

II

(Rättsakter vilkas publicering inte är obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 20 maj 1998

om det stöd som Frankrike beviljat koncernen *Crédit Lyonnais*

[delgivet med nr K(1998) 1454]

(Endast den franska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(98/490/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR
FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artiklarna 92 och 93 i detta,

med beaktande av Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artiklarna 61 och 62 i detta,

efter att enligt ovannämnda artiklar ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig⁽¹⁾, och

av följande skäl:

1. INLEDNING

Crédit Lyonnais (nedan CL) är en offentlig finanskoncern med verksamhet inom banksektorn. Den har sedan 1992 brottats med stora svårigheter, vilka ledde till att staten 1994 gav koncernen stöd i form av en ökning av kapitalet och inrättandet av en avyttringsstruktur som var avsedd att ta emot fasta tillgångar till ett värde av ungefär 40 miljarder franc. Andra tillgångar till ett sammanlagt värde av ungefär 190 miljarder franc⁽²⁾ fördes 1995 över till avyttringsstrukturen, vars förluster omfattades av den statliga garantin. Dessa åtgärder var föremål för kommissio-

nens beslut 95/547/EG av den 26 juli 1995, i vilket de statliga stöden i fråga på vissa villkor godkändes, förutsatt att den totala nettokostnaden för staten uppgick till maximalt 45 miljarder franska franc⁽³⁾. Till följd av CL:s försämrade finansiella situation föreslog de franska myndigheterna i september 1996 brådskande stödåtgärder på sammanlagt nästan 4 miljarder franc för att allvarliga negativa följder skulle kunna undvikas. Den 25 september 1996 beslutade kommissionen att godkänna de brådskande stöden och att inleda ett förfarande⁽⁴⁾ beträffande de övriga stödåtgärder som enligt planerna skulle beviljas CL för att göra det möjligt att förbättra koncernens situation och att i samband med detta granska huruvida allt det omstruktureringsstöd som CL beviljats är förenligt med den gemensamma marknaden. Denna granskning skall grunda sig på alla relevanta faktorer — däribland de som låg till grund för beslut 95/547/EG och de skyldigheter som genom detta beslut ålades Frankrike — samt varje ny faktor, däribland åsidosättandet av vissa villkor, de nya åtgärder som föreslås samt ytterligare motprestationer.

Samma dag skickade ledamoten av kommissionen Karel Van Miert en skrivelse till finansminister Jean Arthuis för att informera denne om de problem som granskningen av den nya omstruktureringsplanen för banken oundvikligen

⁽¹⁾ EGT C 390, 24.12.1996, s. 7.

⁽²⁾ Detta belopp omfattar även de 40 miljarder franc som fördes över 1994.

⁽³⁾ EGT L 308, 21.12.1995, s. 92.

⁽⁴⁾ EGT C 390, 24.12.1996, s. 7. Beslutet delgavs de franska myndigheterna genom skrivelse nr SG (96) D/9029 av den 16 oktober 1996.

var förknippad med till följd av det synnerligen höga stödbelopp som redan godkänts av kommissionen och att det följaktligen inte var möjligt att förutsäga vad det slutliga beslutet skulle bli i detta ärende. De franska myndigheterna svarade bland annat genom följande skrivelser på det skriftliga beskedet om att det förfarande som avses i artikel 93.2 i fördraget inleddes:

- skrivelse av den 8 november 1996, vilken innehöll en analys av den första saneringsplanen, de konsoliderade räkenskaperna för CL och Consortium de Réalisations (nedan CDR) i juni 1996, en promemoria om CL:s system för förvaltning och internkontroll samt en promemoria om den partiella värdepapperiseringen av lånet till L'Établissement Public de Financement et de Restructuration (nedan EPFR)
- skrivelse av den 23 maj 1997, vilken bland annat innehöll ett utkast till årsberättelse från CL avseende räkenskapsåret 1996
- skrivelse av den 31 juli 1997, genom vilken de franska myndigheterna inkom med den omstruktureringsplan för banken som kommissionen hade begärt när förfarandet inleddes

Karel Van Miert skickade även andra skrivelser till de franska myndigheterna, bland annat en skrivelse av den 25 juni 1997, i vilken kommissionen uttryckte oro över att den nya omstruktureringsplanen för banken var förse- nad, och en skrivelse av den 16 oktober 1997, i vilken de principer som kommissionen grundade sig på för att fatta ett beslut angavs närmare. Den 31 mars 1998 skickade den franske ekonomi-, finans- och industriministern Dominique Strauss-Kahn en skrivelse till Karel Van Miert med upplysningar om de nya åtgärder som den franska regeringen var beredd att vidta för att erhålla ett villkorat godkännande av stödet till Crédit Lyonnais. Den 2 april 1998 skickade Karel Van Miert med kommissionens godkännande en skrivelse till Dominique Strauss-Kahn i vilken de villkor angavs som enligt kommissionen gör det möjligt att anse stöden i fråga som förenliga med det gemensamma intresset. För att komplettera denna skrivelse skickade Karel Van Miert den 6 april en ny skrivelse till Dominique Strauss-Kahn i vilken skälen till att kommissionen inte kunde anse de åtaganden som Dominique Strauss-Kahn föreslog i skrivelsen av den 31 mars som tillräckliga för att ett positivt beslut skulle kunna fattas. Den 24 april skickade Dominique Strauss-Kahn en ny skrivelse till Karel Van Miert i vilken de franska myndigheternas ståndpunkt upprepades. Bland annat underströks kravet på att banken måste vara livsduglig och det stödbelopp som kommissionen hade beräknat ifrågasattes. Den 4 maj 1998 skickade Dominique Strauss-Kahn en ny skrivelse till Karel Van Miert med förslag på ytterligare motprestationer för att väga upp stödets sned-

vidande effekt. I tre separata skrivelser av den 13 maj 1998 till Karel Van Miert beskrev Dominique Strauss-Kahn de franska myndigheternas samtliga åtaganden.

Vid bedömningen av omstruktureringsplanen för CL beslutade kommissionen att grunda sin analys på råd från en internationellt känd affärsbank, nämligen Lehman Brothers (nedan kommissionens rådgivande bank), som fick i uppdrag att granska den omstruktureringsplan som de franska myndigheterna lagt fram och undersöka dess effekter på bankens livsduglighet, samt att föreslå sådana ändringar som den bedömde nödvändiga. Kommissionens rådgivande bank skulle också bedöma de nya motprestationer som de franska myndigheterna föreslagit och om nödvändigt bedöma ytterligare sådana åtgärder. Efter det att banken i slutet av juli 1997 hade gett in omstruktureringsplanen för banken till kommissionen och efter det att kommissionens rådgivande bank hade gjort en djupgående och noggrann analys, överlämnade den rådgivande banken i november 1997 sin rapport, som är av konfidentiell karaktär. De franska myndigheterna och Crédit Lyonnais fick ta del av denna rapport och ifrågasatte inte dess viktigaste slutsatser.

Karel Van Miert informerade muntligen kommissionen om hur ärendet fortlöpte vid möten den 25 november 1997, den 28 januari, 25 februari, 18 mars, 31 mars och 6 maj 1998.

Kommissionen rådfrågade även en grupp "vise män", bestående av före detta högt uppsatta centralbankstjänstemän, för att diskutera de olika problem som detta ärende är förknippat med och konsekvenserna av om en större bank gick omkull.

Synpunkter från tredje part presenteras i avsnitt 5.

Med anledning av ökningen av de stöd som kommissionen godkände genom beslut 95/547/EG och beslutet av den 25 september 1996 granskas i detta beslut följande stödåtgärder:

- de ytterligare förluster som uppstått i Consortium de Réalisation (CDR) och som staten tagit ansvar för genom vinstandelslånet från Établissement Public de Financement et de Restructuration (EPFR) till CDR;
- EPFR:s finansieringskostnader samt dess ytterligare förluster, däribland "neutraliseringen" av CL:s lån till EPFR från 1997 till 2014;
- överlåtelse av den nollkupongobligation som avses i affärsplanen för 1995 och i beslut 95/547/EG; nuvärdet av intäkterna från denna obligation hade dragits av från de godkända stöden;

— ett antal åtgärder som kan innehålla inslag av ytterligare stöd, särskilt ett eventuellt kapitaltillskott.

2. BAKGRUND

2.1 Stöden till Crédit Lyonnais under 1994 och 1995

Efter nästan fem år av kraftig tillväxt, tvingades CL rapportera negativt resultat för 1992 (1,8 miljarder franska franc) och 1993 (6,9 miljarder franska franc). Dessa i förhållande till det egna kapitalets storlek stora förluster skulle ha lett till att CL:s kapitaltäckningsgrad (det vill säga kvoten mellan bankens egna kapital och dess riskjusterade totala tillgångar) hade understigit den lägsta tillåtna nivån på 8 %, om de franska myndigheterna 1994 inte hade följt den franska banktillsynsmyndighetens (la Commission Bancaire) uppmaning att vidta åtgärder för att finansiellt stödja banken, bland annat genom ett kapitaltillskott på 4,9 miljarder franc och ett övertagande från statens sida av de risker som hänger samman med osäkra fasta tillgångar för ett värde på ungefär 42,7 miljarder franska franc, vilka överförts till ett särskilt bolag (Omnium Immobilier de Gestion, OIG). I början av 1995, då det stod klart att CL gick med fortsatt förlust, vilket skulle ha kunnat äventyra bankens soliditet, började den franska staten genomföra en ny saneringsplan genom att skapa en så kallad avyttringsstruktur, som dels består av CDR, vilket är ett konsortium med syfte att ta över CL:s osäkra tillgångar, däribland de som redan lyfts över till OIG, dels av ett holdingbolag (SPBI) med uppgiften att säkerställa avyttringsbolagets finansiering och som kontrolleras av CL:s huvudaktieägare (staten, Thomson-CSF och CDC). CDR är ett helägt icke-konsoliderat dotterbolag till CL. SPBI omvandlades sedan (lag av den 28 november 1995) till ett offentligt administrativt organ, "établissement public administratif" (EPFR), vilket gjorde att det omfattades av en obegränsad statlig garanti avseende all den risk och alla de kostnader som har samband med de tillgångar som överförts till CDR, bland annat finansieringskostnaderna. Inrättandet av denna mekanism gjorde det möjligt att begränsa CL:s bokförda förlust 1994 till 12,1 miljarder franska franc.

Enligt den plan som de franska myndigheterna inkommit med och som godkänts genom beslut 95/547/EG förvärvade CDR tillgångar för nästan 190 miljarder franska franc från CL, bland annat de som lyfts över 1994 och som hänger samman med skulder på 55 miljarder franc. Nettovärdet av de överförda tillgångarna uppgick således till ungefär 135 miljarder franska franc. Alla berörda tillgångar måste överlåtas eller avvecklas. Minst 50 % av dessa tillgångar måste inom tre år ha överlåtits och 80 % av tillgångarna måste inom fem år ha överlåtits om marknadssituationen medger detta. När det gäller de dotterbolag som är banker och som överförts till CDR, skulle den sunda delen av dessa banker antingen överlåtas till tredje part eller återtas av CL före den 31 december 1995,

så att ingen verksam bankenhet vid slutet av räkenskapsåret 1995 fanns kvar i CDR.

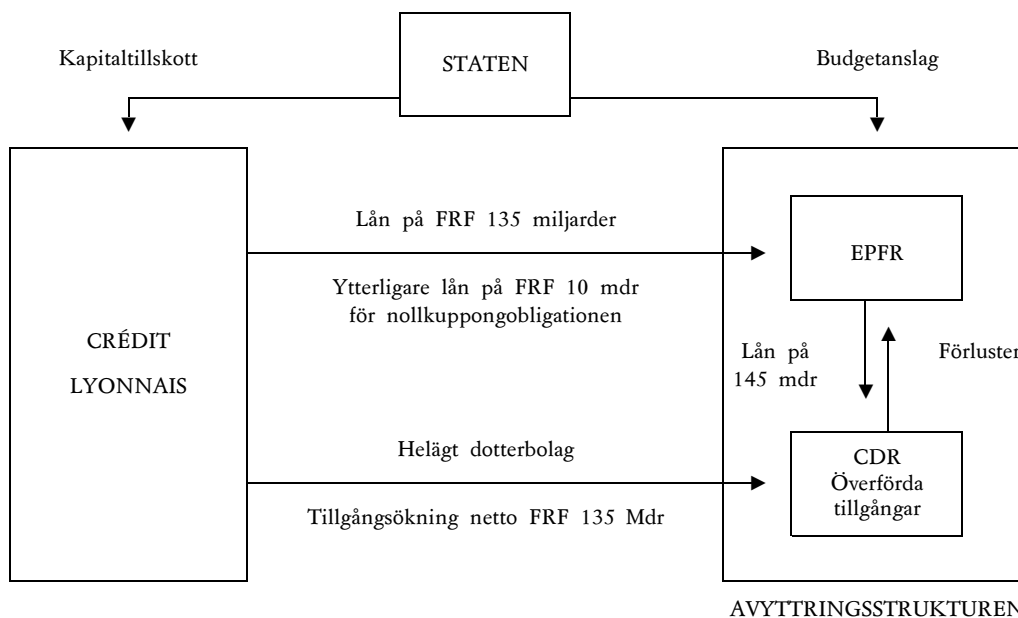
För att göra det möjligt för CDR att köpa CL:s tillgångar mottar CDR från EPFR ett andelslån om 135 miljarder franska franc vilket kan ökas till 145 miljarder franska franc genom ett lån på ytterligare 10 miljarder franc. Andelslånet finansieras genom ett lån (ej andelslån) från CL på högst 145 miljarder franska franc. Med detta lån kunde EPFR bevilja andelslånet på 135 miljarder franska franc till CDR och borde ha kunnat köpa nollkupongobligationer för ett belopp på ungefär 10 miljarder franska franc. Denna teckning av nollkupongobligationer borde ha gjort det möjligt för EPFR att i slutet av år 2014 göra en vinst som 1995 först uppskattades till ungefär 35 miljarder franska franc, så att EPFR skulle ha kunnat täcka de förluster i CDR som då kommer att ha konstaterats.

CL:s lån till EPFR samt EPFR:s lån till CDR har förfallodag den 31 december 2014. Lånet från CL skall återbetalas i förtid i takt med att tillgångarna avyttras och återbetalningarna skall vara lika stora som de belopp som avyttringarna inbringar, dock under förutsättning att CDR:s återbetalningar till EPFR överstiger de årliga räntebetalningarna för CL:s lån. Den årliga räntesatsen fastställdes inledningsvis till 7 % för 1995 och till 85 % av räntesatsen på penningmarknaden (TMM) från och med 1996. Det vinstandelslån som beviljats CDR kommer att delamorteras vid utgången av varje räkenskapsår. EPFR kommer att erhålla en återbetalning som motsvarar summan av de avyttringar som gjorts under året, och om realisationsförluster konstateras vid dessa avyttringar kommer EPFR att skriva av fordringar (genom utnyttjande av garanti) till ett värde som motsvarar CDR:s förluster.

Genom vinstandelslånet iklar sig EPFR, och följaktligen i sista hand staten, ansvaret för CDR:s förluster upp till det maximala beloppet 135 miljarder franska franc. Parlamentet, som i lagen av den 28 november 1995 uttalar sig om bildandet av EPFR, har dock inte angett någon övre gräns för den statliga garantin, som således i praktiken kan betraktas som obegränsad, även i den händelse det mycket osannolika skulle inträffa att avyttringsbolaget skulle göra realisationsförluster som sammanlagt är större än andelslånet. CL:s lån till EPFR omfattas således av en statlig garanti, vilket gör att CDR varken av försiktighetsskäl eller bokföringsmässigt behöver konsolideras inom CL-koncernen. Detta har gjort det möjligt för banken att hålla reserver och förluster på en låg nivå och att uppfylla kravet på kapitaltäckningsgrad. I nedanstående skiss illustreras de viktigaste delarna av denna mekanism.

I gengäld får EPFR del i CL:s resultat om CL åter skulle uppvisa positivt resultat. Sålunda kommer EPFR att få ett bidrag på 34 % av CL:s konsoliderade nettoresultat, koncern delen (före inräknande av detta bidrag och före avsättning till reserveringar för allmänna risker i bankrörelse och före fransk bolagsskatt) plus 26 % av den del av resultatet som överstiger 4 % av det konsoliderade egna kapitalet, koncern delen.

ORGANISATIONSSCHEMA ÖVER AVYTTRINGSSTRUKTUREN

Den omstruktureringsplan för CL som lades fram för kommissionen 1995 omfattade ett flertal åtgärder, såsom fokusering på strategisk verksamhet, avyttring av dotterbolag, kostnadsnedskärningar och riskhantering. Dessa åtgärder borde ha gjort det möjligt för CL att uppvisa positivt resultat från och med 1995. Vid slutet av 1999 skulle CL uppnå en räntabilitet på eget kapital på 12,4 %. CL:s bidrag till täckandet av avyttringsbolagets kostnader skulle enligt planen uppgå till nominellt sammanlagt 6 136 miljoner franska franc under perioden 1995–1999.

2.2 Beslut 95/547/EG

Genom beslut 95/547/EG godkände kommissionen under vissa förutsättningar de stöd som den franska staten beviljat CL under 1994 och 1995 genom att på grundval av artikel 92.3 c i EG-fördraget anse dem som förenliga med den gemensamma marknaden och särskilt med gemenskapens riktlinjer om statligt stöd till undsättning och omstruktureringsplaner av företag i svårigheter⁽⁹⁾. Bestämmelserna i beslutet, vilket riktar sig till Frankrike, återges nedan.

⁽⁹⁾ EGT C 368, 23.12.1994, s. 12.

”Artikel 1

Det stöd som inbegrips i saneringsplanen för Crédit Lyonnais i form av ett kapitaltillskott på 4,9 miljarder franska franc, övertagande av risker och kostnader som är förenade med till avskiljningssystemet överförda tillgångar (upp till ett maximibelopp på 135 miljarder franska franc), och de skattefördelar som härrör från klausulen om återgång vid bättre resultat, vilket är en åtgärd, vars totala nettokostnad för staten, medräknat statens intäkter, uppskattas till maximalt 45 miljarder franska franc, förklaras förenligt med den gemensamma marknaden och EES-avtalet med stöd av artikel 92.3 c i Romfördraget och artikel 61.3 c i EES-avtalet

Artikel 2

Det stöd som avses i artikel 1 godkänns under förutsättning att Frankrike uppfyller följande villkor och åligganden:

- Att säkerställa genomförandet av alla de saneringsåtgärder och alla de bestämmelser som föreskrivs för det system som avses i artikel 1.*

- b) Att inte ändra de villkor som föreskrivs i saneringsplanen utan föregående godkännande av kommissionen. Under alla omständigheter kan klausulen om återgång vid bättre resultat inte överlåtas förrän vid det tillfälle då Crédit Lyonnais privatiseras, och endast till marknadsvärdet; priset kommer att granskas av oberoende experter.
- c) Att säkerställa minskningen av Crédit Lyonnais kommersiella kapacitet mot bakgrund av omfattningen av statens kostnader för systemet, vilka totalt uppskattas till 45 miljarder franska franc, genom en minskning på minst 35 % av dess kommersiella närvaro i utlandet, inklusive det europeiska banknätet, från och med nu och fram till slutet av 1998, enligt de åtaganden som Frankrike gjort i skrivelsen av den 18 juli 1995. Om målet inte kan uppnås inom den planerade tidsfristen utan att framkalla betydande förluster och föranleda aktieägaren, som fungerar som referens, att bidra med nytt finansiellt stöd, i synnerhet för att säkerställa att den europeiska kapitaltäckningsgraden efterlevs, förbinder sig kommissionen att utreda möjligheten att i sådant fall förlänga denna tidsfrist. Om kostnaderna för systemet, vilka uppskattas till 45 miljarder franska franc, överskrider, är det nödvändigt att på nytt utreda omfattningen av minskningen av Crédit Lyonnais kommersiella närvaro, så som den godtagits, enligt ovannämnda skrivelse.
- d) Att avskaffa möjligheten för Crédit Lyonnais att åtnjuta senareläggning av skatteunderskott för det belopp som skatteförlusten för 1994 uppgår till, vilken täckts av kapitaltillskottet på 4,9 miljarder franska franc.
- e) Att avskaffa möjligheten för Crédit Lyonnais att återköpa industriella och kommersiella avskilda tillgångar, förutom till det pris till vilket tillgången överförts till CDR eller till marknadspris om detta överstiger priset för överföring av tillgången till CDR, och under alla omständigheter inom en total gräns på 5 miljarder franska franc.
- f) Att binda Crédit Lyonnais från att erhålla någon andel i avkastningen från CDR:s försäljning.
- g) Att genomföra ett åtskiljande mellan CDR och Crédit Lyonnais, i fråga om deras ledningspersonal, förvaltning, liksom kontroll- och övervakningssystemet för förvaltning av avskilda tillgångar.
- h) Att säkerställa oberoendet för ledningsgrupperna för avskilda tillgångar i förhållande till Crédit Lyonnais.
- i) Att avskaffa alla möjligheter till senareläggning av resterande skatteunderskott för åren före 1995 avseende Crédit Lyonnais om, vid privatiseringstillfället, klausulen om återgång vid bättre resultat är föremål för överlåtelse.
- j) Att se till att Crédit Lyonnais använder avkastningen från överlåtelser till strukturomvandlingen av icke bärkraftiga tillgångar och icke bärkraftiga verksamheter.
- k) Att se till att Crédit Lyonnais till SPBI utbetalar summorna från det uttag som skett med stöd av klausulen om återgång till bättre resultat.
- l) Att till SPBI utbetala avkastningen från privatiseringen av Crédit Lyonnais, i synnerhet den avkastning som härstammar från försäljning av de aktier som för närvarande innehas av SPBI, och att föreslå parlamentet en utbetalning till SPBI av den avkastning som härrör från privatiseringen av den återstående delen av aktierna.

Artikel 3

Kommissionen har beaktat de franska myndigheternas försäkran om att målsättningen med privatiseringen är tydligt angiven för Crédit Lyonnais och att banken genom den förväntade saneringen bör vara förberedd för en privatisering på fem års sikt. Sålunda skall ett uppskjutande av privatiseringen utöver en period av fem år anmälas till kommissionen.

Artikel 4

De franska myndigheterna skall till fullo samarbeta vid övervakningen av att detta beslut efterlevs och skall tillstålla kommissionen följande handlingar var sjätte månad, från och med 1 mars 1995:

- a) En detaljerad rapport om planens tillämpning, liksom de rapporter som framlagts för parlamentet.
- b) Balansräkningar och resultaträkningar samt rapporter från förvaltarna i de företag som ingår i upplösningstransaktionen, dvs. OIG, CDR, SPBI, liksom Crédit Lyonnais.
- c) En förteckning över avskilda tillgångar som avvecklats eller försålts, med uppgift om försäljningspris, förvärvarnas namn och namnen på de banker till vilka försäljningsuppdraget anförtratts.

- d) *En förteckning med specifikationer över CDR:s överlåtelser av fordringar i avräkning på det andelslån som beviljats av SPBI.*
- e) *En förteckning med specifikationer över banktillgångar som överlåtits av Crédit Lyonnais utanför avskiljningssystemet tillsammans med en utvärdering, baserad på objektiva och verifierbara kriterier, av minskningen av medel från bankens kommersiella verksamhet i utlandet.*
- f) *Specificerade uppställningar över Crédit Lyonnais bidrag till avskiljningssystemet i form av uttag eller utdelning på aktier.*

Kommissionen skall kunna begära att dessa handlingar och genomförandet av planen utvärderas vid särskilda revisioner.

Artikel 5

Detta beslut riktar sig till Franska republiken."

Det bör dessutom påpekas att Frankrike i sin skrivelse av den 18 juli 1995 åtog sig att förmå CL att fram till slutet av 1998 minska sin kommersiella närvaro i Europa utanför Frankrike med 50 % vad gäller balansomslutningen, enligt samma villkor som de som anges i artikel 2 c i beslut 95/547/EG.

2.3 Brådskande stöd

I slutet av september 1996 anmälde de franska myndigheterna till kommissionen att den planerade att bevilja CL ytterligare stöd på nästan 4 miljarder franska franc. I syfte att undvika stora förluster för Crédit Lyonnais och en nedklassning av dess rating, vilket skulle ha kunnat få negativa följder för andra kreditinstitut, hävdade de franska myndigheterna att ytterligare stödåtgärder var nödvändiga, däribland följande åtgärder:

- brådskande stöd som syftar till att bevara företagets likviditet och långfristiga betalningsförmåga och som hänför sig till 1995 och 1996
- omstruktureringsstöd som syftar till att underlätta sanningen av Crédit Lyonnais efter 1996 och som inte kommer att utbetalas förrän kommissionen fattat ett slutligt beslut i ärendet

De planerade åtgärderna bestod i att ändra de villkor som Crédit Lyonnais lån till EPFR var förknippade med, i syfte att "neutralisera effekten av tidigare förluster på CL:s räkenskaper". Som en följd av att resultaten från den övriga verksamheten var mindre bra än planerat innebar sy-

stemet för räntebetalningar att Crédit Lyonnais resultat drogs ned med 3 miljarder 1996, 2,7 miljarder 1997 och 2,5 miljarder franc 1998. Detta räknades fram genom att beakta skillnaden mellan räntesatsen för lånet till EPFR (85 % av TMM) och Crédit Lyonnais genomsnittliga viktade återfinansieringsränta för de skulder som finansierar detta lån.

Inledningsvis och fram till den 25 september 1996 skulle dessa åtgärder genomföras för åren 1995 (retroaktivt genom att inkludera en extraordinär intäkt 1996) och 1996. Med förbehåll för kommissionens slutliga beslut skulle de därefter kunna genomföras för hela löptiden för CL:s lån till EPFR, i form av omstruktureringsstöd.

De planerade ändringarna syftade till att helt kompensera Crédit Lyonnais för de kostnader som detta lån innebär. Sålunda var avsikten att räntesatsen för lånet skulle läggas på en sådan nivå att den kompenserar CL för dess kostnader för att anskaffa de medel som krävs för att finansiera lånet. Följaktligen beslutade de franska myndigheterna att höja räntesatsen från 7 % till 7,45 % år 1995 och från 85 % av TMM till 5,84 % år 1996. För 1996 nöjde sig inte de franska myndigheterna med att upphäva räntesubventionen på 15 % av räntesatsen för det ursprungliga lånet så att CL skulle erhålla en ränta i nivå med TMM, utan de planerade även att höja räntesatsen till en nivå som låg så pass mycket över TMM att det skulle kunna väga upp CL:s högre kostnader för återfinansiering av dess långfristiga skulder. Denna ökning i förhållande till TMM uppgick till ungefär 2 %. Dessa förändringar för 1995 och 1996 skulle ge CL en fördel på 3 560 miljoner franc, vilket skulle vara tillräckligt för att banken skulle kunna undvika alla likviditets- och förtroendeproblem under 1996.

Som de franska myndigheterna tillstått genomfördes aldrig en del av den plan som kommissionen godkände 1995. Det rör sig närmare bestämt om den del av CL:s lån till EPFR på 145 miljarder franska franc som uppgår till 10 miljarder franska franc och som skulle göra det möjligt för EPFR att teckna nollkupongobligationer med lång löptid. Dessa skulle ha gjort det möjligt för EPFR att göra en vinst på 35 miljarder franc i nominellt värde år 2014, vilket motsvarar ett nuvärde av 7,8 miljarder franc. De franska myndigheterna planerade således att stryka denna del av planen. I likhet med de andra åtgärder som beskrivs ovan genomfördes denna ändring den 25 september 1996 och för år 1996 i form av en uppskjutning av transaktionen. Därefter och i enlighet med kommissionens slutliga beslut avsåg de franska myndigheterna att i form av omstruktureringsstöd genomföra denna ändring för de kommande åren.

Om nollkupongtransaktionen hade genomförts skulle det ha förvärrat ovannämnda förluster för CL genom att CL skulle ha ådragit sig årliga räntebetalningar för skulder på ytterligare 10 miljarder franc, till en räntesats som inte täcker refinansieringskostnaden.

De franska myndigheterna bekräftade också i samband med att de lämnade in sin ansökan om det brådskande stödet att dessa stöd inte var tillräckliga för att slutgiltigt sanera CL, eftersom det nya sociala åtgärds paket och den avveckling av detaljbanks verksamheten utanför Frankrike som ingick i de föreslagna åtgärderna medförde att betydande avsättningar för osäkra fordringar samt realisationsförluster måste bokföras för flera icke-lönsamma eller inte tillräckligt lönsamma dotterbolag (ungefär 6,5 miljarder franska franc i realisationsförluster). Av denna anledning planerade de franska myndigheterna att sannolikt i samband med bokslutet 1996 göra ett kapitaltillskott "på ett belopp som överstiger dessa realisationsförluster". Kommissionen hade 1996 uppskattat att denna ytterligare transaktion möjligen skulle kunna belöpa sig till 8–10 miljarder franc.

Den 26 september 1996 beslutade kommissionen således att godkänna det brådskande stödet och att inleda ett förfarande mot de övriga stödåtgärderna till förmån för CL. Kommissionen förklarade att den inom ramen för detta förfarande skulle granska om det omstruktureringsstöd som beviljas CL är förenligt med den gemensamma marknaden. Denna granskning skulle grundas på alla relevanta faktorer — däribland de som låg till grund för beslut 95/547/EG och de skyldigheter som genom detta beslut ålades Frankrike — samt varje ny faktor, däribland åsidosättandet av vissa villkor, nya föreslagna åtgärder samt ytterligare motprestationer.

Det bör för övrigt påpekas att beviljandet av brådskande stöd för 1995 och 1996 inte på något sätt påverkar detta beslut, vilket innebär att Frankrikes och CL:s åtaganden vad gäller nollkupongobligationen och finansieringen av lånet till EPFR, enligt definitionen i beslut 95/547/EG, oförändrat gäller efter den 1 januari 1997.

2.4 Bakgrund till granskningen av ytterligare omstruktureringsstöd till förmån för Crédit Lyonnais

Vid granskningen av det ytterligare stödet till CL beaktar kommissionen det faktum att den redan har godkänt det stöd som Frankrike beviljade CL under 1994 och 1995

genom att på grundval av artikel 92.3 c i EG-fördraget anse dem förenliga med den gemensamma marknaden och i synnerhet med gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter⁽⁶⁾.

I dessa riktlinjer fastslås att "Omstruktureringsstöd medför särskilda konkurrensmässiga problem, eftersom de kan leda till att en orättvis andel av kostnaderna för en strukturell anpassning och de åtföljande sociala och industriella problemen överförs på andra tillverkare som inte får stöd, samt på andra medlemsstater. Grundprincipen bör därför vara att endast bevilja omstruktureringsstöd i de fall då det kan visas att beviljandet är i gemenskapens intresse". Således "får omstruktureringsstöd [...] endast beviljas en enda gång."

Kommissionen konstaterar att det utöver det avsevärda stödbelopp som godkändes 1995 nu tillkommer stöd av tidigare ej skädd omfattning. I sitt beslut från september 1996 om att inleda ett förfarande konstaterade kommissionen att dessa faktorer oundvikligen leder till slutsatsen att sådant ytterligare stöd endast kan anses förenligt med reglerna om statligt stöd i EG-fördraget om allvarliga och omfattande motprestationer görs. Dessa motprestationer borde ske såväl inom som utanför Frankrike och både i detaljbanksledet och inom CL:s övriga verksamhetsområden. Kommissionens bedömning av de ytterligare stödens förenlighet med den gemensamma marknaden kommer även att påverkas av hur stora de ytterligare stödbeloppen är i förhållande till det belopp som godkändes 1995. Följaktligen måste kommissionen se till att dessa stöd endast förklaras förenliga om CL gör en särskilt omfattande motprestation, som beaktar det sammanhang i vilket de franska myndigheterna presenterat dessa stöd för kommissionen, de ytterligare stödets omfattning i förhållande till det belopp på 45 miljarder som godkändes genom beslut 95/547/EG samt det faktum att stöd utbetalats flera gånger. Den måste i synnerhet säkerställa att CL gör motprestationer som står i proportion till den exceptionella karaktären och till omfattningen av det stöd som beviljats CL. Dessa motprestationer får inte begränsas till sådan verksamhet som inte längre faller inom bankens strategiska verksamhetsområden, utan måste även beröra sådan verksamhet vars avyttring kan väga upp den skada som stöden tillfogat konkurrenterna samt all verksamhet som inte är absolut nödvändig för att CL:s grundläggande verksamhet skall kunna fortsätta.

⁽⁶⁾ Se fotnot 5.

3. BESKRIVNING AV CRÉDIT LYONNAIS OCH DESS SENASTE RESULTAT

Tabell 1

CL:s indelning i affärsområden i slutet av 1996

Affärsområden	Frankrike	Europa	Övriga världen
Affärsbank	Bank för privatpersoner: 1954 kontor Bank för affärsidkare: 201 affärscentrer Bank för företag: 143 affärscentrer och företagskontor Regionala dotterbolag Leasing Factoring Särskilda finansieringar	Bank för privatpersoner och företag: 679 kontor Tyskland (BfG Bank), Österrike (CL Austria), Belgien (CL Belgium), Spanien (CL España, Banca Jover), Grekland (CL Grèce), Italien (Credito Bergamasco ()), Luxemburg (CL Luxembourg), Sverige (CL Sverige), Schweiz (CL Suisse), Portugal (CL Portugal), Irland (Woodchester ()), Förenade kungariket (CL-kontor), 14 kontor i Östeuropa (CL Rus-sie, CL Bank Praha, CL Ukraine, CL Bank Hungary, CL Bank Slovakia, International Bank of Poland) Leasing Factoring	Bank för företag: 564 kontor varav 265 i Nord- och Sydamerika, 39 i Asien, 224 i Afrika och 36 i DOM/TOM.
Förvaltning för tredje mans räkning	Förvaltning av 120 fondföretag Förvaltning enligt fullmakt för privatpersoner, institutioner och företag	Förvaltning av 80 fondföretag Specialiserade dotterbolag: CL International Asset Management i Hongkong, Milano, New York, Singapore och Tokyo CL Private banking under ledning av CL Suisse (andra orter: Paris, Monaco, Luxemburg, London och Wien)	CL Private banking i Hongkong, Singapore, Miami och Montevideo
Försäkring	UAF kurtagebyråer	Kurtagebyråer	
Kapital-marknadsbank	4 handlarrum 17 handlarkontor Fondkommissions-bolag: Cholet-Dupont och Michaux	Handlarrum i Bryssel, Frankfurt, London, Luxemburg, Madrid, Milano och Zürich Specialiserade dotterbolag: CL Capital Markets (London) Iberagentes (Madrid)	36 handlarrum bl.a: Hongkong, Montreal, New York, Singapore, Söul, Sydney, Taipei och Tokyo Specialiserade dotterbolag: CL Capital Markets Asia, CL Sec. (USA).

Källa: CL:s årsberättelse 1996

() Dotterbolagen Credito Bergamasco (Italien) och Woodchester (Irland) såldes under 1997 och ingår inte längre i de konsoliderade räkenskaperna för 1997.

CL är en bankkoncern som är verksam inom olika områden för finansiell förmedling. Den ägnar sig åt förvaltning av medel för tredje mans räkning, leasing, factoring och försäkringsverksamhet. I slutet av 1997 hade Crédit Lyonnais 50 789 anställda, varav knappt två tredjedelar i Frankrike. CL:s sammanlagda balansomslutning i slutet av 1997 uppgick till 1 499 miljarder franc, varav 692 miljarder hänfördes till verksamheten i Frankrike (46,2 %) och 474 miljarder franc till verksamheten i Europa utanför Frankrike (32 %). Efter det att den franska staten i december 1996 förvärvade Thomsons andel ägde den 78,05 % av kapitalet och 96,01 % av rösträttigheterna i CL (däri ingår de aktier som innehas av EPFR). Caisse des dépôts et Consignations, som är ett specialiserat offentligt kreditinstitut, ägde 3,7 % av kapitalet och 3,99 % av rösträttigheterna. Återstoden av kapitalet (18,25 %) bestod av börsnoterade andelsbevis som inte ger rösträtt. Indelningen i affärsområden, antalet kontor i Frankrike och utomlands i slutet av 1997 samt den geografiska fördelningen av vissa av CL:s finansiella nyckeltal återges i följande tabeller:

Tabell 2

Geografisk fördelning för vissa av CL:s finansiella nyckeltal i slutet av 1997

(%)

Finansiella nyckeltal	Frankrike	Europa	Övriga världen
Utlåning till kunderna (utlåning)	46	30	24
Kundernas tillgångar (inlåning)	58	30	12
Antal anställda	68	21	11
Resultat av bankrörelse	58	28	14
Rörelseresultat brutto	50	30	20
Balansomslutning	46	32	22

Källa: CL, årsberättelsen för 1997

CL:s verksamhet organiseras efter affärsområden och är indelad i ett antal avdelningar, nämligen avdelningen för verksamheten i Frankrike (DCAF), avdelningen för verksamheten i Europa utanför Frankrike (DCAE), avdelningen för den internationella verksamheten utanför Europa (DCAI), kapitalmarknadsavdelningen (DCMC), avdelningen för förvaltning och för relationerna till institutionella placerare (DGRI), avdelningen för finansiell innovation och för finansiering av tillgångar och projekt (IFAP) samt diverse. DCAF är den största avdelningen i koncernen eftersom den står för nästan hälften av CL:s konsoliderade intäkter och för en tredjedel av dess nettoresultat (före holding- och koncernjusteringar). I nedanstående tabell (tabell 3) återges varje avdelnings bidrag till vissa av koncernens finansiella nyckeltal för år 1996.

Av tabell 3 framgår att de europeiska verksamheten 1996 gav ett mycket litet nettoresultat i förhållande till de viktade åtagandena och det kapital som satsats, medan det omvända gäller den övriga internationella verksamheten. Vad gäller den franska verksamheten gav den betydande bruttointäkter, men detta resulterade inte i ett lika högt nettoresultat, bland annat på grund av rörelsekostnader, den höga risknivån och de stora förlusterna på tillgångssidan. Denna situation har förändrats betydligt under 1997 (Se nedan).

Sedan de första stöden beviljades 1994 har CL genomfört en omfattande omstrukturering av sin organisation och av hela sin verksamhet. Omstruktureringen har berört strategiska, operationella och finansiella aspekter.

CL strävar inte längre efter att bli en global bank med en allomfattande verksamhet. Samtidigt som CL fortfarande har kvar den sistnämnda målsättningen för sin verksamhet i Frankrike, där CL samtidigt fungerar som bank för privatpersoner, små och medelstora företag, storföretag och institutioner, bank med försäkringsverksamhet, affärsbank och kapitalmarknadsbank, har CL i enlighet med beslut 95/547/EG minskat sin kommersiella närvaro i övriga världen genom att avyttra utländska dotterbolag specialiserade på verksamhet i detaljistledet. Detta gäller verksamheten i Europa (CLBN, Credito Bergamasco, Woodchester), i Latinamerika (Banco Frances e Brasileiro) och i Afrika. Sedan den 1 januari 1995 har dessa avyttringar inom den utländska verksamheten berört 17,9 % av tillgångarana på detta område, vilket motsvarar ungefär 171,2 miljarder franska franc, varav 136,1 miljarder i Europa och 35,2 miljarder i övriga världen (främst i Latinamerika). Däremot har CL behållit och omorganiserat sin bankverksamhet i grossistledet och på kapitalmarknaden i hela världen. Koncernen har även bildat allianser med specialiserade partner som har en framträdande roll på sina respektive marknader (bland annat med Allianz på området skadeförsäkring och med Cetelem i Frankrike när det gäller krediter till konsumtion).

Tabell 3

CL:s olika verksamheters bidrag till vissa finansiella nyckeltal (uppgifter från 1996)

	Viktade åtaganden	Resultat av bankrörelse	Rörelseresultat (brutto)	Nettoreultat
DCAF med dotterbolag	[...](¹)	[...]	[...]	32 %
DCAE med handlarum	[...]	[...]	[...]	6 %
DCAI med handlarum	[...]	[...]	[...]	30 %
DCMC med handlarum	[...]	[...]	[...]	23 %
DGRI med dotterbolag	[...]	[...]	[...]	5 %
IFAP med dotterbolag	[...]	[...]	[...]	4 %
Sammanlagda absoluta värden (mdr franska franc)	872	44,5	11,4	0,3

(¹) I den offentliggjorda texten till detta beslut har vissa uppgifter utelämnats med hänsyn till deras karaktär av affärshemligheter.

Före holding- och koncernjusteringar — *Källa*: CL:s affärsplan.

Observera att lånet på 135 miljarder franc till EPFR inte ingår i de viktade åtagandena.

Från operationell synpunkt har två huvudsakliga handlingslinjer följts. Först och främst har tillgångsportföljen sanerats, vilket underlättades av att tillgångar på 190 miljarder franc, till stor del bestående av dåliga lån, överfördes till CDR och att effektivare verktyg för begränsning, hantering och kontroll av risker samt anpassade system för intern förvaltning och kontroll infördes. Under 1997 höjdes täckningsgraden för osäkra fordringar så att 65 % av dessa nu täcks av reserver. För det andra har betydande ansträngningar gjorts för att minska rörelsekostnaderna. Flera sociala åtgärdsprogram har gjort det möjligt att minska antalet anställda från 59 323 år 1995 till 50 789 år 1997 och de sammanlagda personalkostnaderna från 20,6 miljarder till 19,8 miljarder franc under denna period. Minskningen av antalet anställda uppgår till 14,4 % jämfört med 1995 (⁷), vilket är en mycket större minskning än vad dess främsta franska konkurrenter beviljat och detta gäller även vid konstant verksamhetsområde. Ytterligare en minskning av antalet anställda planeras för 1998 i samband med att det tredje sociala åtgärdsprogrammet slutförs, vilket innebär att personalstyrkan minskas med 5000 personer (under perioden 1996–1998). Åtgärder för att göra kundkretsen trogen CL och för att upprätthålla nivån på resultatet av bankrörelsen har vidtagits för att bromsa upp den nedgång i resultatet av bankrörelsen som konstaterades 1996.

Den finansiella omstruktureringen har gått långsammare. Av flera skäl har CL inte kunnat uppfylla de målsättningar som koncernen angav i den plan som lades fram för kommissionen 1995. På skuldsidan har CL fortsatt att betala räntor på de långfristiga skulder som CL drog på

(⁷) Uppgifter som ej justerats för variationer i vad konsolideringen omfattar.

sig för flera år sedan och vars räntevillkor blivit alltmer betungande i förhållande till den gradvisa minskningen av marknadsräntorna. CL:s rating har förblivit på särskilt låga och hämmande nivåer i förhållande till den strategi banken följer. Trots att rörelseresultatet har börjat förbättras är den lånerating som tilldelats CL av de internationella ratingbyråerna för närvarande BBB+ (Standard & Poor's) och A3 (Moody's), vilket motsvarar en tillräcklig återbetalningsförmåga men en stor känslighet för ekonomiska risker (⁸). En sådan rating skall jämföras med AA-/Aa3 för Société Générale och A+/Aa3 för BNP, som är de två franska privatbankerna av ungefär samma storlek som CL och med en rating som normalt sett är högre för de andra offentligägda bankerna. En rating i intervallet AAA-A- (S&P) eller Aaa-A3 (Moody's) tryggar normalt sett en banks långsiktiga fortlevnad, eftersom den kan säkerställa finansiering på konkurrenskraftiga villkor på marknaderna. CL:s rating återspeglar också den låga kapitalisering banken har i förhållande till de affärsområden banken är verksam inom samt omfattningen av den verksamhet som är utsatt för ekonomiska risker runt om i världen. Kapitaltäckningsgraden steg från 8,4 % år 1995 till 9,3 % (1997) och för dess hårda kärna ("tier one") från 4,4 till 4,8 %. Även om dessa täckningsgrader normalt sett skulle vara fullt tillräckliga för en medelstor bank, är de lägre än vad marknaderna normalt kräver av banker som har en så omfattande strategi som CL. I januari 1998 satte byrån Moody's CL:s samtliga ratingar på observation med anledning

(⁸) Ratingbyrån Standard Poor's-ADEF:s ratingskala är: AAA: oerhört hög återbetalningsförmåga; AA: mycket hög återbetalningsförmåga; A: hög återbetalningsförmåga men känslig för ekonomiska risker; BBB: tillräcklig återbetalningsförmåga men mycket känslig för ekonomiska risker; BB och B: spekulativ karaktär och osäker återbetalningsförmåga; CCC, CC och C: osäker fordring; D: redan konstaterade betalningssvårigheter. Moody's skala är: Aaa, Aa1, Aa2, Aa3, A1, A2, A3, Baa1, Baa2.

av bankens exponering mot Asien och den osäkerhet som kommissionens godkännande av stödplanen är förknippad med.

Trots problemen på skuldsidan är det på tillgångssidan som CL:s största problem förekommer, på grund av att återbetalningen av det lån som givits EPFR är försenad, vilket drar ned rörelseresultatet, men även på grund av att bankens marknadsandelar minskat under perioden 1995–96 (denna utveckling bromsades upp under 1997) och att konjunkturläget var ogynnsamt under dessa år. Detta förklarar den otillräckliga nivån på resultatet av bankrörelsen och övriga resultat, vilket föranledde de undsättningsstöd som kommissionen godkände 1996.

På tillgångssidan kan konstateras att avkastningen på fordringarna har sjunkit till följd av de sjunkande marknadsräntorna, men även till följd av den tilltagande konkurrensen som hänger samman med det minskande utnyttjandet av intermediärer på de mest avancerade delarna av de finansiella marknaderna, tekniska framsteg samt marknadsintegrationen. Minskningen av räntenettet (ränteintäkter minus räntekostnader) har gradvis vägts upp av ökningen av kommissionsavgifterna vid värdepappershandel och förvaltning av tillgångar för tredje mans räkning. Lånet till EPFR har förblivit på en nominellt hög nivå (mer

än 100 miljarder franska franc) och avkastningen på detta lån, vilken har förblivit lägre än marknadsräntorna (85 % av TMM), har tyngt bankens resultat, vilket ledde till att brådskande stöd beviljades 1996.

Den finansiella och operationella analysen av CL för perioden 1994–1997 illustreras i tabell 4.

Det bör understrykas att CL:s räkenskaper för 1995 och 1996 omfattar "neutraliseringen" av lånet till EPFR. Räkenskaperna för 1997 upprättades av banken under antagandet att kommissionen skulle godkänna "neutraliseringen" av lånet. Efter det att dessa resultat offentliggjordes den 19 mars 1998 meddelade kommissionen genom ett uttalande av Karel Van Miert att det var för tidigt att i bankens resultat inkludera det stöd som gavs 1997 i samband med neutraliseringen av lånet till EPFR och som i detta skede inte hade godkänts av kommissionen, att banken inte kan föregripa föreliggande beslut samt att stödet enligt bestämmelserna om statligt stöd således är olagliga i detta skede. Hade CL inte erhållit dessa stöd på mer än 3 miljarder franc 1997 skulle banken ha redovisat ett negativt resultat. Bortsett från denna reservation är dessa resultat, så som de presenterats, jämförbara med resultaten 1996 och 1995, vilka omfattade liknande stöd, och ger viktiga indikationer om hur CL:s verksamhet utvecklats.

Tabell 4

Resultat och finansiella nyckeltal för CL för perioden 1994–1997.

(miljoner franska franc)

	1994	1995	1996	1997	Förändring 1997/96
Resultat av bankrörelse	45 677	43 355	44 509	46 020	+ 3,4 %
Rörelsekostnader och avskrivningar	(39 502)	(36 709)	(35 049)	(34 981)	– 0,2 %
Rörelseresultat (brutto)	6 175	6 646	9 460	11 039	+ 16,6 %
Avsättningar till reserver	(13 981)	(5 835)	(5 711)	(5 073)	– 12,2 %
Rörelseresultat (¹)	(7 809)	811	3 749	5 966	+ 59 %
Extraordinära kostnader och diverse	(485)	546	(1 623)	(1 800)	us
Företagsskatt	(1 300)	(931)	(1 296)	(982)	us
Resultat för företag som likställts	451	920	831	110	us
Avskrivning av realisationsförluster	(2 192)	(197)	(68)	(70)	us
Klausul vid bättre resultat	—	(6)	(107)	(850)	us
Nettoresultat	(11 274)	1 143	1 486	2 370	+ 59 %
Nettoresultat, koncernens andel	(12 102)	13	202	1 057	us
Eget kapital, varav	46 545	42 148	44 421	44 074	us
koncernens andel	26 304	24 282	25 603	28 293	us
reserveringar för allmänna risker i bankrörelse	5 492	5 018	5 054	4 985	us
minoritetsintresse	14 749	12 848	13 763	10 796	us
Balansomslutning	1 752 971	1 663 030	1 623 682	1 498 698	us
Räntabilitet på eget kapital, koncernandelen före klausulen	us	0,08 %	1,24 %	6,74 %	—
Räntabilitet på totala tillgångar	– 0,64 %	0,07 %	0,09 %	0,15 %	—

(miljoner franska franc)

	1994	1995	1996	1997	Förändring 1997/96
Kapitaltäckningsgrad, varav	8,4 %	8,5 %	8,7 %	9,3 %	—
Tier 1	us	4,5 %	4,6 %	4,8 %	—
Rörelsekoefficient	86,5 %	84,7 %	78,7 %	76 %	us
Antal anställda	68 845	59 373	56 748	50 789	us
Utlåning	830 758	878 500	878 489	845 800	us
Inlåning	684 600	700 800	694 000	712 700	us
Kapital under förvaltning	441 400	401 200	452 600	491 300	+ 8,5 %

Källa: CL:s årsberättelser.

Observera att uppgifterna för 1997, så som de presenterats av banken, inbegriper "neutraliseringen" av CL:s lån till EPFR.

(¹) Rörelseresultatet för 1997 inbegriper inte reserveringar för Asien, vilka ingår i posten extraordinära kostnader.

Av denna tabell framgår att bankens resultat av bankrörelse stabiliserades 1996 efter en märkbar nedgång 1995 och sedan steg märkbart under 1997. Denna märkbara uppgång 1997 beror bland annat på en signifikant ökning av kommissionsintäkterna (+11,5 % vid konstant verksamhetsområde) till följd av den omfattande aktiviteten på de finansiella marknaderna 1997. Dessa kommissionsintäkter står nu för 33,8 % av CL:s resultat av bankrörelse och har ökat inom bankens samtliga stora verksamhetsområden, i Frankrike (där kommissionsintäkterna steg från 6,6 till 7,1 miljarder franc) och utomlands. Dessutom höll utlåningsverksamheten i sig under 1997: utlåningen ökade i Europa (+11 % vid jämförbart verksamhetsområde) och i övriga världen (+7,6 %). Ökningen i Europa förklaras av BfG:s kraftigt utökade utlåning och en växelkurseffekt till följd av det brittiska pundets uppgång (+20 %). Ökningen i övriga världen inbegriper en dollareffekt (+14 %). Kapitalmarknadsverksamheten och verksamheten vid de andra utländska dotterbolagen, särskilt i Förenta staterna och Asien, bidrog i betydande utsträckning till bankens resultat.

Enligt banken har CL:s marknadsandelar i Frankrike stabiliserats efter den nedgång som noterades under perioden 1995–96 och detta gäller både ut- och inlåning.

Tabell 5

Crédit Lyonnais marknadsandelar i Frankrike

(%)

	dec. 1995	dec. 1996	sept. 1997
Utlåning			
— privatpersoner	6,1	5,7	5,6
— företag	4,1	4,3	4,4
Inlåning			
— privatpersoner	5,9	5,7	5,7
— företag	6,3	5,5	5,4

Källa: CL:s årsberättelse 1997

Lönsamheten i affärsbankverksamheten i Frankrike steg snabbt under 1997: resultatet av bankrörelsen i Frankrike förblev stabilt till följd av en svag minskning av utlåningen (–2,6 % värdepapperiseringsverksamheten oräknad) och urholkningen av räntemarginalerna (intermedieringsmarginal mellan ut- och inlåningsräntan) samtidigt som minskningen av rörelsekostnaderna i Frankrike, vilka sjönk med 1,4 %, dock var en positiv faktor, liksom minskningen av reserverna till följd av en lägre risknivå. Reserverna avseende affärsbankverksamheten i Frankrike sjönk avsevärt från år 1996 till 1997, närmare bestämt från 3,7 miljarder franc, vilket motsvarar ungefär 1 % av de vägda tillgångarna till mindre än 2 miljarder franc, vilket ledde till en förbättring av resultatet (resultatet före skatt ökade med 2 miljarder franc).

Rörelsekostnaderna för hela koncernen har sedan 1995 sjunkit kraftigt, bland annat till följd av det minskade antalet anställda och de lägre sammanlagda personalkostnaderna. Rörelsekoeficienten har sålunda nedbringats från 84,7 % till 76 %. Den är dock fortfarande särskilt hög i Frankrike (ungefär 82 %), vilket skall jämföras med koeficienten för bankens främsta franska konkurrenter (ungefär 70–72 %). Däremot ökade rörelsekostnaderna mycket märkbart utomlands under 1997. Följaktligen sjunker rörelsekoeficienten (kvoten mellan rörelsekostnader och resultat av bankrörelse) för hela verksamheten långsamt trots ökat resultat av bankrörelse. Det är mycket bättre än vad som prognostiserades för 1997 i planen (80 %), men Crédit Lyonnais är fortfarande långt ifrån de främsta konkurrenternas kvot och den kvot som banken angett som mål (koeficient på 70 % år 2000).

Reserverna uppgick till sammanlagt drygt 8 miljarder franc 1997, vilket är två gånger mer än planerat. Denna ökning förklaras främst av en extraordinär avsättning på 3 miljarder för Asien. Jämfört med 1996 sjönk reserverna (Asien ej inräknat) från 5,7 till 5,1 miljarder franc. De är likväl 1 miljard större än vad som angavs i planen och har ökat vid konstant verksamhetsområde, bland annat till följd av en stor avsättning på 900 miljoner franc 1997 för täckande av landrisk (utöver den avsättning på 333 miljoner franc som gjordes redan 1996).

Bankens nettoresultat ökade mycket markant 1997 men är svårt att tolka på grund av extraordinära engångshändelser (neutralisering av lånet till EPFR, reserver för Asien, realisationsvinster vid avyttringar). Kapitältäckningsgraden ("Cooke-kvoten") ökade märkbart från 4,6 % till 4,8 % (tier one) och från 8,7 % till 9,3 % (kapitältäckningsgraden) till följd av att resultatet förbättrats (positiv effekt på täljaren, efter vinstdisposition) och av att de viktade tillgångarna varit stabila (kvotens nämnare).

De resultat som idag är kända visar att saneringen av CL fortfarande är bräcklig och att bankens lönsamhet fortfarande är otillräcklig för att ge en sådan avkastning på eget kapital som en privat placerare normalt förväntar sig. Utan de brådskande stöd som kommissionen godkände 1996 skulle bankens resultat ha förblivit negativa. Det bör också påpekas att om neutraliseringen av lånet inte hade skett (för tidigt och i detta skede olagligt enligt reglerna om statligt stöd), skulle CL ha redovisat en förlust även 1997.

Kommissionen kan således inte endast på grundval av detta fastställa om den senaste utvecklingen av bankens verksamhet visar att den åter har blivit lönsam och bärkraftig. För att kunna göra det måste den omstruktureringsplan som myndigheterna lade fram i juli 1997 granskas (se nedan).

4. GRANSKNING AV HUR GENOMFÖRANDET AV DE ÅTGÄRDER SOM ANGES I BESLUT 95/547/EG FORTSKRIDER

I sitt beslut 95/547/EG gjorde kommissionen ett godkännande av stöden avhängigt av att ett antal villkor uppfylldes, vars genomförande granskas nedan. De viktigaste villkoren var de följande:

- a) Den omstruktureringsplan som lagts fram för kommissionen skall genomföras fullständigt.
- b) Bankens kommersiella närvaro utanför Frankrike skall minska med 35 % i termer av balansomslutning.
- c) EPFR-lånet skall genomföras och nollkupongobligationen skall upprättas.
- d) Betalning enligt klausulen om återgång vid bättre resultat (nedan kallad lönsamhetsklausulen) skall ske.
- e) Utdelningarna från CL skall betalas till aktieägaren staten.
- f) Avkastningen från avyttringar skall användas till omstrukturering.
- g) Möjligheten att senarelägga betalning av den skattekuld som har samband med stöden skall avskaffas.

a) *Genomförandet av den omstruktureringsplan som lagts fram för kommissionen*

Sedan kommissionen i juli 1995 godkände stödplanen till förmån för CL och den överenskommelse om avyttringsstrukturen från den 5 april 1995 mellan staten och CL som denna omfattar, har de franska myndigheterna meddelat kommissionen flera tillägg till denna överenskommelse, varav vissa för att följa beslut 95/547/EG (åtskiljande CL-CDR) och kommissionens beslut från september 1996 (brådskande stöd). Det kan i detta sammanhang vara värt att erinra om tillägg nr 9 av den 6 maj 1997, i vilket återbetalningsvillkoren för EPFR:s andelslån till CDR anpassas genom att CDR:s skyldighet att varje år i förskott återbetala ett belopp till EPFR vilket motsvarar intäkterna från avyttring av tillgångar med avdrag för de belopp som ställts till de kontrollerade företagens förfogande, rörelsekostnader och de räntor som betalats till EPFR. Från och med dagen för detta tillägg skall CDR varje år inkomma med en flerårig finansierings- och likviditetsplan till EPFR och inom ramen för denna skall CDR den 30 juni i förskott återbetala till EPFR ett belopp som motsvarar den uppskattade storleken på CDR:s likviditet detta datum med avdrag för en sjättedel av de intäkter från avyttringar som budgeterats för det innevarande året.

Genom detta tillägg infördes även ett system där EPFR ger CDR en garanti på maximalt 10 miljarder franska franc i syfte att underlätta för CDR att erhålla extern finansiering. Beloppet på de ytterligare krediter som CDR kan erhålla från EPFR från och med den 1 januari 1998

och som högst kan uppgå till sammanlagt 10 miljarder franska franc minskas med beloppet på de garantier som existerar den dag en kredit ges. Dessa förändringar återspeglar CDR:s ökade likviditetsbehov, vilket bidrog till att återbetalningen av andelslånet och därmed även av CL:s lån till EPFR försenades.

Den 16 december 1997 informerade de franska myndigheterna kommissionen om den reform av CDR:s funktionssätt och kontrollstrukturer som Dominique Strauss-Kahn presenterat för den franska nationalförsamlingens finansutskott. Enligt de franska myndigheterna var denna reform nödvändig för att rätta till de brister som det förra regelsystemet var behäftat med, bland vilka märks:

- en målsättning som enbart var inriktad på avveckling samt en tvingande tidsplan;
- CDR saknade ansvar;
- en ökning av antalet kontrollinstanser och kontrollförfaranden;
- politisk inblandning;
- osäkerhet om den rättsliga behandlingen av ärendena.

Reformen grundar sig på följande tre principer: en oberoende och ansvarsfull förvaltning, en sträng och effektiv kontroll samt en opartisk och rättvis stat. I praktiken innebär detta att

- för att tillgångarna skall få ett så högt värde som möjligt och statens ekonomiska vinst maximeras skall förvaltningen av dessa tillgångar inte längre vara inriktad enbart på avyttring,
- CDR inom ramen för en strategi som presenteras varje år skall vara ensam ansvarig för avyttringsprocessen och ett vinstandelssystem skall införas,
- internkontrollen skall förstärkas genom att CDR omvandlas till ett bolag med verkställande och övervakande organ, genom att rådgivande kontrollkommittén integreras med övervakningsorganet, genom att en ledningsgrupp med ansvar för riskhantering bildas och genom att internredovisningsfunktionen och företagsstrukturen på mellannivå förenklas,
- EPFR skall utöva de rättigheter som staten i egenskap av aktieägare har gentemot CDR, bland annat rätten att utöva kontroll, vilken den vid behov får utöva med hjälp av externa experter,
- all politisk inblandning är förbjuden och att rättsliga medel systematiskt skall tillgripas, varför resurserna för detta ändamål skall förstärkas.

Kommissionen stödjer principen om att statens tillgångar skall förvaltas på ett sätt som tar tillvara statens intressen, en princip som bör leda till att omfattningen av det stöd som staten beviljar CL genom avyttringsstrukturen minimeras. Kommissionen konstaterar att CDR redan under räkenskapsåren 1996 och 1997 har avvikit från avyttringsstrategin och att CDR i synnerhet har efterskönt skulder, gjort kapitaltillskott eller beviljat nya garantier till sina dotterbolag eller dem som förvärvat dessa, på villkor som kan antas innehålla inslag av statligt stöd till dem som är föremål för dessa åtgärder. Kommissionen betonar att övergåendet av avyttringsstrategin gör det mindre troligt att den ursprungliga (vägledande) tidsplanen hålls. Enligt den skulle 80 % av de tillgångar som avskiljts ha avyttrats efter 5 år (det vill säga år 2000). De vinster som myndigheterna påstår sig göra till följd av en sådan strategi måste jämföras med ökningen av de kostnader som hänger samman med att avyttringen av ett visst antal tillgångar senareläggs. Myndigheterna har inte inkommit med några uppgifter på denna punkt vilka skulle visa att stödet på detta sätt minimerades.

Kommissionen vill erinra om att CDR:s tillgångar enligt artikel 92 i fördraget är att betrakta som statliga tillgångar, inte enbart därför att CDR är ett helägt dotterbolag till ett offentligägt företag, utan även därför att CDR finansieras med ett andelslån som staten garanterar och att staten ansvarar för dess förluster. Kommissionen konstaterar att dessa transaktioner inte kan komma i fråga för något undantag som befriar dem från de skyldigheter som anges i artiklarna 92 och 93 i fördraget och i synnerhet att de franska myndigheterna och CDR varken på grundval av beslut 95/547/EG eller detta beslut skulle kunna undantas från dessa skyldigheter. Det bör särskilt påpekas att CDR:s agerande gentemot sina dotterbolag inte anses innehålla något inslag av statligt stöd endast om det följer den så kallade "marknadsekonomiska investeringsprincipen" och om varje kapitaltillskott (eller efterskökning av skulder) följer denna princip. Kommissionen anser i sitt meddelande till medlemsstaterna⁽⁹⁾ om de principer som skall tillämpas för att fastställa om en offentlig åtgärd skall anses innebära ett stöd att kapitaltillskott till offentligägda företag innehåller inslag av statligt stöd om en privat investerare under liknande förhållanden inte skulle ha genomfört kapitaltillskottet i fråga på grund av att den förväntade avkastningen inte var tillräcklig. I en skrivelse till finansministern av den 16 oktober 1997 påminde Karel Van Miert om att de av CDR:s transaktioner som innebar ett kapitaltillskott, en försäljning till negativt pris eller en avskrivning av skulder sannolikt innehåller inslag av stöd

⁽⁹⁾ EGT C 307, 13.11.1993, s. 3.

och skall anmälas till kommissionen. Dessutom skall de avyttringar av CDR:s tillgångar som inte uppfyller reglerna om öppna och överblickbara anbudsförfaranden likaså anmälas till kommissionen. Endast transaktioner som definitivt ligger under gränsvärdet på 100 000 ecu för stöd av mindre betydelse undantas från denna skyldighet.

De övriga delarna av genomförandet av den omstruktureringsplan som 1995 lades fram för kommissionen granskas nedan.

b) *Minskningen av bankens kommersiella närvaro utanför Frankrike*

I enlighet med de åtaganden som Frankrike gjorde i en skrivelse från minister Alain Madelin av den 18 juli 1995, föreskrivs i beslut 95/547/EG att CL:s kommersiella närvaro utomlands fram till slutet av 1998 skall minska med minst 35 %. Detta omfattar även det europiska banknätet. Av skrivelsen framgår att minskningen skall mätas i termer av balansomslutning och att en minskning utomlands enligt ovannämnda procenttal motsvarar en minskning med 50 % av nätet i Europa. Det kan konstateras att bankens tillgångar utomlands i slutet av 1994 uppgick till 960 miljarder franc, medan tillgångarna i Europa uppgick till 620 miljarder franc. Följaktligen motsvarar 35 % av de internationella tillgångarna 336 miljarder franc, varav 310 miljarder franc i Europa, vilket motsvarar 50 % av CL:s tillgångar i Europa (utanför Frankrike).

Den 31 oktober 1997 hade CL avyttrat tillgångar för ett värde som i balansräkningen den 1 januari 1995 uppgick till 171,2 miljarder franska franc, det vill säga 17,9 % av tillgångarna utomlands. Denna minskning är resultatet av avyttringar på 136,1 miljarder franc i Europa och 35,2 miljarder i övriga världen. Minskningen i Europa motsvarar 22 % av tillgångarna i Europa. Följaktligen måste CL före den 31 december 1998 avyttra tillgångar i Europa för ett värde av nästan 174 miljarder franc för att uppfylla denna skyldighet.

c) *Lånet till EPFR och nollkupongobligationen*

För att CDR skulle kunna förvärva nettotillgångarna på 135 miljarder franc med de lånemedel som CL överfört till avyttringsstrukturen erhöll CDR ett andelslån på 145 miljarder franc från EPFR (varav 10 miljarder omvandlats till en garanti från EPFR för de lån som CDR tar upp av tredje part). EPFR i sin tur finansieras av CL genom ett lån (ej andelslån) på 145 miljarder franc. De båda lånen har förfallodag den 31 december 2014. Den årliga räntesatsen för CL:s lån till EPFR fastställdes inledningsvis till 7 % för 1995, därefter till 85 % av penningmarknadsräntan (TMM) från och med 1996⁽¹⁰⁾. Eftersom den största

delen av detta lån (135 miljarder franc) gjorde det möjligt att finansiera överföringen av tillgångarna, borde EPFR ha använt återstående del (10 miljarder franc) till att förvärva nollkupongobligationer för samma belopp. Detta borde ha gjort det möjligt för EPFR att göra en vinst på 35 miljarder franc i nominellt värde år 2014, vilket kommissionen i sitt beslut 95/547/EG bedömde motsvarade ett nuvärde på ungefär 8 miljarder franc.

Flera ändringar har gjorts i denna plan. CL:s lån till EPFR har genomförts, men enbart den första delen på 135 miljarder franc, vilket inte gjorde det möjligt för EPFR att förvärva nollkupongobligationen. Eftersom den vinst som EPFR skulle ha fått från nollkupongobligationen hade beräknats av kommissionen med avdrag för bruttostödet till CL innebär det faktum att CL inte gav EPFR kredit på 10 miljarder franc och att nollkupongobligationen således inte kunde förvärfas en ytterligare kostnad för staten och ett ytterligare stöd till CL utöver det som hade godkänts 1995 på ett belopp som motsvarar det avdrag på ungefär 8 miljarder franc som hade beräknats 1995. En del av detta stöd som hänger samman med att nollkupongobligationen inte förvärvades under perioden 1995–1996 och som beräknas till 400 miljoner franc, godkändes dock av kommissionen i samband med dess beslut från september 1996 om brådskande stöd till CL.

I samma beslut godkändes andra brådskande stöd för ungefär 3,5 miljarder franc, vilka hängde samman med höjningen av räntesatsen för CL:s lån till EPFR för åren 1995 (retroaktiv verkan) och 1996. Kommissionen beslutade för övrigt att inleda ett förfarande beträffande utsträckandet av denna ändring till kommande år.

Tilläggen till överenskommelsen från 1995 mellan staten och CL skedde efter det att överenskommelsen under-tecknats i syfte att ändra andra klausuler som godkänts av kommissionen. Vad gäller mekanismen för finansiering av avyttringsstrukturen gav följaktligen det faktum att EPFR inte lånade 10 miljarder från CL inte upphov till en motsvarande minskning av EPFR:s andelslån till CDR, utan till en omvandling av denna möjlighet för CDR att låna mera till en garanti för samma belopp vilken gör det möjligt för CDR att låna direkt från externa långivare.

Även om omfattningen av CDR:s avyttringar ligger i linje med det ursprungliga målet om avyttring av 80 % av de avskiljda tillgångarna på 5 år och 50 % på tre år, har ökningen av EPFR:s intäkter från avyttringar och således återbetalningen av CL-lånet varit mycket långsammare och mer begränsade än vad som ursprungligen planerades. Detta beror på att CDR behållit huvuddelen av dessa avyttringsintäkter för att finansiera sina rörelsekostnader och de kostnader som är förknippade med innehavet av tillgångarna (bland annat återbetalningen av skulder till tredje part) och för att på olika sätt (genom kapitaltillskott, förskott och efterskänkning av skulder) stödjade vissa verksamheter som avskiljts.

⁽¹⁰⁾ Den upplupna dröjsmålsräntan beräknas enligt den månadsräntesats på statsobligationer med 13 veckors löptid som CDC offentliggör.

Förseningen i återbetalningarna och den oväntade ränteutvecklingen har inneburit en belastning på CL:s resultat. De tillgångar som överförts till CDR var delvis finansierade med skulder med lång löptid som inte överfördes till avyttringsstrukturen och som banken tog på sig under sin expansionsfas (1988–93) till en ränta som efter 1995 överstiger räntan på EPFR-lånet, vilken uppgår till 85 % av TMM. Detta bör från och med 1996 ha inneburit kostnader för CL (vilka vid den tiden uppskattades till 2,1 miljarder franc 1997, 1,8 miljarder 1998 och 1,4 miljarder 1999). De franska myndigheterna avsåg att detta skulle utgöra CL:s bidrag till täckandet av kostnaderna för mekanismen, och således till sin egen omstrukturering. Prognoserna för bankens nettoresultat av finansiella transaktioner gav 1995 vid handeln att CL skulle kunna klara av dessa kostnader fullt ut. I verkligheten ökade dessa kostnader till följd av förseningen i återbetalningarna och den oväntade utvecklingen av marknadsräntorna. Denna ökning skulle dock inte ha gjort brådskande stöd nödvändigt om CL hade uppfyllt prognoserna för resultatet av bankrörelsen. Det är således denna sista faktor, det vill säga det lägre nettoresultatet i förhållande till prognoserna, som är anledningen till att brådskande stöd beviljades. I beslutet från 1996 hade kommissionen på grundval av uppgifter som de franska myndigheterna tillhandahållit beräknat att effekten av räntorna endast skulle ha inneburit en extrakostnad för CL på 1 miljard franc under perioden 1996–98⁽¹⁾.

d) Lönsamhetsklausulen

Villkoren i lönsamhetsklausulen har tillämpats korrekt sedan beslut 95/547/EG. CL betalade emellertid inte mer än 6 miljoner franc 1995 och 107 miljoner franc 1996, vilket är avsevärt lägre belopp än de 339 och 505 miljoner som ursprungligen planerades för dessa två år. Detta beror på att bankens resultat blev sämre än vad som ursprungligen prognostiserades. Enligt den nya plan som lades fram i juli 1997 och som grundas på en fullständig "neutralisering" av EPFR-lånet och andra antaganden vad gäller avyttringarna av tillgångar, kommer bankens resultat och således även betalningarna enligt denna klausul från och med år 2000 att vara högre än det som angavs i planen från 1995, förutsatt att lönsamhetsklausulen fortfarande är i kraft.

Tabell 6

Betalningar enligt lönsamhetsklausulen

(i miljoner franska franc)

	1995	1996	1997 P	1998 P	1999 P	2000 P
Ny beräkning 1997	6	107	1 018	1 247	2 309	3 553
Prognosen 1995	339	505	1 065	1 901	2 326	2 487
Skillnad	(333)	(398)	(47)	(654)	(17)	+ 1 066

Källa: CL:s affärsplan från 1995 och 1997

En sådan förbättring skulle väga upp bristen på inbetalningar under det inledande skedet, under förutsättning att lönsamhetsklausulen fortfarande är i kraft. Att döma av den plan som lämnades in till kommissionen i juli 1997 (se nedan) är det tveksamt om lönsamhetsklausulen kommer att fortsätta att vara ikraft eller om den kommer att ersättas av en alternativ lösning.

e) Utdelningarna till aktieägaren staten

I likhet med lönsamhetsklausulen innebar det faktum att CL:s resultat var lägre än vad som prognostiserats att utdelningarna från CL till aktieägaren staten och värdet av de aktier som staten innehade blev lägre än vad som hade uppskattats inledningsvis. Kommissionen vill påminna om att den i sitt beslut 95/547/EG uppskattade nuvärdet av statens andel i CL:s resultat till 10 miljarder franc. I tabellen nedan återges de ursprungliga prognoserna och de nya uppskattningarna av CL:s nettoresultat efter betalningar enligt klausulen.

⁽¹⁾ För fler detaljer om det brådskande stödet hänvisar kommissionen till sitt beslut från september 1996 vilket offentliggjordes i EGT den 24 december 1996.

Tabell 7

CL:s nettoresultat efter betalningar enligt lönsamhetsklausulen, "koncerndelen"

(i miljoner franska franc)

	1995	1996	1997 P	1998 P	1999 P	2000 P
Ny beräkning 1997	13	202	1 270	1 452	2 217	3 095
Prognosen 1995	659	912	1 318	1 923	2 252	2 385
Skillnad	(646)	(710)	(48)	(471)	(35)	+ 710

Källa: CL:s affärsplan från 1995 och 1997

f) *Avkastningen från avyttringar skall användas till omstrukturering*

CL angav att banken hade använt sammanlagt 7,5 miljarder franc av de 14,8 miljarder franc som de genomförda avyttringarna inbringat till att finansiera samtliga omstrukturingsåtgärder, medan återstoden använts till att öka likviditetsreserven eller till att refinansiera skulden. Det kan dock konstateras att CL även har investerat nästan 254 miljoner franc utomlands. Dessa investeringar var av liten omfattning och motsvarade endast 1,7 % av inkomsterna från de avyttringar som genomförts sedan början av 1995.

g) *Avskaffande av möjligheten att senarelägga betalning av den skatteskuld som har samband med stöden*

I enlighet med tillämpningen av rambestämmelserna om omstrukturingsstöd ålade kommissionen den franska staten att avskaffa den möjlighet CL har att senarelägga betalningen av den skatteskuld som har samband med bankens förluster för den del som omfattas av den kapitalökning på 4,9 miljarder franc som genomfördes 1994. Kommissionen anmodade även de franska myndigheterna att avskaffa den möjlighet CL har att senarelägga betalningen av de övriga skatteskulder som banken har vid privatiseringstillfället, om lönsamhetsklausulen avskaffas.

När det gäller det första villkoret meddelade CL att den ansåg att villkoret endast omfattar de förluster från 1994 som motsvarar den del av kapitaltillskottet som finansierades av staten och Caisse des Dépôts et Consignations (3,75 miljarder franc). Kommissionen vill påpeka att den i sitt beslut 95/547/EG gjorde bedömningen att hela kapitaltillskottet från CL:s aktieägare, däribland Thomsonkoncernen, som staten var majoritetsägare i och vars tillgångar av detta skäl är att betrakta som statliga tillgångar enligt artikel 92.1 i EG-fördraget, skall anses som statligt stöd. Följaktligen fastställer kommissionen att detta villkor omfattar hela kapitaltillskottet på 4,9 miljarder franc. Kommissionen påpekar för övrigt vikten av att det andra villkoret uppfylls.

5. KOMMENTARER FRÅN TREDJE PART

5.1 Kommentarer från tredje part

Inom ramen för detta förfarande mottog kommissionen Société Générales (nedan SG) och de brittiska myndigheternas synpunkter genom skrivelser av den 21 januari och den 23 januari 1997, vilka vidarebefordrades till de franska myndigheterna och som dessa svarade på genom skrivelser av den 10 och den 27 februari 1997. Andra skriftliga synpunkter mottogs från "British Bankers' Association" den 19 maj 1997, "Nederlandse Vereniging van Banken" den 2 juli 1997 och "Bundesverband deutscher Banken" den 26 augusti 1997. Dessa synpunkter kan emellertid inte beaktas inom ramen för detta förfarande, eftersom de inkom efter utgången av den svarsfrist som angavs i det meddelande från kommissionen som offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

SG beslutade att hänskjuta kommissionens beslut från september 1996 om godkännande av brådskande stöd till CL till EG:s förstainstansrätt, på samma sätt som SG redan hade gjort avseende beslut 95/547/EG.

När det gäller de ytterligare omstrukturingsstöd som är föremål för detta förfarande, anser SG att stödet inte är avsett att underlätta utvecklingen av sådan näringsverksamhet som avses i artikel 92.3 c i fördraget. Samtidigt erkänner SG emellertid att blotta tanken på den kris som skulle uppstå om CL gick i konkurs berättigar och till och med tvingar staten, genom dess dubbla ansvar som aktieägare och som övervakare med ansvar för stabiliteten på marknaden, att vidta åtgärder för att skydda denna stora banks insättare och övriga fordringsägare.

SG anser att kommissionen bör uppmana de franska myndigheterna att undersöka alternativa lösningar, som till exempel kontrollerad likvidation och försäljning av bankens olika delar. En sådan undersökning skulle vara desto mer befogad med tanke på att detta inte är första gången CL erhåller stöd. Samtidigt som SG först och främst hävdar att det enda tillvägagångssätt som är förenligt med fördraget består i de alternativa lösningar som anges

ovan, anser SG även att kommissionen bör ersätta de skador som konkurrenterna drabbats av genom att den föreskriver att CL skall avyttra inte enbart hela sin utländska verksamhet (däribland verksamheten i Förenta staterna och Sydostasien, vilka är de mest lönsamma), utan även verksamhet som bedrivs i Frankrike, som till exempel kapitalförvaltning (kollektiv eller individuell) för tredje parts räkning, dotterbolag för konsumentkrediter och livförsäkring eller till och med vissa delar av själva nätet av bankkontor i detaljistledet. SG menar också att de franska myndigheternas och kommissionens stöd till de minskningar av antalet anställda som CL avser genomföra inte skulle utgöra en påtvingad motprestation för att beviljas finansiellt stöd, utan snarare en ytterligare form av stöd i så måtto att detta stöd skulle ha förhindrats att få upp lönsamheten till sina europeiska konkurrenters nivå.

SG vill slutligen fästa kommissionens uppmärksamhet på villkoren för den framtida privatiseringen av CL, i synnerhet planerna på att förbättra bankens kapitaltäckningsgrad till nästan 6 % för "tier one" (det vill säga den "hårda" delen av det egna kapitalet i ordets strikta bemärkelse) före denna privatisering, vilket skulle medföra en mycket allvarlig snedvridning av konkurrensen med tanke på effekterna på den rating som ratingbyråerna ger och i jämförelse med privatiseringen av SG som genomfördes 1987 med en kapitaltäckningsgrad på endast 3 % vilken banken först 10 år senare lyckades få upp till 6 %.

De brittiska myndigheterna stödjer kommissionens noggranna undersökning och konstaterar att det faktum att stöd beviljats flera gånger tidigare kan leda till att bankens ledning förväntar sig att få stöd även i framtiden, vilket kan ha en snedvridande effekt på konkurrensen. De betonar att det är nödvändigt att CL gör allvarliga och omfattande motprestationer som berör alla de av bankens verksamhetsområden som inte är absolut nödvändiga för att grundverksamheten skall kunna fortsätta. Av detta skäl föreslår de att de framtida stöden sprids ut över tiden och att godkännandet av dessa görs avhängigt av att omstrukturingsåtgärder och motprestationer genomförs.

5.2 De franska myndigheternas och Crédit Lyonnais kommentarer

I en skrivelse av den 6 december 1996 informerade CL:s styrelseordförande kommissionen om att denne i ett mycket tidigt skede av 1996 och sedan ännu en gång i juli hade informerat regeringen om situationen räkenskapsåret 1996 och påtalat behovet av ett snabbt beslut. Denne ifrå-

gasatte även referensdatumet för minskningen av CL:s kommersiella närvaro utanför Frankrike genom att påstå att det i Alain Madelins skrivelse av den 18 juli 1995, som tillställdes banken först flera månader efter det att den skickats till kommissionen, inte på något sätt anges något lämpligt referensdatum och att omstruktureringen av banken påbörjades i slutet av 1993.

De franska myndigheterna kommenterade SG:s skrivelse, som kommissionen vidarebefordrat till dem, genom att betona att de fullt ut tagit det dubbla aktieägar- och övervakansvar som SG tillerkänt dem vid anmälan av det brådskande stödet. De ifrågasatte SG:s och de brittiska myndigheternas analys vad gäller det brådskande stödets snedvridande effekt och behovet av motprestationer, eftersom CL:s verksamhet hade begränsats starkt inom ramen för 1995 års plan och en fokusering på en begränsad kärnverksamhet planerades inom ramen för den nya omstrukturingsplanen. De hävdade att omstrukturingsstödet var nödvändigt, särskilt stödet i form av en "neutralisering" av CL-EPFR-lånet men även i form av ett eventuellt kapitaltillskott till banken vars belopp skulle vara nödvändigt för att säkerställa bankens fortlevnad och strikt proportionellt till CL:s finansieringsbehov inför den snabba privatiseringen av banken. De påpekade också att när de undersöker vilken form det finansiella stödet till banken bör ta kommer de att beakta behovet av att göra utbetalningarna av det statliga stödet avhängigt av att banken uppfyller de mål som anges i dess strategiska plan.

5.3 Kommissionens synpunkter på dessa kommentarer

Tredje parts kommentarer granskas i de följande avsnitten i detta beslut.

CL:s kommentarer motiverar följande synpunkter från kommissionen: När det gäller det datum då CL informerade de franska myndigheterna om bankens försämrade finansiella situation och om behovet av statligt stöd kan kommissionen endast beklaga att de franska myndigheterna dolt bankens verkliga situation för kommissionen, eftersom de var ålagda att inkomma med regelbundna rapporter till kommissionen om hur genomförandet av den plan som kommissionen godkände i juli 1995 fortskred. Även om detta inte gör de stöd som kommissionen godkände i september 1996 mindre nödvändiga, särskilt med tanke på att kommissionen inte fullständigt kunde utesluta risken för dramatiska konsekvenser för CL om stöden uteblev, står det klart att de franska myndigheterna borde ha anmält stöden i fråga i god tid.

När det gäller det referensdatum som skall ligga till grund för bedömningen av minskningen av CL:s kommersiella närvaro utomlands kan kommissionen från rättslig synpunkt inte godta den 1 januari 1994 som referensdatum, vilket föreslagits av Crédit Lyonnais. Det bör påpekas att de franska myndigheterna 1994 inte anmälde det första statliga stödet till CL och att omstruktureringsplanen på kommissionens begäran lades fram för kommissionen först 1995 och efter det att en ny stödplan hade börjat genomföras. Det faktum att Alain Madelins skrivelse officiellt tillställdes CL först efter fördröjning är inte heller ett skäl som kan anföras mot kommissionen. Det bör för övrigt erinras om att den lämpligaste rättsliga grunden för att fastställa det datum då skyldigheten i fråga skall vara uppfylld fortfarande är Alain Madelins skrivelse av den 18 juli 1995, i vilken de otvetydiga orden "från och med nu och fram till slutet av 1998" förekommer.

Vid bedömningen av minskningen av CL:s kommersiella närvaro utomlands kommer kommissionen följaktligen att ta som referenspunkt de olika geografiska områdenas andel av bankens sammanlagda tillgångar den 31 december 1994 enligt Crédit Lyonnais årsberättelse, eftersom balansräkningen från slutet av 1994 under dessa omständigheter utgör det enda och senaste offentliga objektiva underlag som det går att stödja sig på.

6. OMSTRUKTURERINGSPLANEN SOM LÄMNAD AV DE FRANSKA MYNDIGHETERNA I JULI 1997

6.1 Planens huvudsakliga innehåll

Den plan som lämnades till kommissionen i juli 1997 utarbetades på grundval av utsikterna till en gradvis öppning av Crédit Lyonnais kapital, en princip som staten redan hade beslutat för den tidigare planen, vilken hade godkänts av kommissionen 1995. Den nya planen bygger på ett makroekonomiskt läge som kännetecknas av en medelhög BNP-tillväxt i Frankrike på 2,3 % och en infla-

tion i storleksordningen 2 % per år. Den planerade strategin hänför sig till två stora verksamhetsområden, å ena sidan banktjänster för privatpersoner, affärsidkare och för små och medelstora företag i Frankrike, å andra sidan en "grossist"-bank, som riktar sig till stora företag och institutioner i de viktigaste regionerna över hela världen, inbegripet Frankrike och Europa. Dessa två stora verksamhetsområden kommer även framgent att gynnas av CL:s kunskaper inom marknadsaktiviteter, finansiell innovation och förvaltning av medel för tredje man, kompetensområden som banken avser att upprätthålla.

Planen är dessutom uppbyggd runt följande hypoteser:

- Alla nettotransaktionskostnader för lånet från Crédit Lyonnais till EPFR "neutraliseras".
- En stor del av det europeiska banknätet läggs ned.
- De medel som frigörs genom dessa nedläggningar re-investeras.

Den strategi som lades fram av de franska myndigheterna var relativt återhållsam i fråga om tillväxt och hade som främsta syfte att återställa lönsamheten hos Crédit Lyonnais. Nettointäkterna av bankrörelsen skulle totalt sett förbli oförändrad i nominala termer i förhållande till den konsoliderade nivån för 1996 (med hänsyn tagen till nedläggningarna) och rörelsekostnaderna skulle minska med nästan 4 miljarder franska franc, så att bankens rörelsekoeficient (kvoten mellan rörelsekostnader och resultat av bankrörelse) skulle minska från 79 % 1996 till runt 70 % år 2000, vilket är en nivå som närmar sig Crédit Lyonnais viktigaste franska konkurrenter, Société Générale och BNP. I själva verket syftade planen till att förbättra nettoresultatet av bankrörelsen, som efter en förväntad kraftig tillbakagång 1997 (minus 7 % i värde eller nästan minus 9 % i volym) skulle stabiliseras 1998 och återhämta sig under 1998 och 1999. Denna återhämtning borde märkas från och med 1998 på bankverksamheten inom Frankrike, men mot bakgrund av de planerade nedläggningarna av europeiska filialer kommer den inte att ge utslag förrän i slutet av perioden för koncernen som helhet.

Tabell 8

(miljoner FRF)

	1996	1997	1998	1999	2000
Nettoreultat av bankrörelse	44 509	41 404	[...]	[...]	[...]
Rörelsekostn. och avskrivn.	35 049	33 059	[...]	[...]	[...]
Rörelsekoeficient	79 %	80 %	77 %	74 %	70 %
Ant. anst.	56 748	50 773	[...]	[...]	[...]
Nettoreultat (före klausul)	1 593	3 377	3 608	5 468	7 640
Klausul vid bättre resultat	107	1 018	[...]	[...]	[...]
Räntabilitet på eget kapital					
— före klausul	3,9 %	7,9 %	[...]	[...]	[...]
Eget kapital "Tier One"	40 626	42 565	[...]	[...]	[...]
Andel "Tier One"	4,56	4,93	4,91	5,07	5,39

Källa: franska myndigheter, plan lämnad till kommissionen

En förbättring av riskhanteringen som yttrar sig i en minskning av bankens avsättningsgrad⁽¹²⁾ från 0,78 % till 0,55 % bör för den ifrågavarande tidsperioden innebära ett betydande bidrag till resultatutvecklingen. Men det är framför allt två andra åtgärder som banken har räknat med som de viktigaste medlen för att förbättra dess marginaler och dess lönsamhet.

i) *en mycket kraftig minskning av rörelsekostnaderna inom den franska organisationen*

För en bank med världsomspännande verksamhet som Crédit Lyonnais utgör den nationella referensmarknaden en viktig faktor. Bankens nationella marknad bör garantera den en relativt stabil rörelsevolym. Det är av avgörande betydelse för banken att vara bland de mest framgångsrika aktörerna på den franska marknaden för att kunna uppnå sådana marginaler som konsoliderar Frankrikes roll som stöd och strategisk bas för den internationella verksamheten. Därför syftar planen till att lösa det problem som består i bankens oförmåga att uppnå tillfredställande marginaler i Frankrike. Crédit Lyonnais skall på nytt uppnå höga marginaler på sin nationella marknad, framför allt på banktjänsterna till privatpersoner och mindre företag, och därifrån hämta de viktigaste medlen för sin cash flow.

Tabell 9

En stor ansträngning att sanera den franska verksamheten

(miljarder FRF)

	1996	1997	1998	1999	2000	Utveckling 1996–2000
Nettoreultat av bankrörelse	22,4	21,5	[...]	[...]	[...]	[...]
Personalkostnader	7,8	7,5	[...]	[...]	[...]	[...]
Antal anställda vid CL (Frankrike)	34 339	32 454	[...]	[...]	[...]	[...]

Källa: De franska myndigheterna

I planen finns en rad åtgärds paket för att förbättra CL:s ställning på den franska marknaden. Ett "reingeneering"-projekt som gäller samtliga beslutsprocesser (projekt som benämns som "en utmaning") skall leda till en genomgripande omstrukturering av bankens kommersiella verksamhet och informationsbehandlingskedjan. Nya instrument för riskbedömning kommer att upprättas för finansiering av små och medelstora företag. Genom ett avtal med Cetelem, som är specialicerat på lån till konsumtion, skall CL utveckla sin ställning på marknadssegmentet för lån till konsumtion, vilket hittills har dominerats av specialicerade företag. Slutligen kommer CL att införa bank på telefon för att kunna upprätta en tätare kontakt med sina privatkunder.

Den plan som de franska myndigheterna har lämnat in innehåller betydande sociala åtaganden. Den tredje socialplanen, som trädde i kraft i mitten av 1996 och som kommer att gälla fram till slutet av 1998, omfattar en minskning av antalet anställda med 5000 personer, huvudsakligen genom en minskning av antalet anställda på bankkontor i Frankrike. Dessa personalminskningar avser bankkontor (3 140 personer) och stabsfunktioner (1 860 personer). Enligt den plan som har lämnats till kommissionen skall dessa personalminskningar inte i betydande utsträckning minska CL:s kommersiella kapacitet, men i första hand syfta till att uppfylla målet om en minskning av kostnaderna och en förbättring av rörelsecoefficienten.

Tabell 10

De successiva socialplanerna

	personalminskningar
Plan 1 från den 30 mars 1994 till den 30 mars 1995	1 124
Plan 2 från den 30 mars 1995 till den 30 juni 1996	2 398
Plan 3 från den 30 juni 1996 till den 31 december 1998	[...]
Ytterligare minskningar 1999–2000	[...]

Källa: De franska myndigheterna

⁽¹²⁾ Procentsats som beräknas som andelen avsättningar till reserven i förhållande till de vägda utestående fordringarna.

Efter 1998 är ytterligare minskningar planerade för 1999 och 2000, vilka kommer att beröra [...] personer, varav [...] på bankkontor och [...] i stabsfunktioner. Totalt kommer antalet anställda på CL att minska med [...] % i Frankrike jämfört med slutet av 1996 (och [...] % i hela koncernen med beaktande av nedläggningarna av bankkontor). Dessa nedskärningar kommer att leda till minskningar av personalkostnaderna i Frankrike i storleksordningen 9 % under den period som omfattas av planen, vilket även kommer att bidra väsentligt till de totala kostnads-sänkningarna och förbättringen av CL:s marginaler.

Tabell 11

Utvecklingen av antalet anställda i Frankrike

Anställd personal	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	Förändr.
Frankrike (DCAF)	25 520	[...]	[...]	[...]	[...]
Annan	6 934	[...]	[...]	[...]	[...]
Totalt	32 454	[...]	[...]	[...]	[...]

Källa: De franska myndigheterna

I planen anges att banknätet i Frankrike skall rationaliseras genom att 243 olönsamma bankkontor stängs under 1997 och 1998 (av de sammanlagt 1 954 kontor för privatkunder som fanns 1996) och att kontoren för företagskunder och affärsidkare omorganiseras (jfr tabell 12 nedan). Totalt kommer det franska moderbolagets antal kontor att minska från 2 100 till 1 750 under perioden 1996–2000, vilket motsvarar en minskning med nästan 17 %. På grundval av den information som har lämnats av CL till kommissionens rådgivande bank så förefaller det emellertid som om det totala antalet kontor i Frankrike enligt banken själv kommer att minska från 2 298 i slutet av 1996 till 2 146 i slutet av år 2000, vilket skulle innebära en minskning med endast 6,6 %. Denna skillnad mellan de uppgifter som lades fram för kommissionen i juli och dem som tillhandahölls av CL verkar bero på det fält som täcks av dessa åtaganden som i CL:s presentation innefattar samtliga CL:s försäljningskontor i Frankrike, antingen de tillhör moderföretaget eller självständiga dotterbolag.

Samtliga dessa åtgärder bör göra det möjligt att förbättra lönsamheten för den franska organisationen. Bankens mål är att förändra nettoresultatet för DCAF (direction centrale des activités France) från 1 till 4,3 miljarder franska franc år 2000. Om detta lyckas kommer CL inte bara att återställa den franska organisationens bidrag till resultatet i proportion till dess omsättning utan även att göra verksamheten i Frankrike till en av koncernens mest lönsamma delar.

Tabell 12

Utveckling av antalet bankkontor, Frankrike

Försäljningsställen	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Myndigheternas plan från juni 97			2 100				1 750
Procentuell förändring sedan 96							–16,7 %
Uppgifter från Crédit Lyonnais	2 475	2 385	2 298	2 248	2 146	2 146	2 146
Procentuell förändring sedan 1996							–6,6 %
Fördeling							
privatkunder	2 063	2 010	1 954	1 924	1 899	1 899	1 899
företagskunder	215	215	201	181	136	136	136
affärs- och entreprenörscentra	197	160	143	143	111	111	111

Källor: De franska myndigheterna och uppgifter som lämnats av CL till kommissionens rådgivande bank

En känslighetsanalys som har genomförts av CL visade att om lånen till konsumtion ökade dubbelt så snabbt som förväntat, om de nya projektens bidrag till finansieringen av bankens nettoresultat (för DCAF) blev hälften så stora som förväntat eller om minskningen av bankens avsättningsgrad blev mindre än förväntat, så skulle den franska organisationens bidrag till resultatet halveras, men det skulle ändå förbli positivt.

ii) "Neutraliseringen" av lånet till EPFR

Bland de olika inslagen i den undsättningsplan för CL som utarbetades 1995 fanns det en överenskommelse att CL skulle finansiera avvecklingsmekanismen genom ett lån till EPFR på 145 miljarder franc till en nedsatt ränta, lägre än marknadsräntan. På detta sätt kunde staten, som i förlängningen måste bekosta nettot av CDR:s förluster genom EPFR, tack vare detta lån till nedsatt ränta minska finansieringsbördan för den del av CL:s tillgångar som överfördes till CDR.

Enligt det överenskomna systemet skulle i enlighet med vad som angivits ovan en ränta betalas på lånetjänsten från CL till EPFR som uppgick till 7 % 1995 och som från och med 1996 skulle minskas till 85 % av TMM (korttidsräntan på penningmarknaden). Genom detta system hade staten en fördel. För EPFR:s räkning kan denna fördel årligen beräknas på grundval av skillnaden mellan korttidsräntan för lånet från CL och den långtidsränta till vilken företaget skulle ha varit tvunget att låna i avsaknad av detta lån och den uppgår för närvarande till ungefär 2,5–3 % årligen av räntan för det utestående lånebeloppet. 1997 motsvarade denna räntefördel genom det system som staten hade upprättat för EPFR, med hänsyn tagen till det utestående lånebeloppet, ett ungefärligt värde på mellan 2,8 och 3,3 miljarder franska franc. För CL däremot påverkar detta lån, som delvis uppvägs av skulder i form av återfinansiering till en högre ränta och som tecknades före 1995 års avyttringsplan, bankens rörelseresultat i negativ riktning, till ett belopp motsvarande skillnaden mellan inlåningsräntan för dess återfinansieringsskuld och utlåningsräntan för lånet. Eftersom en stor del av CL:s återfinansieringsskulder är skulder med fast ränta så leder varje räntesänkning på grund av det sätt som räntan för lånet till EPFR har fastställts till en ökning av nettokostnaden för lånefinansieringen.

Enligt CL införde banken mellan september 1995 och slutet av 1996 instrument som delvis skulle täcka de ränterisker som banken exponerades för genom strukturen på dess skulder för att finansiera utlåningen. Genom dessa riskspridningsinstrument av "swap"-typ skall CL under 1995–1996 ha lyckats begränsa finansieringskostnaderna med ungefär 670 miljoner franska franc (som utgör en mycket begränsad täckning av ränteriskerna, vilket märks

genom storleken på det belopp för neutralisering som sedan skulle visa sig vara nödvändigt), vilket har beaktats i beräkningen av räntekostnaderna för nötdåtgärderna (som tillkom för lånet till EPFR) för 1996, vilka uppgick till 5,84 %. På grund av dessa faktorer och mot bakgrund av den mycket begränsade täckningen av ränteriskerna som hade införts 1995, framgår det under alla förhållanden att CL hade räknat med en annan ränteutveckling, som skulle ha gjort det möjligt för banken att klara en lägre belastning. Därför var banken delvis själv, genom de ränterisker som den tog, ansvarig för de ökade förluster som den gjorde på det lån som beviljades till avyttringsstrukturen. De franska myndigheterna lät i slutet av 1997 en oberoende firma genomföra en revision av åtgärderna i samband med lånet till EPFR, vars resultat ännu inte har överlämnats till kommissionen.

Enligt den information som finns till kommissionens förfogande har banken inte sedan slutet av 1996 använt några metoder för att täcka ränteriskerna i samband med lånet till EPFR, vilket dock borde ha gjorts långt tidigare eftersom sedan beslutet 95/547/EG räntorna har fallit med mer än två procentenheter.

I september 1996 ansökte de franska myndigheterna i samband med anmälan av nötdåtgärderna om att helt och hållet få "neutralisera" effekterna av CL:s lån till EPFR fram till år 2014 genom att öka räntan för lånet från 85 % av TMM (räntan för korta lån på penningmarknaden) till en ränta som täcker CL:s återfinansieringskostnad (det fastställdes senare inom kommissionens rådgivande bank att denna ränta skulle utvecklas mellan en nivå som ligger 2,5 % över TMM vid periodens början och 0,2 % över TMM vid periodens slut). Denna ansökan upprepades i den plan som lades fram för kommissionen i juli 1997. Enligt de franska myndigheterna skulle denna åtgärd göra det möjligt att bryta med det förflutna genom att upphöra med att straffa CL för de ekonomiska följderna av den expansionsstrategi som ledde banken till krisen under åren 1993–1995.

Enligt kommissionen handlar detta i själva verket om en "överneutralisering" eftersom den föreslagna räntehöjningen överskrider marknadsräntan och även kommer att gottgöra de fel som begicks i inledningsskedet vad beträffar täckningen av ränteriskerna i samband med lånet från CL till EPFR. På grundval av den hypotes enligt vilket lånet kommer att återbetalas och uppgifter om "räntespridning" (skillnaden mellan räntan på aktivsidan på lånet till EPFR och det vägda medeltalet av räntorna på passivsidan för återfinansieringen) som CL har lämnat till kommissionens rådgivande bank, så kan detta stödsinslag beräknas till 20,2 miljarder franska franc under perioden 1997–2014 (om framtida betalningsströmmar beräknas till den penningmarknadsränta som har legat till grund för beräkningen av räntespridningen i denna hypotes, dvs 3,19 %).

Det bör påpekas att banken och de franska myndigheterna på grundval av en långtidsränta kommer fram till ett annat belopp än det stödbeloppet för neutraliseringen, som de beräknar till cirka 17,2 miljarder franska franc (för perioden 1997–2014) enligt samma metod förutom den ränta som har använts, och som har bekräftats av kommissionens rådgivande bank. Det bör även betonas att om de normala hypoteser som ligger till grund för en sådan beräkning, särskilt tidsplanen för återbetalning av lånet från CL till EPFR, förändras i betydande omfattning så skulle beräkningen av neutraliseringsstödet bli ogiltig och behöva räknas om efter nya variabler. Vid tidpunkten för detta beslut har kommissionen inte kännedom om några förändringar som skulle motivera en sådan omräkning och konstaterar att de underliggande hypoteserna för de franska myndigheternas beräkning har varit snarlika.

På anmodan av kommissionens rådgivande bank har CL genomfört en analys av hur känsligt värdet av "neutraliseringen" av lånet CL-EPFR är för en räntehöjning. Om allt annat förblir oförändrat visar denna undersökning att om den korta räntan går upp med 1 % (samtidigt som den långa räntan går upp med 0,5 %) kommer kostnaden för att neutralisera lånet att avvika med 500 miljoner franska franc från det belopp på 17,2 miljarder franc som banken

kommer fram till. Mot denna bakgrund och med hänsyn tagen till att TMM ökade med ungefär 0,3 % mellan mitten av 1997 och tidpunkten för detta beslut anser kommissionen att det har bekräftats att de normala förutsättningar som har legat till grund för beräkningen att kostnaden för "neutraliseringen" av lånet från slutet av 1997 uppgår till 20,2 miljarder franska franc, har varit riktiga.

De franska myndigheterna föreslår i en skrivelse av den 31 mars 1998 att systemet skall ändras till en total "neutralisering" av lånet till och med år 2000 (i överensstämmelse med deras tidigare anmälan) och att från och med år 2001 och fram till 2014 införa en "neutralisering" av korttidsräntan (som de inte specificerar men som skulle kunna vara PIBOR, som alltefter villkoren på den berörda marknaden håller sig mellan TMM och TMM + 0,2 %). Kommissionen har granskat de ekonomiska följderna av de franska myndigheternas nya förslag. Skillnaden är liten, i storleksordningen (omräknat till värdet den 31 december 1997) 2,3 miljarder franska franc, så att stödet skulle minska från 20,2 till 17,9 miljarder franska franc. Denna minimala skillnad beror på det faktum att lånet till EPFR innebär en finansieringskostnad för CL för den del som överskrider TMM, som huvudsakligen kan härledas till perioden 1997–2001.

Tabell 13

De ekonomiska följderna av "neutraliseringen"

(miljarder FRF)

	1997 plan	1997 utf.	1998	1999	2000
De ekonomiska följderna av "neutraliseringen"	3,3		3,0	2,7	2,4
Nettoresultat (före klausul)					
— utan neutralisering	0,1	-1,4 ⁽¹⁾	0,5	1,8	4,6
— med neutralisering	3,4	1,9	3,5	4,5	7,0

Märk: De uppgifter som har använts för denna tabell lämnades till kommissionen av de franska myndigheterna i mars 1998. De bygger på planen från juli 1997, från vilken de avviker i den mån som utfallet har blivit annorlunda.

(¹) Uppskattat.

Till stöd för sitt förslag har de franska myndigheterna anfört att om inte finansieringskostnaderna för lånet till EPFR neutraliseras så skulle bankens överlevnadsförmåga kunna vara hotad, genom de eventuella reaktionerna från kunder, affärskontakter och värderingsföretag som skulle kunna nedvärdera dess rating. Bland annat har de franska myndigheterna inför kommissionen försvarat denna åtgärd med att den bör underlätta frigörandet av bankens kapital.

I den plan som de franska myndigheterna lämnade till kommissionen i juli 1997 anges ett möjligt alternativ. I stället för att finansieringskostnaderna för lånet till EPFR neutraliseras årligen så skulle återbetalningen till CL ske i förtid och med en avgift motsvarande den realiserade förlusten på grund av skillnaden mellan kostnaderna för återfinansieringen av EPFR (¹³) fram till dess att lånet är avbetalt och kostnaden för korttidsfinansieringen av skulderna. I de diskussioner som

(¹³) De skulder som inte har överförts till den avyttringsstruktur som beskrivits ovan.

senare ägde rum mellan kommissionen och de franska myndigheterna visade de senare dock inga avsikter att följa denna linje. I detta sammanhang bör påpekas att staten hade en relativ fördel genom det system som infördes på det sätt som det har beskrivits ovan, eftersom den under hela låneperioden (eventuellt ända fram till år 2014) skulle finansiera ett långt lån (EPFR:s andelslån till CDR) genom resurser som har samlats in till en lägre ränta, dvs. en korttidsränta. Neutraliseringslösningen har fördelen att vara mindre kostsam för EPFR än en återbetalning i förtid av lånet som lades upp på lång sikt. Med tanke på den gradvisa omstruktureringen av CL:s skulder med anknytning till lånet så bör räntan för lånet efter "neutraliseringen" sjunka undan för undan fram till dess att den sammanfaller med PIBOR från och med år 2004 eller 2005. Referensräntan för lånemekanismen är fortfarande TMM, så staten skulle på samma sätt, fast på mindre fördelaktiga villkor, kunna fortsätta överta finansieringskostnader för avvecklingen till en ränta som ligger nära korttidsräntan.

6.2 Åtgärder som de franska myndigheterna har presenterat som motprestationer för bankstödet

Utöver omstruktureringen av det franska banknätet och nedläggningen av kontor som de franska myndigheterna har presenterat som motprestationer för de stöd som CL får mottaga så anges i den plan som lämnades i juli 1997 att merparten av de bankkontor som tillhandahåller tjänster för privatpersoner och små företag i Europa skall läggas ned, inklusive CL:s största dotterbolag, Bank für Gemeinwirtschaft (Tyskland, hädanefter BfG, som kontrolleras med 50 % plus en aktie). Stora avsättningar (4,4 miljarder franska franc) har gjorts i planen för driften under 1998 och 1999 för att täcka den negativa effekten av försäljningen, som den planerades under 1997 med sikte på att BfG kommer att avyttras före år 2000. I planen anges dock att tidpunkten för försäljningen av BfG kan ändras. De franska myndigheterna har även föreslagit att den hårda tidsplan som fastlades 1995 för motprestationerna för den första stödplanen (dvs. försäljning av 50 % av bankens tillgångar i Europa före den 1 december 1998) skall lättas något, för att undvika att CL måste kalla in sin ägare för att finansiera upplösningen av eget kapital i samband med försäljningarna. De strategiska försäljningarna skulle utsträckas fram till år 2000, så att försäljningarna kan genomföras när de ekonomiska villkoren är gynnsamma.

Tabell 14

Effekt av de strategiska försäljningar som har föreslagits av de franska myndigheterna
En överlåtelse av etableringarna utanför Frankrike

		1996	1997	1998	1999	2000	Förändring 1996–2000
Nettoresultat (Miljard FF)	DCAE	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCAI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCMC	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Antal anställda	DCAE	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCAI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCMC	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Antal anläggningar	Europa	728				270	–62,9 %
	Övriga världen	292				250	–14,4 %
	Totalt	1 020				520	–49,0 %

DCAE: Centralstyrelsen för europeisk verksamhet

DCAI: Centralstyrelsen för internationell verksamhet

DCMC: Centralstyrelsen för kapitalmarknader

Källa: Crédit Lyonnais

De franska myndigheterna ansåg att CL genom beslutet att överlåta sina filialer före införandet av euron gick miste om de möjligheter som öppnades genom en bättre integrerad bankmarknad för privatpersoner i Europa och att det därför innebar ett betydande åtagande som lämnade delar av marknaden öppna för dess europeiska konkur-renter.

Utanför Frankrike skulle bankens strategi gå ut på att efter nedläggningen av bankverksamheten gentemot privatpersoner och små företag i Europa koncentrera verksamheten på affärsområdena kreditgivning till stora företag, strukturerad finansiering och projektfinsiering, kapitalmarknader, förvaltning av värdepapper och kapitalströmmar, privat förvaltning och internationell handel. Dessa affärsområden kommer att organiseras efter "globala linjer", för att bättre kunna ledsaga bankens kunder i deras internationella affärer. Denna omorientering är ett resultat av att man utanför Frankrike nu har frångått strategin att CL skall vara en "universalbank".

7. BEDÖMNING AV DE STÖD SOM TILLKOMMIT UTÖVER DE STÖD SOM GODKÄNDES AV KOMMISSIONEN UNDER 1995

7.1 Osäkerheten om det totala stödbeloppet

Eftersom kommissionen satt ett tak på 45 miljarder franc för de stödåtgärder som godkändes 1995, är det nödvändigt att bedöma beloppet av det överskjutande stödet, innan dess förenlighet med fördraget kan granskas. Det skall erinras om att kommissionen utöver de 45 miljarder i stöd som godkändes 1995 även har tillstyrkt cirka 4 miljarder franc för brådskande stödåtgärder i september 1996.

Det samlade stödbeloppet till CL består, som tidigare redovisats, av följande utgiftsposter för franska staten:

- Ett kapitaltillskott till CL under 1994 (4,9 miljarder franc). I en plan som de franska myndigheterna överlämnade till kommissionen i juli 1997 avsåg man att eventuellt låta detta följas av ytterligare ett kapitaltillskott med ett ej specificerat belopp.
- CDR:s diskonterade förluster, som övertagits av EPFR i form av avstående från fordringar (genom aktivering av garantier) för det beviljade andelslånet på 145 miljarder franc (varav 10 miljarder franc hade omvandlats till lånegaranti för CDR i förhållande till tredje man).
- De diskonterade finansieringskostnaderna för EPFR:s lån till CL på 135 miljarder franc. Dessa kostnader kan komma att öka om "neutraliseringen" av CL:s lån genomförs under åren 1997–2014, vilket medför en diskonterad kostnad på cirka 20 miljarder franc.
- De diskonterade finansieringskostnader som uppkommer om EPFR utnyttjar sin optionsrätt till en ytterli-

gare kredit på 10 miljarder franc, som CL hade förbundit sig att bevilja från och med den 1 januari 1998.

- De diskonterade ytterligare finansieringskostnader som EPFR kan komma att notera om man med hänsyn till sin likviditetssituation behöver ta upp lån på marknaden utöver lånet hos CL.

Samtliga avvecklingskostnader skall täckas av staten i form av kapitaltillskott till EPFR genom budgetanslag (tidsplanen och beloppen för dessa är för närvarande inte kända), som kan komma att genomföras under hela löptiden för CL:s lån till EPFR, dvs. t.o.m. år 2014, samt av intäkter till följd av lönsamhetsklausulen⁽¹⁴⁾ och från privatiseringen av CL.

Det bör först framhållas att — som framgår av nedanstående beräkning av stödets omfattning — vissa av de granskade stöden, särskilt "neutraliseringen" av CL:s lån till EPFR under 1995–1996 (som godkändes av kommissionen i september 1996 tillsammans med de övriga brådskande åtgärderna till förmån för Crédit Lyonnais) och den "neutralisering" av lånet som de franska myndigheterna planerar från och med 1997, är en integrerad del av finansieringskostnaderna för CL:s lån till EPFR. Kommissionen betraktar inte desto mindre "neutraliseringen" av lånet som ett specifikt stöd: det ligger utanför den plan som godkändes under 1995 och innebär, om det genomförs, att CL befrias från en kostnad som i diskonterat värde beräknas ligga på cirka 20 miljarder franc under perioden från och med 1997 till 2014. En "neutralisering" i den mening som de franska myndigheterna avser innebär att nettokostnaderna för lånet till EPFR skulle lyftas från CL och att bankens diskonterade värde därigenom omedelbart skulle öka till följd av denna korrigerig med samma⁽¹⁵⁾ belopp som det diskonterade beloppet av denna "neutralisering". Banken skulle således dra omedelbar nytta av de kommande effekterna av neutraliseringen. Av detta skäl finner kommissionen att det diskonterade värdet av "neutraliseringen" för hela perioden 1997–2014 omedelbart skall beaktas i sin helhet som ett nytt stöd till banken. Kommissionen noterar att de franska myndigheterna i en skrivelse den 3 april 1998 förefaller betrakta denna punkt på samma sätt och tar med det samlade värdet av "neutraliseringen" i sin beräkning av beloppet av stödet till förmån för CL.

Det är för övrigt flera svårigheter förenade med att beräkna vilket belopp stödet till förmån för CL uppgår till på grund av de specifika egenskaperna hos det program för avyttringen som införts av de franska myndigheterna och ett antal osäkerhetsfaktorer som de franska myndigheterna låtit ingå i den plan som de överlämnade till kommissionen i juli 1997.

Omfattningen av de förluster som i slutskedet kommer att belasta avvecklingen och därmed staten är hittills okänd. Till dessa möjliga förluster hör till att börja med CDR:s förluster som per den 31 december 1996 uppskattades till 100,2 miljarder franc. Det skall understrykas att detta belopp, som lades fram den 1 juli 1997 i EPFR:s rapport till

⁽¹⁴⁾ Under förutsättning att denna klausul upprätthålls.

⁽¹⁵⁾ Med förbehåll för en differens till följd av beskattningen av resultatet.

ekonomi-, finans- och industriministern samt till det franska parlamentet inte har verifierats av CDR:s revisorer. De franska myndigheterna har som svar på en förfrågan om detta från kommissionen angivit att de på grund av de specifika förhållandena vid avvecklingen inte är i stånd att lägga fram revisorsgranskade räkenskaper för CDR. Endast de förluster som CDR redan konstaterat och överlåtit till EPFR genom aktivering av garantin för andelslånet, dvs. cirka 45 miljarder franc vid utgången av år 1996, kunde före avslutandet av räkenskapsåret 1997 i början av år 1998 betraktas som säkerställda mot bakgrund av då tillgänglig information. Vid sammanträden i början av maj 1998 förklarade de franska myndigheterna för kommissionen att de hade tillgång till uppskattningar av CDR:s ytterligare förluster under 1997 som uppgick till 3 miljarder franc utöver det tidigare nämnda beloppet. De samlade förlusterna vid utgången av 1997 skulle således uppgå till 48 miljarder franc. Med hänsyn till de återstående tillgångarnas storlek (cirka 80 miljarder franc, sedan 110 miljarder franc i tillgångar överlåtit eller likviderats) drar de franska myndigheterna slutsatsen att förlusten normalt inte skall kunna överstiga 128 miljarder franc. Kommissionen instämmer i att en del av EPFR:s återstående risk i samband med CDR (den som gäller dess tillgångar) minskar i takt med att programmet för överlåtelse av tillgångarna fortskrider. Vid utgången av 1997 hade det nått fram till 58 % av tillskotten av bruttotillgångar till CDR per den 1 januari 1995.

De franska myndigheterna har dock inte kunnat göra några åtaganden i fråga om det belopp som CDR:s förluster högst skulle kunna uppgå till. Parlamentet har inte satt något tak för den nominella risken för EPFR, som har beviljat ett andelslån på 145 miljarder franc till CDR (som utnyttjat 123,5 miljarder franc av dessa, till vilket kommer tio miljarder franc av den totala lånemöjligheten som omvandlats till garanti). Denna risk gäller CDR:s samtliga förluster, även om de skulle komma upp i eller överstiga de 145 miljarder franc som andelslånet uppgår till.

Den risk som EPFR löper för CDR är större än dess exponering i fråga om de tillgångar som ursprungligen överfördes vid avvecklingen, och detta av flera skäl. För det första ökar de kapitalinvesteringar som betecknas som "säkerhet" och ingår i de bundna tillgångarna (och om vilkas berättigande kommissionen inte uttalar sig i detta skede) CDR:s exponering för de tillgångar som uppkommit genom kapitaltillskott, och därigenom också EPFR:s exponering för CDR och för förlustriskerna vid avvecklingen⁽¹⁶⁾. Trots upprepade förfrågningar hos de franska myndigheterna har kommissionen i detta skede endast

mycket ofullständig kännedom om dessa transaktioner⁽¹⁷⁾. Även om, som de franska myndigheterna hävdar, dessa investeringar leder till minskade förluster vid avvecklingen, medför de i detta skede ökad risk för den statliga garantin. Dessutom har ett flertal risker utanför balansräkningen överförts från CL till CDR i form av garantier för dess dotterbolag eller för tillgångar som inte hade överförts till CDR vid dess bildande. Vidare har området för den sammanställda redovisningen i CDR utvidgats under 1996 utan att kommissionen i detta skede kan bedöma om denna utvidgning i betydande grad ökar CDR:s och EPFR:s riskexponering. Denna utvidgning av den sammanställda redovisningens omfattning måste nämligen bedömas med hänsyn till de risker för CDR som de nya tillgångarna i fråga redan var förenade med innan de upptogs bland de bundna tillgångarna. Ytterligare förluster har för övrigt inträffat, och antalet kan komma att öka, särskilt på grund av ökningen av antalet inledda rättsliga förfaranden. Dessa uppgick i mitten av år 1997 till 75, varav 52 i Frankrike och 23 utomlands. Vissa av dem bör kunna leda till skadestånd för CDR och därigenom till minskade avvecklingskostnader. Andra måste däremot ses som betydande risker utanför balansräkningen, om utgången blir ofördelaktig för CDR. Det är vanskligt att uppskatta omfattningen av dessa risker, och de kan komma att förändras betydligt under kommande år. Rättsliga förfaranden ger dessutom negativa effekter, eftersom de försvårar likvidationen eller överlåtelsen av de tillgångar som är föremål för tvistemålsförfaranden genom att likvidationen eller överlåtelsen försenas eller avbryts.

Varje förskjutning av tidsplanen för överlåtelsen av tillgångarna i CDR i förhållande till vad som ursprungligen planerades för deras överföring till avvecklingsprojektet (50 % av tillgångarna inom 3 år och 80 % inom 5 år) ökar driftskostnaderna och rörelseförlusterna för CDR. Dessutom har återbetalningarna från CDR till EPFR försenats på grund av att CDR har återbetalat vissa skulder till tredje man (av de skulder på cirka 60 miljarder franc som har tillförts CDR utöver EPFR:s andelslån) i snabbare takt än vad som krävdes i den ursprungligen fastställda tidsplanen på fem år på grund av att vissa av dessa skulder förfallit till betalning på grund av att CDR:s bankfilialer förlorat sina tillstånd. Till detta kommer att fallen blir alltmer komplicerade (de tillgångar som var lättast att realisera har redan realiserats), vilket kommer att minska taktiken på de avvecklingstransaktioner som kan väntas inom kommande år och öka risken för transaktionsförluster. Att likvidationsinriktningen övergavs vid reformen av CDR under 1997 kan också resultera i ökade driftskostnader för avvecklingen och därmed till en ökning av de förluster som överlämnas till staten via EPFR. Förseningarna i realiseringen av CDR:s tillgångar har ingen direkt effekt på

⁽¹⁶⁾ Enligt CDR:s förvaltningsberättelse för 1996 (s. 35) "utgör kapitalökningarna i de dotterbolag som omfattas en fordran på EPFR, som inte kan inkrävas förrän ägarandelarna i de berörda dotterbolagen likvideras eller realiserats".

⁽¹⁷⁾ Kommissionen har inlett förfaranden enligt fördragets artikel 92.3 beträffande två transaktioner: kapitaltillskott till och försäljning av SDBO (EGT C 346, 16.11.1996, och EGT C 207, 8.7.1997) samt kapitaltillskotten till och försäljningen av Stardust Marine (EGT C 111, 9.4.1998).

CDR:s förluster (förutom ökningen av dess driftskostnader som upptas som förlust) men får däremot till följd att osäkerheten förlängs och att den nominella avvecklingskostnaden ökar för EPFR. Erfarenheterna av detta slag av avveckling stöder slutsatsen att det efter en tid är de tillgångar som är av mindre god kvalitet som finns kvar i portföljen, och att realiseringen av dem blir allt svårare. Dessutom kan de företag som förts över till avvecklingsstrukturen göra betydande förluster, som tas upp som förluster vid avvecklingen oberoende av värdet på tillgången.

Kommissionen har för övrigt, trots två skrivelser i detta ärende till de franska myndigheterna (av den 1 december 1997 och 5 februari 1998) inte fått något svar beträffande en möjlig tidsplan för kapitaltillskott till EPFR från staten, som kunde göra det möjligt att räkna med en minskning av omfattningen av CL:s lån till EPFR. Det skall i detta sammanhang påpekas att lånebeloppet, enligt en tidsplan som upprättats utifrån försiktiga hypoteser och överlämnats av CL till kommissionens rådgivande bank, skulle kunna fortsätta att ligga i närheten av 100 miljarder franc fram till utgången av lånets löptid, dvs. år 2014.

Finansieringskostnaderna ingår inte i beräkningen av CDR:s förluster. De kommer även att belasta EPFR och därmed i sista hand statsbudgeten. De finansieringskostnader som noteras av EPFR kommer att öka proportionellt med förseningen av CDR:s återbetalningar till EPFR. I nominella tal⁽¹⁸⁾ skulle dessa finansieringskostnader, om man utgår från att lånet under hela perioden administreras enligt den tidsplan som CL överlämnat till kommissionens rådgivande bank (och utan någon ytterligare hypotes om EPFR:s lån) och beaktar den neutralisering av lånet som de franska myndigheterna planerar, för hela tiden då mekanismen tillämpas (1995–2014) uppgå till ett nominellt totalbelopp på nära 100 miljarder franc, varav 78 miljarder för tiden från den 1 januari 1997. Dessa nominella kostnader kommer till sist att belasta statsbudgeten och skattebetalarna, vilket även gäller förlusterna vid avvecklingen. Till detta kommer att de nominella finansieringskostnaderna även är känsliga för ränteutvecklingen: en procents ökning av marknadsräntan medför en ökning på nominellt 13 miljarder franc. Denna räntekänslighet, nominellt sett, skulle ha varit till fördel för EPFR sedan 1995 på grund av sänkningen av de korta räntorna, om inte CL:s lån hade varit "neutraliserat" under 1995–1996. Den kan dock fortfarande få effekter i motsatt riktning om räntorna stiger (utan "neutralisering" av lånet). Osäkerheten om finansieringskostnadernas omfattning kan dock delvis skingras genom en beräkning av det diskonterade beloppet som inbegriper de diskonterade kostnaderna för finansiering och de diskonterade förlusterna (jfr nedan).

Det skall också påpekas att finansieringskostnaderna redan har ökat i förhållande till de ursprungliga uppskatt-

ningarna från 1995 på grund av två faktorer: CDR har bara verkställt en liten del av de ursprungligen planerade återbetalningarna på andelslånet från EPFR, och EPFR har därför i sin tur inte kunnat återbetala sitt lån hos CL så snabbt som det var avsett, och de löpande räntorna överstiger följaktligen de planerade. Dessutom har statens kapitaltillskott till EPFR varit otillräckliga, vilket medfört en ackumulerad ränteskuld till CL som innebär att de nominella finansieringskostnaderna ökar. Följden av detta kan bli inte bara att EPFR inte kommer att kunna slutamortera lånet från CL förrän efter många år, utan också att skulden kan komma att öka om dröjsmålsräntorna hopas på varandra, som under de två senaste åren, på grund av att kapitaltillskotten från staten blir försenade eller är otillräckliga. I sin årsberättelse för 1997⁽¹⁹⁾ slår EPFR verkligen larm, när man framhåller att man, om man uteslutande tillförs återbetalningar på andelslånet till CDR och tillskott från staten som endast motsvarar dröjsmålsräntorna, kommer att bli tvungen att skuldsätta sig för att betala räntorna på lånet hos CL (eftersom dessa inte kan regleras med återstoden av det upplånade beloppet). Enligt EPFR "skulle möjligheterna till upplåning för räntebetalningar, för vilka lagen av den 28 november 1995 föreskriver ett tak på 50 miljarder franc, kunna komma att uttömmas under tiden fram till år 2002–2004". EPFR:s slutsats⁽²⁰⁾ är att "det i vilket fall som helst vore önskvärt att undvika att finansiera förluster som inte kan återvinnas genom en skuldsättning som endast skulle öka slutnotan".

Detta visar att avvecklingskostnaderna kan komma att skjuta i höjden mycket påtagligt — inte bara för CDR, på grund av förluster på tillgångarna och risker utanför balansräkningen, utan också för EPFR genom skenande finansieringskostnader. I sin årsberättelse för 1997 beskriver EPFR denna utveckling som en "snöbollseffekt", som skulle kunna leda till att staten utöver de "primära" räntorna (för EPFR:s lån hos CL) även skulle tvingas betala räntorna på de kompletterande lånen för att täcka räntekostnaderna på huvudlånet. Om EPFR:s farhågor blir verklighet och detta organ tvingas låna upp nödvändiga medel för att betala räntorna på lånet hos CL, skulle finansieringskostnaderna kunna komma att vidkännas en ny uppgång, så länge som statens kapitaltillskott till EPFR är otillräckliga, och detta särskilt EPFR måste ta upp lån med räntesatser för medellång och lång löptid (i storleksordningen 4,5–5,5 % i början av 1998), som är betydligt högre än räntan på EPFR:s lån hos CL (85 % av marknadsräntan, dvs. cirka 3 % i början av 1998. För att ge en antydning om problemets omfattning: om EPFR:s nya lån under år 2003 uppgår till totalt 50 miljarder franc, kan den årliga finansieringskostnaden för avvecklingen stiga från 2,9 miljarder franc (aktuell prognos för kostnaderna för lånet hos CL utan neutralisering) till mellan 4,4 och 5,5 miljarder franc, beroende på om EPFR tar upp den nya finansieringen med korta eller långa lån.

⁽¹⁸⁾ De följande nominella beloppen är inte diskonterade. Diskonterade belopp återfinns nedan i beräkningen av statens uppskattade kostnader för transaktionen.

⁽¹⁹⁾ S. 27 i EPFR:s årsberättelse för 1997.

⁽²⁰⁾ S. 29 i den tidigare citerade årsberättelsen.

Vidare planerar franska staten för närvarande att, som en följd av beslutet att överföra CDR:s ägarandel i holdingbolaget Artemis, som ursprungligen ingick bland CDR:s avvecklingsbolag, till EPFR, ge detta organ en uppgift inom förvaltningen av tillgångarna, som inte förekom i den plan som överlämnades till kommissionen 1995. Därigenom kan EPFR komma att registrera värdeminskningar i redovisningen eller förluster vid överlåtelse. Dessa värdeminskningar kommer rimligen inte längre att belasta CDR, vars uppskattade förluster minskar med beloppet för åtgärderna för Artemis, varför denna överföring inte bör påverka avvecklingskostnaderna som helhet.

De franska myndigheterna antydde för övrigt i den plan de presenterade i juli 1997 att de skulle kunna genomföra ett nytt kapitaltillskott till CL, dock utan att beloppet för detta angavs. Om så hade skett, skulle kommissionen ha tagit med kapitaltillskottet i beräkningen av det totala belopp som de aktuella stödåtgärderna uppgår till. De franska myndigheterna har dock inte gått vidare med denna eventuella stödåtgärd.

I beslut 95/547/EG redovisas ett antal faktorer som minskar omfattningen av stödet. Finansieringskostnaden för nollkupongsobligationen hade dragits av, vilket inte kan ske i den nya beräkningen av stödet till CL, eftersom de franska myndigheterna klart har bekräftat genom ekonomi-, finans- och industriministerns skrivelse till kommissionsledamot Karel Van Miert att man avsåg att upphäva detta krav på finansiering av en nollkupongsobligation. Detta innebär en ökning i förhållande till 1995 års plan till följd av att banken befrias från detta krav med 7,8 miljarder franc av det kalkylerade stödet till CL. Ytterligare en faktor, det diskonterade värdet av intäkterna till följd av lönsamhetsklausulen, hade dragits av tillsammans med CL:s återstående värde (efter avdrag enligt klausulen). I sina skrivelser av den 31 mars och den 3 maj 1998 till kommissionsledamot Karel Van Miert hade ekonomi-, finans- och industriministern uttryckligen angivit att Frankrike förband sig att privatisera CL före utgången av år 1999, och att klausulen skulle bli föremål för "revision". Med hänsyn till dessa åtaganden och till den nära förestående utgången av tidsfristen finner kommissionen att det är lämpligare att dra värdet av statens ägarandel i banken (cirka 82 %) från bruttobeloppet för stödet än att, som kommissionen gjorde 1995, dra av summan av det belopp som skall betalas till följd av klausulen och bankens därefter återstående värde.

Till skillnad från kommissionen, som under 1995 hade beräknat att stödet till CL skulle kunna komma att uppgå till 45 miljarder franc, ansåg de franska myndigheterna vid samma tidpunkt att den införda finansiella mekanismen för undsättning av företag skulle vara självfinansierande på grund av intäkterna till följd av lönsamhetsklausulen samt av privatiseringen av banken och kapitaliseringen av räntorna på den ursprungligen planerade nollkupongsobligationen, så att nettosaldot av transaktionen skulle bli noll i statsbudgeten och skattebetalarna inte skulle behöva stå för någon kostnad. I sin rapport av den

1 juli 1997 till ekonomi-, finans- och industriministern kommer EPFR till slutsatsen⁽²¹⁾ att *"den finansiella balans som ursprungligen hade förutsetts för perioden som helhet framstår som orealistisk mot bakgrund av de redan bokförda resultaten och utvecklingen av prognoserna för förlusterna under de kommande åren"*. De franska myndigheterna och kommissionen har dock trots detta skiljaktiga uppfattningar om arten och det beräknade beloppet av de stödåtgärder som skall beaktas i detta beslut.

Kommissionen hade bl.a. funnit att CDR:s samtliga förluster borde ingå i stödet till CL, medan de franska myndigheterna vägrade att godta att en sådan samlad post skulle tas upp i beräkningen. De hävdade detta vid sina kontakter med kommissionen och i två skrivelser till denna av den 25 november 1997 och den 3 april 1998 med motiveringen att CL, som inte är företrätt i något av CDR:s styrelseorgan, efter det att de tillgångar som skulle avvecklats förts över till den särskilda avvecklingsstrukturen, inte längre hade någon roll i förvaltningen av dessa tillgångar eller i besluten om överlåtelse eller likvidation av dem. Vidare skiljer sig redovisningsreglerna för de tillgångar som är föremål för avveckling från dem som gällde då samma tillgångar ingick i bankrörelsen. De regler som hade varit tillämpliga vid fortsatt drift enligt olika hypoteser blir därigenom delvis verkningslösa, vilket har lett till en snabbare avskrivning av de värdeskillnader som uppkommit vid förvärvet av tillgångarna och som tagits upp bland CDR:s förluster. Enligt de franska myndigheterna kunde av denna anledning CL inte tillskrivas ökningen av de beräknade förlusterna vid avvecklingen med cirka 40 miljarder franc (från de 60 miljarder som avsattes 1995 till beräknade 100,2 miljarder den 31 december 1996). De stöd till CL som skall beaktas vid beräkningen av det totala beloppet skulle således begränsas till de förluster som ursprungligen överfördes vid avvecklingen. I en skrivelse av den 3 april 1998 föreslår dock de franska myndigheterna en annan möjlig metod, nämligen att beakta CDR:s faktiska förluster per den 1 januari 1997, dvs. 64,3 miljarder franc, och att diskontera detta belopp (inklusive finansieringskostnader) med en långräntesats, varigenom de kommer fram till ett värde på 59 miljarder franc, ett belopp som nästan överensstämmer med deras resultat enligt den första metoden.

Kommissionen kan inte godta de argument som de franska myndigheterna för fram. Avvecklingen som helhet, både under 1995 och under senare år, är betingad av undsättningsplanen för CL, utan vilken banken hade måst försättas i likvidation. Om inrättandet av en avvecklingsstruktur vore tillräckligt för att undanröja varje koppling mellan ett företag som befriats från sina dåliga tillgångar och de förluster (i sin helhet eller till viss del) som uppstår i denna struktur, så att de inte längre sätts i samband med det stödmottagande företaget, skulle medlemsstaterna kunna kringgå de förpliktelser som följer av fördragets artikel 92 genom att skapa sådana finansiella redskap. I det

⁽²¹⁾ S. 29 i EPFR:s årsberättelse för 1997.

aktuella fallet anses den utlösande faktorn för förlusterna vid avvecklingen (om inte annat kan styrkas i enskilda fall, vilket återstår att utreda) vara överföringen under år 1995 av CL:s osäkra tillgångar till CDR, som är ett helägt dotterbolag till CL (även om det inte ingår i den sammanställda redovisningen, eftersom dess förluster tillskrivs EPFR och inte moderbolaget). Kostnaderna för att inleda avvecklingen, bl.a. för konsekvenserna av de förändringar som nämns av de franska myndigheterna (övergång från vad som gäller för bolag i drift och bolag under likvidation) är enligt kommissionen en av de specifika kostnaderna för denna transaktion till förmån för banken och bör beaktas som en form av "badwill" som är förenad med inledandet av avvecklingen. Kommissionen skulle endast kunna komma till slutsatsen att förluster vid avvecklingen inte skall tillskrivas CL om det kan fastställas att CDR inte har handlat som en god förvaltare med sikte på en överlåtelse av de avskilda tillgångarna till bästa pris eller likvidation av dem med vederbörligt beaktande av de finansiella konsekvenserna av sådana beslut. De franska myndigheterna har inte framfört några argument av detta slag, och kommissionen kan därför inte i detta skede, för att garantera ett korrekt genomförande av förfarandet, betrakta de samlade förlusterna vid avvecklingen som annat än stöd till CL.

Det bör påpekas att hypotesen om en ökning av stödet (utöver det ursprungligen godkända beloppet) till följd av dessa avvecklingskostnader uttryckligen togs upp i beslut 95/547/EG, där det i artikel 2 c föreskrivs att kommissionen skall göra en förnyad granskning av de kompensande åtgärder som beaktats i beslutet, om kostnaderna för systemet ökar. Kommissionen noterar att de franska myndigheterna inte har gjort några invändningar mot denna bestämmelse i beslut 95/547/EG, och att det därför är obefogat att de nu för fram ett annat resonemang. Kommissionen noterar också att det "system" som avses i beslut 95/547/EG uppenbarligen är hela avvecklingsmekanismen för CL, och att man inte kan göra en restriktiv tolkning, enligt vilken endast en del av denna skulle avses. En sådan tolkning förefaller dock vara en förutsättning, om man, som i de franska myndigheternas skrivelse, beaktar finansieringskostnaderna för "neutraliseringen" men samtidigt utesluter ökningen av samtliga övriga finansieringskostnader och av förlusterna vid avvecklingen.

Följden av vad som nu redovisats är att kommissionen har grund för att beakta samtliga förluster vid avvecklingen, såväl förluster som konstaterats i fråga om CDR som de ytterligare förluster som kan komma att uppstå gradvis för EPFR, huvudsakligen i form av ökade finansieringskostnader. Alla de nämnda faktorerna plus den mycket stora osäkerheten kring statens slutliga totalkostnad för undsättningsoperationen till förmån för banken gör att kommissionen utgår från ett mycket brett intervall för uppskattningen av stödbeloppet och till de sannolika kostnaderna i detta skede (det lägsta beloppet i intervallet) lägger de

kostnader som kan uppkomma vid olika hypoteser om utvecklingen för avvecklingsmekanismen.

7.2 Beräknat kostnadsintervall för de planerade åtgärderna till förmån för Crédit Lyonnais

Den mekanism som de franska myndigheterna har inrättat har till uppgift att finansiera den budgeterade kostnaden för transaktionen, uppdelad på en längre tidsperiod som kan sträcka sig fram till år 2014, och består av ett lån (för EPFR hos CL) till räntesatser som fastställts utifrån den korta marknadsräntan, till vilket kan komma att EPFR tar upp betydande lån på marknaden, om kapitaltillskotten från staten inte täcker dess omedelbara likviditetsbehov för att klara av de årliga räntebetalningarna på lånet hos CL. De franska myndigheterna har inte beslutat om de framtida budgetlösningarna och har därigenom lämnat betydande möjligheter till flexibilitet för mekanismen, då det gäller takten för betalningarna över budgeten för att täcka kostnaderna för transaktionen. För att förenkla beskrivningen av denna mekanism och av kostnadsberäkningarna för den kan man utgå från att bindningen av tillgångarna inom CDR har upphört och att staten varje år har möjlighet att välja mellan att betala en ersättning över budgeten som täcker samtliga EPFR:s kontosaldon, så att detta organ omedelbart kan betala det återstående lånebeloppet till CL eller att låta detta lån löpa till korta räntesatser enligt vad som fastställdes 1995.

Eftersom CDR:s återbetalningar inte räcker till betalningen av årsräntorna för lånet hos CL, borde staten normalt ge kapitaltillskott till EPFR för att säkra dess likviditetsflöde och för att undvika att EPFR belastas med dröjsmålsräntor. Om staten däremot, så som skedde under 1995 och 1996, inte säkerställer denna minimifinansiering för EPFR, måste detta organ skuldsätta sig kraftigt på marknaden, så som anges i EPFR:s tidigare citerade årsberättelse för 1996. Kravet på kommande kapitaltillskott till EPFR över statsbudgeten har dessutom ökat kraftigt, sedan man övergivit planerna på den nollkuponobligation som EPFR skulle teckna med utnyttjande av 10 miljarder franc av lånet från CL.

De kassaflöden som kommer att konstateras kommer till större delen att inträffa i en nära eller avlägsen framtid beroende på de val staten träffar i fråga om kapitaltillskotten till EPFR. Detta innebär att de nominella finansieringskostnaderna eller de nominella beloppen för CDR:s förluster måste diskonteras för att man, vid den tid då varje kassaflöde konstateras, skall kunna beakta penningvärdet per den 31 december 1997 inom ramen för detta beslut. Om staten hade finansierat avvecklingsmekanismen genom ett långt lån, t.ex. genom 10- eller 15-åriga statsobligationer, hade det varit lämpligt att välja en lång diskonteringsränta för beräkningen av de kommande återbetalningarna på lånet och för justeringen av det nominella beloppet av CDR:s beräknade samlade förlust. Eftersom finansieringen av avvecklingen inom den granskade mekanismen skall ske till korta räntesatser som fastställts utifrån den korta marknadsräntan, bör kommissionen i

stället tillämpa en kort diskonteringsränta på förlusterna vid avvecklingen och deras finansiering. Det skall påpekas att eftersom kommissionen har valt att diskontera de kommande betalningsflödena utifrån en kort ränta, blir bedömningen av finansieringskostnaden nästan oberoende av ränteutvecklingen. Kommissionen har därför inte beaktat några hypoteser kring de korta räntornas utveckling vid utarbetandet av bedömningsintervallet, och de beräknade totalkostnaderna för transaktionen hamnar på samma belopp för 1997 som för 2014. Därför förefaller det inte vara nödvändigt med ett scenario som bygger på risker till följd av räntekänslighet, om man håller sig till de nu tillämpade hypoteserna för bedömningen av den diskonterade kostnaden för avvecklingsprogrammet⁽²²⁾ (trots de faktorer som redovisats tidigare i avsnitt 6.1 beträffande "neutraliseringskostnadens" känslighet för variationer i de räntesatser som använts vid beräkningen). I tabell 15 visas den diskonterade kostnad per den 31 december 1997 som skulle bli följden av ett krav att reglera förlusterna vid avvecklingen per samma datum med ett tillskott över budgeten för att täcka varje kontosaldo.

Utifrån denna grund kan man beräkna beloppen för stöden till CL (i bruttovärde och utan antaganden om faktorer som skulle kunna minska beloppen) i fast penningvärde per den 31 december 1997 med beaktande av CDR:s förluster, finansieringskostnaderna, neutraliseringen av lånet till EPFR och det kapitaltillskott som staten beviljade år 1994 (och som redan ingår i det stödbelopp som godkändes 1995, dvs. 45 miljarder franc). Denna metod leder till resultat liknande dem som man skulle komma fram till om man diskonterade summan av statens kapitaltillskott till CL och EPFR. Av skäl som tidigare angivits har det inte varit möjligt att få exakt kännedom om dessa belopp och inte heller om den kommande tidsplanen, från vilken EPFR:s intäkter skall dras (huvudsakligen, om man utgår från att lönsamhetsklausulen upphävs, de intäkter från privatiseringen av CL som kommer att tilldelas EPFR).

Att det inte är känt vilket belopp för CDR:s förluster som skall beaktas är en första osäkerhetsfaktor vid beräkningen av stödbeloppet. CDR uppskattade per den 31 december 1996 dessa förluster till 100,2 miljarder franc. Kommissionen har inte tillgång till någon uppdatering av detta belopp per den 31 december 1997 och måste därför utgå från detta belopp som avser slutet av år 1996 och låta det ingå i det lägsta värdet i stödintervallet. Som tidigare angivits svarar EPFR för CDR:s förluster genom det andelslån som man beviljat CDR, som inte ersätter EPFR för dess utgifter till följd av de förluster som CDR vidkänns. EPFR:s garanti för CDR går dock utöver andelslånebeloppet på 145 miljarder franc (inklusive den kompletterande lånedelen på 10 miljarder franc, som CDR slutligen inte utnyttjade utan som i stället omvandlades till en garanti

från EPFR för CDR:s externa lån på 10 miljarder franc), och den omfattar särskilt alla faktorer utanför balansräkningen, framför allt de juridiska riskerna i samband med de många pågående tvistemålen kring de tillgångar som överförts till avvecklingsstrukturen. Den slutliga bedömningen av beloppet för CDR:s förluster är därigenom synnerligen oviss.

Vid sin beräkning av stödbeloppet till CL måste kommissionen ta hänsyn till möjligheten av en oväntad ökning av CDR:s förluster utöver den uppskattade nivån på 100,2 miljarder franc från den 31 december 1996. Trots att den återstående risken minskar i takt med att överlåtelseprogrammet fortskrider, förefaller det välbetänkt på detta stadium (och detta också för att ta hänsyn till de ytterligare förluster som skulle kunna uppkomma på andra områden, som framhållits tidigare) att betrakta den risk som är förenad med andelslånet som helhet som utgångspunkt för beräkningen av det högre värdet i intervallet för uppskattningen av CDR:s förluster. Av detta skäl och med hänsyn till de franska myndigheternas tidigare beräkningsmissar samt för att hålla en tillräcklig felmarginal finner kommissionen att man bör välja intervallet 100,2–145 miljarder franc för beräkningen av det sammanlagda stödet med anledning av de möjliga förlusterna för CDR.

De här redovisade finansieringskostnaderna har diskonterats per den 31 december 1997. Det har vidare föreskrivits att EPFR för att underlätta sin likviditetsförvaltning från och med den 1 januari 1998 skall kunna ta upp ett kompletterande lån på 10 miljarder franc hos CL. Ökningen av förlusterna vid avvecklingen gör det än mer angeläget att staten skjuter till kapital till EPFR, så att detta organ kan uppfylla sina ränteåtaganden för lånet från CL. I avsaknad av exakta uppgifter från franska staten om tidpunkter och belopp för de kommande kapitaltillskotten och med hänsyn till EPFR:s likviditetsproblem, som tvingat fram förseningar av räntebetalningarna, vilket har medfört straffavgifter, i dess reglering av lånet hos CL borde man normalt beräkna det högre värdet i stödintervallet utifrån antagandet att EPFR från 1998 skulle behöva utnyttja ett lån på ytterligare 10 miljarder franc hos CL, för vilket det finns ett samförståndsprotokoll mellan EPFR och CL. Om dessutom den pessimistiska hypotes som EPFR tar upp i sin årsberättelse för 1997 blir verklig, skulle omfattningen av EPFR:s kompletterande lån på marknaden kring år 2003 kunna komma att nå upp till det tak på 50 miljarder franc som fastställs i lagen (EPFR anger perioden 2002–2004 som tänkbar tidpunkt för detta), om inte staten tillför nödvändiga kapitaltillskott. Enligt lagen av den 28 november 1995 om inrättande av EPFR⁽²³⁾ har nämligen detta organ "*tillstånd att ta upp lån upp till ett belopp av 50 miljarder franc för betalning av ränta på det lån som det beviljas av Crédit Lyonnais*" (artikel 3).

⁽²²⁾ Däremot är, som tidigare påpekats, CL känsligt för risken för en räntenedgång, som för banken skulle kunna innebära en ökning av finansieringskostnaden.

⁽²³⁾ Se Franska republikens officiella tidning (J.O.R.F.) av den 30 november 1995, lag 95-1251 av den 28 november 1995 om statliga åtgärder inom rekonstruktionsplanerna för *Crédit Lyonnais och Comptoir des entrepreneurs* (artikel 3).

Med stöd av de franska myndigheternas åtagande att privatisera CL under år 1999 har dock kommissionen inte beaktat dessa risker för att kostnadstaket överskrider i sin beräkning av beloppet för de ytterligare stöden till CL: om CL verkligen privatiseras under 1999, skulle EPFR omedelbart kunna inkassera värdet av statens ägarandel efter försäljning, vilket skulle ge ett betydande lyft åt EPFR:s likviditetssituation, så att en ny skuldsättning inte blir nödvändig och att man till och med kan amortera av en del av lånebeloppet hos CL. Om man utgår från att staten behåller 10 % av sin andel och säljer 72 % av bankens aktiestock (statens innehav är cirka 82 %) skulle EPFR vid privatiseringen under år 1999 tillföras cirka 25 miljarder franc i nytt kapital⁽²⁴⁾. Detta kommer dock inte att räcka för att varaktigt säkra räntebetalningarna till banken, och det är därför oundgängligen nödvändigt att staten fortsätter att ge regelbundna kapitaltillskott till EPFR, om det scenario som beskrivs i EPFR:s årsberättelse inte skall bli verklighet.

De franska myndigheterna kommer troligen att anvisa medel över budgeten under en längre period, dels för att möjliggöra betalning av årsräntorna på EPFR:s lån hos CL, men dels också för delamorteringar av detta lån, så att

inte hela beloppet måste amorteras genom en betalning under år 2014, och fördela kostnaderna för detta på flera budgetår (de kan dock inte göra några åtaganden i detta avseende, eftersom det skulle vara att åsidosätta det franska parlamentets behörighet i budgetfrågor). Förutsatt att myndigheterna ger regelbundna och tillräckliga kapitaltillskott till EPFR för att tillfredsställa dess likviditetsbehov och befria det från lånebehov, är beräkningen av stödet inte beroende av den exakta tidsplanen för statens kapitaltillskott. Den beräkning som redovisas här bygger på denna förutsättning.

Det skall framhållas att de två scenarior för bedömningen som ges i tabell 15 bygger på hypoteser som med nödvändighet innehåller förenklingar: kommissionen har inte tillgång till de uppgifter som krävs för att simulera en prognostiserad tabell för EPFR:s resursutnyttjande, vilket är den nödvändiga förutsättningen för att nå fram till precision i beräkningen av den slutliga kostnaden för transaktionen. Kommissionen anser dock att det mycket vida beräkningsintervall för de slutliga kostnaderna för avvecklingsmekanismen som redovisas nedan ger den mest objektiva bild som det är möjligt att åstadkomma i detta skede av det intervall där statens samlade kostnader för transaktionen slutligen kommer att ligga.

Tabell 15

Beräknat intervall för stöden till Crédit Lyonnais

(Sammanlagt stöd enligt planen från juli 1997, inklusive de stöd som godkändes 1995–96)

(miljarder FRF)

	Stöd 1995	Ytterligare stöd Min. värde 95–98	Totalt stöd (!) Min. värde 95–98	Ytterligare stöd Max. värde 95–98	Totalt stöd Max. värde 95–98
1. Ytterligare förluster för CDR Ökning med 60 till 100–145 mdr FRF		40,2		85	
2. Ytterligare finansieringskostnader 1995–1997, jämfört med planen 1995		4,6		4,6	
3. Begärd neutralisering Diskonterat belopp 1997–2014		20,3		20,3	
4. Avgift på 15 % av korta marknadsräntan för CL Disk. belopp 1997–2014		–7,2		–7,2	
5. Intäkter till följd av klausulen FRF 1 miljard, betalt 1995–97		–1		–1	
6. Förändringar av CL:s värde⁽²⁾ Ökning med FRF 4 miljarder		–4		–4	
7. Nollkupong Värde som dragits från stödet 1995		7,8		7,8	
Sammanlagt nettobelopp för stöden	41	61	102	106	147

⁽²⁴⁾ Beräkningen bygger på en värdering av CL på cirka 35 miljarder franc.

(miljarder FRF)

	Stöd 1995	Ytterligare stöd Min. värde 95–98	Totalt stöd (!) Min. värde 95–98	Ytterligare stöd Max. värde 95–98	Totalt stöd Max. värde 95–98
Bruttobelopp för stöden (exkl. avdrag för statens ägarandel i CL)			130		175
Belopp godkänt 1995	45				
Belopp godkänt 1996 (brådskande stöd)	4				
Summa godkänt stöd	49				
Ytterligare stödbelopp utöver de stöd som godkändes 1995–96		53 minimum		98 maximum	

Beräkning: Europeiska kommissionen

(!) I denna kalkyl över det totala stöd adderas de ytterligare stöden, diskonterade per den 31.12.1997, och stöd enligt kommissionens bedömning 1995. Beräkningen syftar i första hand till att identifiera ytterligare, ej godkända, stöd till CL. Ingen diskontering per den 31.12.1997 har gjorts av de stöd som bedömdes 1995. En fullständig beräkning av de diskonterade stödbeloppen skulle ge ett något högre totalbelopp (med en skillnad på 3 till 4 miljarder franc), vilket inte påverkar den värdering som gjorts av de ytterligare stöden.

(?) Det angivna beloppet, – 4 miljarder franc, motsvarar i beräknad differens en ökning från 1995 till 1998 av Crédit Lyonnais värde som dras från det beräknade stödet.

Utifrån dessa båda scenarior, som bygger på minimerade resp. maximerade hypoteser, kan stödbeloppet enligt planen från juli 1997 brutto (dvs. före varje avdrag av intäkter till följd av lönsamhetsklausulen och av privatiseringen) till förmån för avvecklingsmekanismen (med tillägg av den diskonterade kostnaden för kapitaltillskottet 1994) uppskattas ligga mellan cirka 130 och 175 miljarder franc (diskonterat belopp).

På grund av den mycket speciella modellen för avvecklingen, där intäkterna från privatiseringen av banken kommer att tilldelas EPFR, räknar kommissionen av värdet av statens ägarandel i CL från bruttobeloppet för stödet. Kommissionens rådgivande bank uppskattade i slutet av 1997 CL:s värde till cirka 34–35 miljarder franc med stöd av uppgifterna i den plan som presenterades i juli 1997 samt av information som CL lämnade i slutet av samma år. Kommissionen har för övrigt fått kännedom om senare värderingar som utförts av oberoende källor i april 1998 och som hamnar på en påtagligt högre nivå kring ett genomsnitt av 46 miljarder franc. Vissa av dessa värderingar har dock gjorts utifrån en oförändrad koncernomslutning och med hypotesen att lånet neutraliseras fullständigt. Dessa uppskattningar gjordes före besluten om överlåtelse av ytterligare tillgångar som motprestation för de stöd som granskas i detta beslut. Enligt den reviderade affärsplan som banken meddelade kommissionen i början av 1998 får dessa överlåtelse betydande effekter på bankens verksamhetsgrad och resultat som 1999 kommer att yttra sig i en minskning av nettointäkterna av bankrörelsen med cirka 7 till 10 miljarder franc och av rörelseresultatet brutto med 3,3 till 6 miljarder franc⁽²⁵⁾ i förhållande till prognoserna i planen från juli 1997. Om ett företags värde i första hand framgår av det diskonterade totalbeloppet

av dess kassaflöden, innebär dessa minskningar en betydande ändring av bankens värde som på detta stadium och med hänsyn till den senaste utvecklingen inte har kunnat beaktas fullständigt vare sig i de senaste värderingar med olika upphovsmän som banken låtit göra eller av marknaden.

Mot denna bakgrund måste kommissionen trots en kraftig osäkerhetsmarginal av försiktighets skull inom ramen för detta beslut begränsa sig till den utvärdering som gjordes i slutet av 1997 av den rådgivande banken. Om man antar att hela värdet av statens ägarandel i CL (82 % av bolagskapitalet), dvs. cirka 28 miljarder franc, dras från bruttobeloppet för stöden, skulle statens nettokostnad för transaktionen till stöd för CL sjunka till intervallet 102–147 miljarder franc. I vilket fall som helst kan intäkterna av privatiseringen, trots att de kan bli stora, inte ändra det faktum att de nu granskade ytterligare stöden är av betydande omfattning.

Kommissionen har på denna grund och med hänsyn till osäkerheterna kring avvecklingsmekanismen och det exakta beloppet av intäkterna av privatiseringen av CL slutligen fastställt ett mycket brett intervall för det utvidgade stödet, nämligen 102–147 miljarder franc, vilket ungefär motsvarar dubbla eller tredubbla värdet av de stöd som godkändes under 1995 och 1996.

I sin skrivelse till kommissionen av den 3 april 1998 lägger de franska myndigheterna fram en annan beräkning av stöden som utmynnar i intervallet 52,4–71,2 miljarder franc. Genom att, liksom kommissionen i dess beslut 95/547/EG, lägga en felmarginal på 10 % till det högsta av dessa värden kommer de fram till slutsatsen att det sammanlagda stödet till CL kan uppskattas till högst 80 miljarder franc.

⁽²⁵⁾ Spännvidden mellan lägsta och högsta minskning beror på de olika hypoteserna om "neutraliseringen" av lånet år 1999 (se avsnitt 10.4 nedan).

Kommissionen kan inte godta denna uppskattning av följande skäl:

- i) För det första räknar inte de franska myndigheterna, som tidigare påpekats, samtliga förluster vid avvecklingen som stöd till CL utan endast de som utvärderades vid överföringen av de avskilda tillgångarna och fordringarna till CDR under 1995. Att förlusterna tas med i beräkningen endast till en del leder till en minskning med cirka 40 miljarder franc i förhållande till det värde för CDR:s förluster som kommissionen valt som lägsta värde i beräkningsintervallet för CDR:s förluster. Av tidigare angivna skäl kan kommissionen inte godta att CDR:s förluster på detta sätt tas med endast delvis, vilket är den viktigaste punkt där de franska myndigheternas beräkning skiljer sig från kommissionens. Vid sammanträdena under slutet av år 1997, bl.a. vid ett sammanträde den 28 november 1997, med de franska myndigheterna och CL påpekade kommissionen klart att samtliga ökning av CDR:s förluster skulle tas upp som stöd till CL. Kommissionens företrädare upprepade denna ståndpunkt för myndigheterna vid en sammanträde i Bryssel i början av maj 1998.
- ii) Den andra betydelsefulla skillnaden gäller beaktandet av de risker som är förenade med avvecklingssystemet. Kommissionen anser att den garanti som EPFR har givit CDR (på 145 miljarder franc) kan komma att utnyttjas till mycket stor del, utöver den uppskattade förlusten på 100,2 miljarder franc, eftersom den acceleration av förlusterna för CDR som hittills konstaterats kan komma att fortsätta. Därför måste det högre värdet i intervallet för uppskattningen av stödbeloppet fastställas med hänsyn till alla risker som är förenade med lånet (teoretiskt är riskerna ännu högre, eftersom statens garanti är obegränsad). Om ett sådant scenario blir verklighet kan de accelererande förlusterna för CDR åtföljas av likaledes accelererande ytterligare finansieringskostnader som belastar EPFR och som kan komma att tvinga EPFR att utnyttja de lånemöjligheter på marknaden som man enligt lag har tillgång till. Denna andra betydelsefulla divergerande faktor innebär att det högsta värdet i intervallet bör ligga 45 miljarder franc över det belopp som myndigheterna har valt. Kommissionen tillämpar en metod som är mer övergripande än den de franska myndigheterna har valt och som syftar till att täcka samtliga möjliga förluster för EPFR i samband med avvecklingen.
- iii) För det tredje diskonterar de franska myndigheterna förlusterna och finansieringskostnaderna (de grundläggande finansieringskostnaderna för lånet och dess "neutralisering") med en långräntesats, räntan på tioåriga statsobligationer (*OAT, obligations assimilables du trésor*), dvs. cirka 5,7 %. Kommissionen är överens med de franska myndigheterna om metoden att diskontera de samlade beloppen för förlusterna och fi-

nansieringskostnaderna. Den vill dock understryka att en lång diskonteringsränta med nödvändighet leder till ett diskonterat belopp för förlusterna tillsammans med finansieringskostnaderna som är lägre år 2014 än det nominella beloppet för dessa förluster år 1997 (eller med den valda metoden år 1995), eftersom finansieringskostnaderna fastställs med en kort ränta (85 % av den korta marknadsräntan), som är mer än två procentenheter lägre än den långa diskonteringsränta som de franska myndigheterna har valt. En sådan diskonteringsberäkning med långa räntesatser, som de franska myndigheternas kalkyl bygger på, ger om den tillämpas på en mekanism som gäller under så lång tid (1995–2014) på grund av förlusternas storlek och lånets omfattning betydande kvantitativa effekter och leder, om förlusten regleras år 2014, till en minskning med över 25 miljarder franc av de diskonterade förlusterna vid avvecklingen. Denna kalkyl förutsätter implicit att staten är i stånd till att omvandla en lånerekurs på 85 % av marknadsräntan till ett långsiktigt utnyttjande till 5,7 % eller, med nu gällande räntesatser, till en 2,7 % högre ränta. Om det vore så att staten hade ställning som långgivare skulle den kunna dra nytta av en omvandling av ett lån till kort ränta till ett långräntelån (i ett sådant fall skulle dock den aktuella avvecklingen inte ha varit nödvändig med de gällande villkoren). Staten befinner sig dock i en ställning som låntagare och kan därför inte utnyttja de möjligheter vid en omvandling som hade kunnat ges av CL:s lån, som i sin helhet har tilldelats CDR och som uteslutande leder till förluster. Ett försök att utnyttja en sådan möjlighet att omvandla korta räntor till långa, nollkupongaren, som ursprungligen planerades år 1995, misslyckades, och detta för ett belopp på endast 10 miljarder franc som är betydligt lägre än de aktuella förlusterna (och som dessutom skulle finansieras av CL — inte av staten). Kommissionen har därför desto större anledning att inte dra slutsatsen att staten har förutsättningar att utnyttja möjligheten att omvandla de räntesatser som fastställts för lånet hos CL till korta räntor för det samlade förlustbeloppet (åtminstone 100 miljarder franc).

Om så vore fallet, hade staten under år 1997, i medvetande om att förlusten då beräknades till 100 miljarder franc, kunnat anslå tiotals miljarder i budgeten till EPFR, som i sin tur hade kunnat omplacera beloppet till en lång ränta på 5,7 % fram till och med 2014 för att utnyttja skillnaden mellan de korta och långa räntorna. Kommissionen kan därför inte godta en diskonteringsmodell som bygger på en lång räntesats och leder till en minskning av avvecklingskostnaderna som saknar samband med det sätt på vilket mekanismen i fråga fungerar i praktiken. Som kompletterande argument vill kommissionen framhålla att även om staten skulle ha haft förutsättningar att utnyttja några sådana möjligheter till ränteomvandling, skulle det fortfarande ha funnits en ränterisk (en risk för att de

korta räntorna skulle hinna i fatt de långa, t.ex. vid en överhettad konjunktur) som hade behövt tas med i beräkningen och därmed lett till ett jämförbart resultat.

- iv) För det fjärde har kommissionen, som framhållits tidigare, i den ovan redovisade beräkningen inte tagit hänsyn till de risker för att finansieringskostnaderna accelererar som påvisades i EPFR:s årsberättelse för 1997. Om dessa risker tas med i kalkylen, borde det högsta beloppet i kommissionens bedömningsintervall ökas med räntebetalningarna på de lån som EPFR skulle kunna teckna hos CL (en lånedel på ytterligare 10 miljarder franc) och på marknaden (tillstånd enligt lag att ta upp lån på högst 50 miljarder franc).

På grund av detta flertal avvikelser kan kommissionen inte godta den beräkning av stödbeloppet till förmån för CL som de franska myndigheterna har lagt fram.

7.3 Ytterligare stöd till Crédit Lyonnais utöver det belopp som kommissionen godkände år 1995

Sammanfattningsvis består de ytterligare stödåtgärderna utöver det belopp som kommissionen godkänt i sitt beslut 95/547/EG av följande:

- CDR:s ytterligare förluster som staten står för via mekanismen med andelslånet från EPFR till CDR.
- EPFR:s ytterligare finansieringskostnader, särskilt för "neutraliseringen" av CL:s lån till EPFR för tiden 1995 till 2014.
- Övergivandet av den nollkupongsobligation som ingick i affärsplanen 1995 och i beslut 95/547/EG och vars diskonterade intäkter hade dragits från det godkända stödbeloppet.

Kommissionen påminner om artikel 2 c i dess beslut 95/547/EG, i vilken föreskrivs följande: *"Om kostnaderna för systemet, vilka uppskattas till 45 miljarder franska franc, överskrids, är det nödvändigt att på nytt utreda omfattningen av minskningen av Crédit Lyonnais kommersiella närvaro"* så som den godtagits av de franska myndigheterna. Av detta framgår att varje överskridande av det godkända taket på 45 miljarder franc bör leda till en förnyad granskning inom ramen för det här beslutet för att fastställa om de ytterligare stöden i fråga är förenliga med den gemensamma marknaden.

I vilket fall som helst är det uppskattade ytterligare stödet betydande i förhållande till de stödåtgärder som godkändes under 1995 och 1996. Enligt hypoteserna ligger det nominella beloppet för det ytterligare stödet, utifrån det utvidgade stödintervall på 102–147 miljarder franc som är resultatet av den föregående kalkylen, inom intervallet

53–98 miljarder utöver det totalbelopp på 49 miljarder franc som kommissionen godkände under 1995 och 1996. En sådan ökning, som leder till ett stödbelopp som är unikt i gemenskapens historia, kan endast godkännas om det görs mycket betydande motprestationer.

8. KARAKTÄREN AV STATLIGT STÖD HOS DE OFFENTLIGA STÖDÅTGÄRDerna TILL FÖRMÅN FÖR CRÉDIT LYONNAIS

Med tillämpning av den s.k. privata marknadsinvesterarprincipen har kommissionen, när det gäller fall då de granskade åtgärderna påverkar handelsutbytet och snedvrider eller hotar att snedvrída konkurrensen, i sitt (tidigare citerade) meddelande till medlemsstaterna⁽²⁶⁾ angivit att kapitaltillskott till offentliga företag innehåller inslag av statligt stöd, om en privat investerare under jämförbara förhållanden inte skulle ha genomfört kapitaltillskottet i fråga efter en bedömning av den förväntade avkastningen på de medel som tillförs.

Man bör först av allt lägga märke till att den unika omfattningen av de finansiella medel som mobiliseras i denna stödoperation, som är den största i gemenskapens historia till förmån för ett och samma företag, gör staten till den enda aktör som skulle kunna satsa sådana belopp på grund av dess nästan obegränsade finansieringsmöjligheter skattevägen eller via upplåning på marknaden. Ingen privat koncern i Europa, och troligen inte heller i världen, skulle ha haft finansiell förmåga att skaffa fram ett sådant stödbelopp.

För det andra kommer de medel som sätts in, i diskonterat bruttovärde minst 130 miljarder franc, endast att ge en obetydlig avkastning som inte står i någon proportion till de beviljade finansiella insatserna. Av de investerade beloppen kan staten endast återvinna värdet av lönsamhetsklausulen tillsammans med intäkterna från privatiseringen av CL. Eftersom staten inte kommer att återvinna sina satsade medel är avkastningen på de offentliga medel som tilldelats för undsättningen av CL ytterst negativ och kan under inga omständigheter jämföras med den utdelning på investeringarna som en privat aktör skulle förvänta sig av en riskutsatt finansiell transaktion och som i beslut 95/547/EG om Crédit Lyonnais uppskattas till en årlig förräntning på 12 % av det investerade kapitalet. Eftersom den privata marknadsinvesterarprincipen inte har följts bör slutsatsen bli att åtgärderna i fråga för undsättning och omstrukturering av den aktuella banken är stödåtgärder.

⁽²⁶⁾ EGT C 307, 13.11.1993, s. 3.

Efter det första kapitaltillskottet till CL under 1994 åberopade de franska myndigheterna förpliktelsen att iakttäta det lagstadgade kravet på kapitalbas som infördes genom rådets direktiv 89/647/EG av den 18 december 1989 om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut⁽²⁷⁾. Vid anmälan av de brådskande stöden under 1996 påpekade de vidare för kommissionen att CL utan dessa stöd riskerade att inte kunna nå upp till den lägsta kapitaltäckningsgrad som föreskrivs i detta direktiv. I detta avseende vill kommissionen framhålla, som den redan har påtalat i sitt beslut 95/547/EG, att det förhållandet att ett lagstadgat krav för bankernas kapitaltäckningsgrad har införts genom ett gemenskapsdirektiv inte befriar ett tillskott av offentliga medel eller någon annan åtgärd med likvärdiga effekter i syfte att följa bestämmelserna i detta direktiv från karaktären av stöd, om, under jämförbara omständigheter en privat investerare inte skulle ha funnit att en sådan investering gav honom normala utsikter till avkastning. Iakttagandet av gemenskapsdirektivet skall endast ses i ett perspektiv av kontinuitet i driften och fortsatt bankkrotröj för det företag som tillförts kapital. Direktivet förbjuder däremot inte att ett kreditinstitut försätts i likvidation, om det visar sig att ett tillskott av bolagskapital inte skulle uppfylla den tidigare nämnda privata marknadsinvesterarprincipen och därigenom utgör statligt stöd med utnyttjande av offentliga medel, vars förenlighet med det gemensamma intresset, liksom för varje annat slag av stöd, skall granskas utifrån bestämmelserna i fördraget. Myndigheterna kan därför inte mot kravet på iakttagande av artikel 92 i fördraget ställa det gemenskapsdirektiv som inför ett lagstadgat krav på kapitaltäckningsgrad.

Det skall även erinras om att kommissionen i sitt beslut 95/547/EG kom till slutsatsen att de granskade åtgärderna, som kommissionen då uppskattade till ett nettobelopp av 45 miljarder franc, utgjorde stöd, vilket gällde såväl det första kapitaltillskottet i maj 1994 som statens ansvarstagande för de två första avvecklingstransaktionerna. Eftersom det här beslutet avser ökningen av förlusterna och finansieringskostnaderna i samband med avvecklingen (inklusive "neutraliseringen" av CL:s lån till EPFR) och övergivandet av den nollkupongsobligation som drogs från stödbeloppet i beslut 95/547/EG, är de åtgärder som är föremål för bedömning inte av annan art än de tidigare, som på grund av sina accelererande kostnader föranlett dessa nya åtgärder. De stöd som avses i detta beslut utgörs av värdeökningen på de stöd som bedömdes av kommissionen i dess föregående beslut: de utgör därför statligt stöd i på samma sätt som de stöd som ursprungligen bedömdes av kommissionen under år 1995.

Kommissionen har särskilt granskat bestämmelserna i artikel 52 i den franska banklagen av den 24 januari 1984 som ger den franska centralbankschefen tillstånd "att

uppmåna aktieägarna och bolagsmännen i ett kreditinstitut att ge honom nödvändigt stöd när situationen så kräver". Kommissionen konstaterar att de privata aktieägarna i kreditinstitut i svårigheter i flera nyligen inträffade fall, trots att det rört sig om belopp långt under vad som gäller för den nu aktuella transaktionen, har vägrat att följa den franska centralbankschefens uppmaning att lämna ett nytt kapitaltillskott⁽²⁸⁾. Kommissionen finner att denna uppmaning till solidaritet hos aktieägarna inte är av obligatorisk karaktär, och att det är berättigat att aktieägarna undersöker lämpligheten av ett tillskott av nytt kapital utifrån utsikterna till avkastning på varje nytt kapitaltillskott eller motsvarande åtgärd med utgångspunkt i saneringsplanen för kreditinstitutet i fråga och i enlighet med den tidigare nämnda privata marknadsinvesterarprincipen. Denna tolkning görs för övrigt av appellationsdomstolen i Paris, som den 13 januari 1998 meddelade en dom⁽²⁹⁾, enligt vilken artikel 52 inte kan ges en tvingande tolkning. Staten som aktieägare kan därför inte med stöd av artikel 52 hävda att dess ingripande för undsättning av banken krävdes för att följa tvingande lagstiftning, oberoende av bestämmelserna i fördraget.

Att marknadens spelregler iakttas, vilket bl.a. innebär att det är möjligt att strukturellt olönsamma kreditinstitut blir föremål för sanktioner och i tillämpliga fall stöts ut från marknaden genom likvidation, är en väsentlig faktor för att säkerställa förtroendet hos de ekonomiska operatörerna. Att på konstlad väg skapa fortlevnad för institut med otillräcklig lönsamhet medför däremot betydande snedvridningar av konkurrensen och ett moraliskt tveklaktigt godtycke samt resulterar i sista hand i en försvagning av de övriga institut som ingår i banksystemet. Dessutom framkallar det allvarliga snedvridningar i medelstilleldningen och därmed funktionsstörningar i ekonomin som helhet. Kommissionen delar i detta avseende den franska bankkommissionens åsikt, när den i sin årsberättelse för 1995 deklarerar "att en ordnad omstrukturering av det franska banksystemet förutsätter att kreditinstitut, som är företag som alla andra och därmed inte bör vara skyddade från marknadens sanktioner, kan försvinna"⁽³⁰⁾. Att bankinstitut försvinner bör därför inte ses som ett tecken i sig på att de befintliga kontrollmekanismerna är otillräckliga utan som ett uttryck för att marknadskräfterna verkar och att bankerna inte är mer skyddade än andra. Utifrån detta konstaterar kommissionen att man inte kan ställa målen för konkurrenspolitiken mot målen för försiktighetspolitiken i bankfrågor, eftersom syftet i båda fallen är gemensamt: att utveckla en konkurrenskraftig

⁽²⁷⁾ EGT L 336, 3.12.1989, s. 14.

⁽²⁸⁾ I andra fall har de privata aktieägare som ingripit på uppmaning av bank- och finansmyndigheterna sökt skydda sig från judiciella risker men inte agerat i syfte att få tillfredsställande avkastning på det kapital de tillfört.

⁽²⁹⁾ Målet Compagnie du BTP.

⁽³⁰⁾ Bankkommissionen, årsberättelse 1995, s. 13.

och sund banksektor. Detta betyder att bankernas tillsynsmyndigheter måste utforma en politik som gör det möjligt att vidta åtgärder mot följderna av att icke-konkurrenskraftiga banker försvinner från marknaden.

När de brådskande övergångsåtgärderna anmälades i september 1996, hävdade företrädarna för de franska myndigheterna under sammanträdena med kommissionen att om banken blev insolvent fanns det en risk för att en systemkris skulle kunna sprida sina verkningar till hela det finansiella systemet och till ekonomin som helhet, beroende på vilka åtgärder de franska myndigheterna i detta läge skulle vidta mot följderna av ett likvidationsförfarande. Kommissionen kunde vid denna tidpunkt inte utesluta att det under en kort period fanns risk för att CL skulle bli insolvent och kan heller inte utesluta att det i ett sådant fall finns risk för att en kris för CL sprider sig till hela finanssektorn. Kommissionen bestrider inte att en sådan risk kan finnas och har också beaktat den genom att godkänna de brådskande åtgärder som anmälades till den vid det tillfället i avvaktan på en ingående granskning av hela ärendet, däribland även av en ny omstruktureringsplan, vilket föreskrivs i kommissionens riktlinjer för stöd till undsättning och omstrukturering. Kommissionen måste dock påpeka att staten inte ständigt kan hänvisa till risken för en sådan kris för att undandra sig konsekvenserna av artikel 92 i fördraget.

Kommissionen anser, som den påpekade i sitt beslut 95/547/EG, att den exceptionella omfattningen av de förluster som uppkommit vid undsättningen av CL till stor del förklaras av avsaknaden av kontrollmedel över företaget för staten som aktieägare och av förseningen innan de första viktiga omstruktureringsåtgärderna vidtogs. Dessa kostnader är ett resultat av ett beteende som ingen ansvarig aktieägare hade kunnat visa och visar på en allvarlig brist på företagsledning, som har lett till ett flertal misslyckanden som präglas av den tidigare bankledningens oansvariga beslutsfattande, bristen på öppenhet om företagens förvaltning och räkenskaper samt av en rad beslut utan beaktande av riskutvecklingen som normalt står i centrum för beslutsfattandet i en bank. Bristerna i bankens intern- och externkontroll, i förening med bankens uppskrivade expansionsstrategi i slutet av 80- och början av 90-talet, är förklaringen till att den finansiella katastrofen fick en sådan omfattning i CL. Kommissionen vill framhålla att denna brist på företagsledning ytterligare har förvärrats på grund av den oklara gränsdragningen mellan statens roller som aktieägare, företagare, välfärdsgivare och lagstiftare, en oklarhet som har lett till att staten som aktieägare har låtit en situation, vars allvar saknade tidigare motstycke, förvärras ytterligare i strid med sina ägarintressen i bolaget.

Kommissionen har, som den påpekade i sitt beslut 95/547/EG, inte tillgång till de kvantitativa uppgifter som krävs för att fastställa de ackumulerade kostnaderna för 1994 års kapitaltillskott, och de förutsebara kostnader för

CL:s avveckling som kommer att belasta statsbudgeten överstiger de kostnader som staten skulle ställts inför om en annan lösning hade valts för försäljning eller likvidation av banken. I vilket fall som helst hade kostnaden varit mindre om staten hade ingripit innan krisen utlöstes.

Kommissionen fäster särskild uppmärksamhet vid exemplet på de franska domstolarnas praxis i tidigare fall, där statens ansvar för skuldsidan vid likvidation utsträcks utöver dess tillskott av kapital till företaget. Kommissionen och EG-domstolen har i jämförbara tidigare fall⁽³¹⁾ redan avvisat argumentet att statens ansvar som aktieägare för skuldsidan vid en likvidation skall sträcka sig utöver dess andel av bolagskapitalet med motiveringen att detta utvidgade ansvar leder till att statens roll smälter samman till ett konglomerat mellan dess roller som aktieägare och välfärdsgivare. De franska domstolarnas praxis reducerar inte på något sätt karaktären av stöd hos en sådan operation: staten som aktieägare borde, i kännedom om den praxis som utvecklats beträffande lagen (1985) om sanering och likvidation av företag⁽³²⁾, långt innan de nu granskade åtgärderna vidtogs ha beslutat om en förstärkt riskkontroll under bankens expansionskede och därefter om omstrukturering eller likvidation av banken när krisen var ett faktum. Staten har därför inte handlat som en ansvarig aktieägare eller investerare i en marknadsekonomi enligt den tillämpliga princip som tidigare hänvisats till. Oberoende av detta finner kommissionen dessutom att de franska myndigheterna inte har lämnat den bevisning som krävs i 1985 års lag för att staten som aktieägare var jämförbar med en ledare, rättsligt och de facto, för företaget. I ett sådant fall omfattas en företagsledare med denna ställning av ett ansvar för skuldsidan vid företagens likvidation, om fel begåtts i förvaltningen, som sträcker sig upp till och med de finansiella konsekvenserna av de begångna felen. Kommissionen vill slutligen påpeka att, även om en sådan bevisning skulle kunna upprättas, gör dessa bestämmelser det inte möjligt för franska staten att undandra sig tillämpningen av artikel 92 i fördraget utan att detta strider mot rättsprincipen att ingen kan bygga sin argumentation på sina egna fel.

Detta innebär att även om en likvidation av CL skulle ha medfört direkta eller indirekta kostnader som betydligt hade överstigit kostnaderna för de åtgärder de franska myndigheterna har vidtagit, kan inte den uppkomna situationen, som kan tillskrivas underlåtenheter från staten som aktieägare, åberopas för att hävda att åtgärderna i fråga inte utgör stöd. Slutsatsen av vad som redovisats är att karaktären av stöd hos åtgärderna för und-

⁽³¹⁾ Se bl.a. kommissionens beslut 94/1073/EG (Bull), EGT L 386, 31.12.94, s. 5, och domstolens dom i de förenade målen C 278/92, C 279/92 och C 280/92, HYTASA, 14.9.1994, REG 1994, s. I-4103, punkt 22 i domskälen.

⁽³²⁾ *Loi du 25 janvier 1985 relative au redressement et à la liquidation judiciaires des entreprises*, artiklarna 179-180, J.O.R.F., 26.1.1985.

sättning och omstrukturering av banken inte kan bestridas med hänvisning till den betydligt högre kostnad som en likvidation av banken hade medfört, om den hade blivit aktuell, och även om den hade skett i en situation som hade präglats av finansiell kris och kris för banksystemet som helhet.

9. SNEDVRIDNING AV HANDELN MELLAN MEDLEMSSTATERNA

Liberaliseringen av de finansiella tjänsterna och integreringen av finansmarknaderna får till följd att handelsutbytet inom gemenskapen blir allt känsligare för snedvridningar av konkurrensen. Denna tendens kommer att bli ännu tydligare inom den ekonomiska och monetära unionen⁽³³⁾. I och med införandet av en gemensam valuta kommer handelsutbytet inom gemenskapen att kunna utvecklas utan valutarisker och växlingskostnader. Även om de finansiella instituten i princip kan utöva sin verksamhet utan gränshinder, kommer de att stöta på hinder för sin utlandsexpansion. Dessa hinder har ofta samband med skyddet av de nationella instituten mot verkningarna av konkurrensen, ett skydd som gör marknadsinträdet mindre fördelaktigt för de utländska konkurrenterna. Stöd som syftar till att garantera fortlevnaden för finansiella institut trots deras lägre lönsamhet och förmåga att stå emot konkurrensen, som de stöd som beviljats CL, riskerar därför att snedvrider konkurrensen på gemenskapsnivå, eftersom de försvårar inträdet på de nationella marknaderna för utländska finansiella institut.

Utan stöden i fråga skulle CL ha måst likvideras eller säljas, som en eller flera enheter, till ett eller flera mer solida institut, eventuellt inom ramen för ett judiciellt förfarande. I en sådan situation skulle institutet eller dess verksamhet kunna komma att köpas upp av en utländsk konkurrent som vill etablera sig eller öka sin kommersiella närvaro i Frankrike. Genom ett sådant förfarande skulle det bli lättare att sprida CL:s tillgångar och marknadsandelar på ett stort antal potentiella köpare. Man skall lägga märke till att den plan som de franska myndigheterna lade fram i juli 1997 inte innehåller någon möjlighet till enskild överlåtelse av enstaka franska och utländska dotterbolag till CL utan endast en börsintroduktion av CL som helhet.

Dessutom kan ett stöd till ett institut med internationell verksamhet som CL, som tillhandahåller ett diversifierat urval finansiella produkter till företag som konkurrerar på de internationella marknaderna och som erbjuder finansiella tjänster till privatpersoner i konkurrens med andra europeiska finansiella institut, samtidigt som det utvidgar

sin utlandsverksamhet via sitt kontorsnät utanför Frankrike, komma att ge snedvridande effekter på handelsutbytet inom gemenskapen. Stöden i fråga skulle bl.a. kunna göra det möjligt för CL att omstrukturera ett antal av dess utländska verksamheter som är utsatta för konkurrens från andra finansiella institut inom gemenskapen.

Det skall påpekas att CL:s internationella verksamhet under 1997 svarade för 810 miljarder franc av bankens samlade tillgångar, eller 54 % av totalvärdet. Den europeiska verksamhetens andel av bankens samlade tillgångar var 32 % i slutet av 1997, vilket motsvarar cirka 474 miljarder franska franc.

Det nu granskade offentliga ingripandet måste följaktligen anses omfattas av artikel 92.1 i fördraget, eftersom det utgör statligt stöd som snedvrider konkurrensen i en utsträckning som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

10. UNDERSÖKNING AV FÖRENLIGHETEN MED DEN GEMENSAMMA MARKNADEN HOS STÖDEN TILL CRÉDIT LYONNAIS

10.1 Rättslig ram, kriterier och metod för granskningen av förenligheten med den gemensamma marknaden hos stöden till förmån för Crédit Lyonnais

Efter att ha fastställt karaktären av statligt stöd hos de granskade åtgärderna enligt artikel 92.1 i fördraget måste kommissionen undersöka om dessa åtgärder kan betraktas som förenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 92.2–3 i fördraget.

I det aktuella fallet måste man först konstatera att det inte rör sig om något stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter eller om stöd som kan (och beviljas för att) underlätta utvecklingen i vissa franska regioner. Det rör sig inte heller om stöd som syftar till att avhjälpa en allvarlig störning i ekonomin, eftersom stödet är avsett att avhjälpa svårigheterna för en enda mottagare, CL, och inte akuta svårigheter för alla operatörer inom sektorn. Följaktligen kan stödet inte anses vara av gemensamt europeiskt intresse. Endast undantaget i punkt c i artikel 92.3 kan tas i betraktande. Enligt denna punkt kan kommissionen godkänna "stöd för att underlätta utvecklingen av vissa näringsverksamheter [...] när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset". I sin bedömning av stödets förenlighet med det gemensamma intresset beaktar kommissionen omfattningen av snedvridningarna av konkurrensen, de motprestationer som planeras för att begränsa dessa snedvridningar, frågan huruvida stödåtgärderna begränsats till ett nödvändigt minimum och det stöd-mottagande företags ekonomiska bärkraft.

⁽³³⁾ Se även avsnitt 10.2.

Kommissionen har formellt angivit villkoren för tillämpningen av detta undantag i riktlinjerna för omstruktureringstöd⁽³⁴⁾. Enligt dessa riktlinjer medför omstruktureringstöd särskilda problem i konkurrenshänseende, eftersom de kan leda till att en oskäligen del av kostnaderna för en strukturanpassning och de sociala och näringslivsmässiga problem som följer av den överförs till andra producenter som inte fått tillgång till något stöd samt till andra medlemsstater. Kommissionen anser att omstruktureringstöd kan bidra till utveckling av näringsverksamheter utan att påverka handelsutbytet i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset om följande villkor är uppfyllda:

- 1) Det finns en omstruktureringsplan som bygger på realistiska hypoteser och som gör det möjligt att inom rimlig tid återställa den minsta lönsamhet som krävs på de investerade medlen och därigenom återställa företagets bärkraft på lång sikt.
- 2) Det har lämnats tillräckliga motprestationer för att kompensera stödets snedvridande verkningar på konkurrensen, så att stödet kan anses inte strida mot det gemensamma intresset.
- 3) Stödet står i proportion till de eftersträvade målen och är strikt begränsat till det minimum som krävs för omstruktureringen, så att företaget självt står för största möjliga del av insatserna för att återställa lönsamheten.
- 4) Omstruktureringsplanen skall genomföras i sin helhet, liksom även varje annan förpliktelse som föreskrivs i kommissionens slutliga beslut.
- 5) Ett system för kontroll av det föregående villkoret skall upprättas.

Om riktlinjerna för omstruktureringstöd tillämpas, skall sådant stöd normalt endast behöva ges en gång. Med hänsyn till att de nu granskade stödåtgärderna i dubbel mening är ett tillägg till de stöd som godkändes under 1995 och 1996 samt till deras omfattning och snedvridande effekt måste granskningen av om de nu redovisade villkoren är uppfyllda vara särskilt rigorös och ingående.

10.2 Konkurrenssituationen för CL:s verksamhet och stödets snedvridande verkningar

Banksektorn i Europa, och särskilt i Frankrike, går igenom en anpassningsperiod, som präglas av hård konkurrens, som en följd av liberaliseringen av kapitalmarknaderna, den höga takten i den tekniska utvecklingen och det slutliga införandet av den gemensamma valutan. Det definitiva öppnandet av marknaderna och förlusten av intäkterna på växling mellan valutorna inom Ekonomiska och monetära unionen kommer att öka konkurrenstrycket

inom gemenskapen. Denna situation kan påskynda en integrering av utbudet i form av samgåenden mellan bankföretag, eller finansföretag i vidare mening, särskilt på grund av den komplementaritet som finns mellan bank och försäkring (under de senaste åren har bankernas distributionsnät blivit en av de främsta leverantörerna av försäkringsprodukter). När en sådan integrering av utbudet inträffar, kommer det ofrånkomligen att framkalla ytterligare omstruktureringar för att de nya koncerner som bildas fullt ut skall kunna dra fördel av de skapade samordningsvinsterna och undanröja den dubbelning av verksamhet och övertalighet som följer av samgåenden.

Crédit Lyonnais utövar således sin finansiella verksamhet i ett ytterst konkurrensutsatt sammanhang. Både lokal och storskalig bankverksamhet och finansmarknadsverksamhet utsätts för ett starkt konkurrenstryck. Inom affärsbanksverksamheten i Europa har konkurrensen lett till minskade marginaler för finansiell förmedling. Dessa marginaler har minskat regelbundet i ett decennium. Bankerna försöker motverka denna förlust av mervärde med hjälp av prestationer som ger kommissionsintäkter, och dessas del av resultatet av bankrörelse ökar inom ett genomsnitt av franska finansiella institut.

Som tidigare redovisats är de statliga stödåtgärderna till förmån för CL en följd av flera faktorer: en alltför stor och okontrollerad exponering på fastighetsmarknaden, en oförsiktig expansion på utlandsmarknaderna, men också ett ineffektivt kontrollsystem från den ende aktieägarens sida, som inte i tid kunde stoppa ledningens riskfyllda handlande. CL:s övergripande företagsledningssystem har med andra ord visat sig vara otillräckligt.

Med hänsyn till CL:s sena reaktion på de ändrade konjunkturen och på de svårigheter som uppdagades för banken (fastighetsmarknaden har känt av en kontinuerlig nedgång av hyror priser sedan 1990) samt till långsamheten i saneringsprocessen är det uppenbart att de stöd som nu uppgår till betydande belopp också är en följd av det förtroende som CL:s ledning har haft för staten som aktieägare, som i vilket fall som helst skulle ha varit tvungen att reglera misstagen i det förflutna, vilket framgår tydligt av de argument som de franska myndigheterna har lämnat då det gäller kostnaderna för alternativa lösningar. CL var självfallet inte den enda koncern som kastade sig in i en ytterst spekulativ politik, men det var endast de offentliga företagen som kunde räkna med statligt stöd, medan de privata instituten tvingades av marknaderna att omstrukturera sig eller underkasta sig ett judiciellt förfarande för att reglera affärerna. Detta skapar ojämlikhet i villkoren för de offentliga och privata bankinstitut, vilket utgör en allvarlig störning av de normala marknadsvillkoren. I det aktuella fallet har man anledning anta att CL inte skulle ha kastat sig in i den riskfyllda politik man förde, om man inte hade haft statens, underförstådda eller uttryckliga, totala stöd, eller att man i alla fall skulle ha inlett saneringen tidigare och med större beslutsamhet.

⁽³⁴⁾ EGT C 368, 23.12.1994, s. 12.

Ett sådant offentligt stöd, som i grunden är ett slags "överlevnadsförsäkring" för institut som råkar i svårigheter, skapar också, som framhålls i franska senatens informationsrapport nr 52⁽³⁵⁾, ett skydd för dessas fordringsägare. Genom detta skydd förlorar dock fordringsägarna sitt incitament för att kontrollera sina gäldenärs handlande. Institutet berörs inte längre av marknadernas kontroll och sanktioner. Ett sådant skydd är inte endast otillbörligt och oskäligt utan har också verkningskraften att "uppmuntra till osund ekonomisk förvaltning av kreditinstitut", som Europaparlamentet och Europeiska unionens råd hävdar i direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar⁽³⁶⁾. Aktieägarens stöd, som i sin tur skapade stöd från marknaderna, fick till följd att de nödvändiga korrigeringsåtgärderna försenades och att det slutliga beloppet för det statliga stödet ökade. Kommissionen ställer sig därför, och helt i överensstämmelse med rådets och Europaparlamentets uttalanden, helt bakom det argument som etablerats i den akademiska världen och genom bankkriser i flera länder, nämligen att detta problem med snedvridande effekter och moralisk risk ("moral hazard") är en stor del av förklaringen av krisen i CL.

Det skall också understrykas att stödets snedvridande effekter på konkurrensen inte bara gäller den tidigare förda politiken i CL och i andra offentligägda banker som fått stöd utan att sådana stöd också kan föranleda inteckningar i framtiden. Som de brittiska myndigheterna framhöll i de synpunkter de lämnade under detta förfarande, kan upprepade stöd skapa förväntningar om framtida stöd hos bankens ledning, vilket kan ge upphov till nya snedvridande effekter på konkurrensen. Dessutom får statligt stöd till de svagaste instituten ett olyckligt inflytande och bidrar till att sänka marginalerna inom sektorn. Statligt stöd utgör, särskilt när det är av repetitiv karaktär, som i

CL:s fall, en ineffektivitetsbonus och strider mot spelreglerna på marknaden. Det är av detta skäl som det i riktlinjerna för stöd för undsättning och omstrukturering hävdas att stödåtgärderna normalt endast bör vara nödvändiga vid ett tillfälle.

En sådan situation, som yttrar sig i ett nästan systematiskt stöd från staten till offentliga inrättningar som hamnat i svårigheter (*CL, GAN-CIC, Crédit Foncier de France, Marseillaise de Crédit, Comptoir des Entrepreneurs*), och den repetitiva karaktären hos de flesta av dessa undsättningsåtgärder resulterar i försvårade konkurrensvillkor för franska banker och banker från andra länder i Europa inom Frankrikes gränser. Den förvärrar svårigheterna för hela finanssektorn och motverkar särskilt de privatägda bankernas lönsamhet, vilket innebär en allvarlig snedvridning av konkurrensen, och detta också för banker från andra länder som är verksamma i Frankrike eller som möter hinder när de söker bygga upp verksamhet där. Som framhålls i en rapport från det franska plankommissariatet (*Commissariat Général au Plan*)⁽³⁷⁾, är bristen på proportion mellan villkoren för inträde och utträde inom banksektorn, som är en följd av denna situation, av en sådan natur att den kan skapa en artificiell överetablering inom den franska banksektorn. I stället borde normalt det fria inträdet i andra ändan motsvaras av ett fritt utträde. Denna inkongruens är en av de viktigaste orsakerna, kanske den allra viktigaste, till svårigheterna inom den franska banksektorn⁽³⁸⁾. I den tidigare citerade rapporten från senatens finanskommission hävdas att "regeringarna, genom att systematiskt avvisa alternativet likvidation eller försäljning, endast har fördyrat dessa [= sina egna] alternativ, när väl den bristande effektiviteten i överetableringen har visat sig. *Crédit Lyonnais* är olyckligtvis en illustration av denna sanning: kostnaderna för att skjuta upp till morgondagen är stora"⁽³⁹⁾.

Tabell 16

Stöd till franska offentligägda bankkoncerner

Mottagare	Anal stödprogram sedan 1992	Totalt, ej diskonterat, stöd (1992–1998) (i miljarder FRF)
Crédit Lyonnais	4	102 (minimum)
Société Marseillaise de Crédit ⁽¹⁾	4	2,1
Comptoir des entrepreneurs	4	15,2
GAN-CIC	2	23,76
Crédit Foncier de France ⁽²⁾	1	25
Summa		168

⁽¹⁾ Ett nytt kapitaltillskott, vars belopp inte är bestämt, planeras under 1998.

⁽²⁾ 25 miljarder franc motsvarar beloppet i den budgetpost som beviljats av staten. Andra, ej kvantifierbara, inslag planeras (obegränsad statlig garanti och åtagande från statens sida att vidta alla nödvändiga åtgärder för att CFF skall kunna fortsätta sin verksamhet efter 31.7.1996).

⁽³⁵⁾ Se franska senatens rapport : *Banques: votre santé nous intéresse. Rapport d'information fait par M. Alain Lambert (Sénateur, Rapporteur général) au nom de la commission des finances, du contrôle budgétaire et des comptes économiques de la Nation sur la situation et les perspectives du système bancaire français*, nr 52, 1996–1997.

⁽³⁶⁾ EGT L 135, 31.5.1994, s. 5.

⁽³⁷⁾ "Le système bancaire français, Octobre 1996", bidrag från *Commissariat Général au Plan* till senatens finanskommissions finansgrupp, rapport nr 52 från senatens finanskommission (se särskilt s. 86).

⁽³⁸⁾ Se s. 56 i den tidigare citerade rapporten ("Lambertrapporten").

⁽³⁹⁾ Se s. 60 i den tidigare citerade Lambertrapporten.

Varje hållbar lösning för CL och det offentligägda banksystemet i Frankrike måste därför innehålla en reform av det övergripande systemet för kontroll av verksamheten ("corporate governance") inom koncernen och ett svar på problemet med den moraliska risk som framkallas av att staten i sista hand alltid ger sitt stöd. I det aktuella fallet finner kommissionen att de åtaganden den franska regeringen gjort om privatisering och drastisk nedskärning av koncernen kommer att ge en varaktig lösning på de brister i företagsledningen som tidigare konstaterats.

Det bör i detta sammanhang påpekas att den tolkning av artikel 52 i den franska banklagen från 1984 som de franska myndigheterna fört fram i ett flertal fall (och som citerats tidigare, se avsnitt 9 ovan) inför ytterligare ett snedvridande inslag i de konkurrensvillkor som gäller inom den franska banksektorn. Enligt de franska myndigheterna skulle aktieägarna vara förpliktade att ge sitt stöd till ett institut i svårigheter, om finansmyndigheterna uppmanar dem till detta. Det skall härvid framhållas att detta medför ojämlika förhållanden mellan privat och offentligt ägda banker, eftersom de senares aktieägare förfogar över obegränsade resurser, samt att en sådan tolkning framkallar irrationella ekonomiska beteenden vid resurstilldelningen och snedvrider marknadens normala funktion och de rådande konkurrensvillkoren inom den franska banksektorn. Denna tvingande tolkning av lagen, som nyligen avisades i ett utslag från appellationsdomstolen i Paris, har säkerligen varit en varaktig bidragande faktor till att ledningarna i de franska offentligägda bankföretagen handlat oförsiktigt, förlitande sig på det nästan systematiska stödet från sin aktieägare. Genom att framkalla sådana förväntningar har denna lagtolkning förvärrat de redan befintliga snedvridningarna av konkurrensen. Att de franska myndigheterna fortfarande i ett flertal ärenden som gäller bankkriser återoppar den tvingande karaktär som de tillmäter artikel 52 visar att staten som aktieägare ännu inte lärt sig läxorna av de upprepade kriserna i de franska offentligägda bankinstituterna och är beredd att upprepa vissa misstag från det förflutna.

I stället för att ge sådant stöd nästan utan villkor, och framför allt eftersom de franska myndigheterna själva för fram argumentet om risken för att en systemkris sprids till resten av finansvärlden, när det gäller stora banker som CL (det s.k. "too big to fail"-argumentet), borde de franska myndigheterna enligt kommissionens uppfattning i det gemensamma intresset tillämpa en annan strategi för lösningen av bankkriser, så att de snedvridande effekterna på konkurrensen minskas. Den politik kommissionen förespråkar består i att uppmanra ett ansvarigt handlande i bankföretagens (offentliga och privata) ledning. Detta krä-

ver inte endast att de ansvariga myndigheterna klart deklarerar offentligt att kreditinstitut normalt skall kunna omfattas av sanktioner från marknaden, och att banker inte är mer skyddade från likvidation än andra företag (som den franska bankkommissionen påpekar i sin tidigare citerade rapport från 1995). Det krävs också att staten som aktieägare handlar i enlighet därmed i sin behandling av bankkriser och inte inför någon diskriminering mellan privatägda och offentligägda banker. En sådan politik måste åtföljas av skyddsåtgärder för småspararna genom instrument som fonder för insättningsgaranti⁽⁴⁰⁾. Den kräver också kompletterande strategier för ett ordnat likvidationsförfarande för banker på obestånd i syfte att begränsa kriserna och förhindra att de sprids till resten av finanssektorn och till ekonomin som helhet. Kommissionen anser att medlemsstaterna har tillgång till instrument, t.ex. tidsbegränsade skuldgarantier, som kan styra sådana ordnade likvidationsförfaranden och i tillämpliga fall göra det möjligt att undvika att en systemkris utvecklas. Kommissionen har rådfrågat en grupp "vise män", bestående av f.d. centralbankschefer från medlemsstaterna, som har meddelat att den instämmer i denna synpunkt.

10.3 Undersökning av Crédit Lyonnais ekonomiska bärkraft utifrån hypoteserna i den plan som överlämnades till kommissionen i juli 1997

Det skall erinras om att enligt den allmänna princip som fastslås i riktlinjerna för omstruktureringsstöd bör "stöd endast godkännas i de fall då godkännandet ligger i gemenskapens intresse". Kommissionen har först, med stöd av den rådgivande banken, utfört en analys av den plan som de franska myndigheterna överlämnat med avseende på den inbördes förenligheten mellan hypoteserna i denna plan. En sådan granskning av planen utesluter inte på något sätt att den kan komma att behöva tillföras ändringar med hänsyn till gemenskapens politik i fråga om statligt stöd. Kommissionen anser således inte att dessa hypoteser är oantastliga.

Enligt de franska myndigheternas plan skulle CL med en "fullständig neutralisering" av lånet uppnå kontinuerligt förbättrade resultat, från 0,2 miljarder franc år 1996 till 3,2 miljarder franc år 2000 (nettoresultat koncernens andel, efter utbetalning enligt lönsamhetsklausulen). Efter år 2000 skulle enligt kommissionens rådgivande bank den uppnådda höga resultatnivån medföra att resultaten stabiliseras och endast visar långsammare tillväxt.

⁽⁴⁰⁾ Enligt direktiv 94/14/EG om system för garanti av insättningar skall medlemsstaterna inrätta sådana instrument (EGT L 135, 31.5.1994, s. 5).

Tabell 17

Resultatutveckling för Crédit Lyonnais enligt planen från juli 1997

	<i>(i miljarder franc)</i>				
	1996	1997	1998	1999	2000
Finansiell effekt av "neutraliseringen"	3,0	3,3	3,0	2,7	2,4
Med "neutralisering"					
Nettoresultat, koncernens andel (efter utlösande av lönsamhetsklausulen)	0,2	1,0	1,7	2,2	3,2

OBS! 1996 och 1997 enligt redovisade resultat. Uppgifterna för åren 1998-2000 efter förnyad diskontering överlämnades till de franska myndigheterna i mars 1998. En ny diskontering av dem har sedan gjorts i maj 1998 (jfr tab. 19).

Efter de omstruktureringsåtgärder som inletts beträffande det franska banknätet skulle den viktigaste inkomstkällan för CL när planen slutförts vara banknätet på det franska fastlandet, som skulle generera cirka 57 % av CL:s nettoresultat⁽⁴¹⁾ från och med år 2000.

Kommissionens rådgivande banks arbete utmynnar, med CL:s uppsatta mål (progressiv börsintroduktion fram till år 2000, strategin att vara helbank i Frankrike och företagsbank i resten av världen) övertagna oförändrade, i flera slutsatser.

Vad gäller Frankrike (DCAF) finner kommissionens rådgivande bank CL:s prognoser rimliga. Dessa bygger på en uttalad strategi att försvara de befintliga marknadsandelarna och minska driftkostnaderna. Planen bygger på ett lyckligt genomförande av programmen för kostnadsminskning och förbättring av kvaliteten på tillgångarna. Eftersom CL inte har ambitionen att återta marknadsandelar (förutom i fråga om konsumentkrediter i partnerskap med Cetelem) förefaller de uppställda målen ligga inom räckhåll för banken. Kommissionens rådgivande bank har utfört en känslighetsanalys som visar att även om CL skulle minska sina allmänna omkostnader och sin rörelsecoefficient i betydligt långsammare takt än planerat skulle dess lönsamhet inte äventyras. Däremot skulle tillväxten av det egna kapitalet ske betydligt långsammare och kapitaltäckningsgraden ("tier one") skulle inte överstiga 5 % förrän från och med år 2000. En 20-procentig ökning av avsättningarna i förhållande till planen skulle inte påverka resultatet och skuldsättningsgraden i någon större utsträckning. Kommissionens rådgivande bank fann att eftersom hypoteserna i affärsplanen i fråga om affärsvolym och resultat av bankrörelsen var ganska försiktiga krävdes inte någon analys av känsligheten för försämrade resultat av bankrörelsen.

⁽⁴¹⁾ DCAF med dotterbolag.

Kommissionens rådgivande bank har undersökt CL:s andra verksamheter. Den framhåller att CL:s resultat i Europa under den tid planen omfattar i stor utsträckning är beroende av resultaten i BfG (som enligt planen inte skall överlätas förrän omkring år 2000) som bör komma att stabiliseras till följd av dess omstrukturering och ändrade strategiska mål. Eftersom planen innehåller betydande överlåtelser inom Europa, kommer bankens resultat där att påverkas av extraordinära faktorer beroende på överlåtelserna sker med vinst eller förlust. Kommissionens rådgivande bank påpekar att när CL har avvecklat sin privatkundsverksamhet runt om i världen och slutfört den pågående integreringen mellan marknads- och affärsbanksverksamheterna kan betydande samordningsvinster göra det möjligt att förbättra den globala täckningen för bankens storkunder och försätta banken i en gynnsam position för att uppnå sina mål. Särskilt Crédit Lyonnais Americas, en av de få banker i USA som har oktroj som handelsbank och som affärsbank, och Crédit Lyonnais Securities Asia, som är en mycket specialiserad mäklarbank på marknaden, är två starka inslag i koncernen. Dessa båda fasta stödjepunkter talar för att den bankens internationella strategi och finansiella prognoser är rimliga.

Med stöd av den rådgivande bankens arbete har kommissionen dragit slutsatsen att den affärsplan som förelades den 1 juli 1997 som helhet är realistisk med hänsyn till de valda hypoteserna, bygger på rimliga tillväxtprognoser och inte innehåller alltför ambitiösa mål som kan leda CL till en aggressiv prispolitik. Denna strukturellt sammanhängande plan pekar mot tillfredsställande lönsamhetsnivåer kring år 2000, vilket innebär att CL förefaller bärkraftigt på lång sikt utifrån de hypoteser för stöd och motprestationer som de franska myndigheterna lade fram i juli 1997. CL:s resultat under 1997 förefaller i stort bekräfta denna analys. Man skall lägga märke till att CL:s resultat av bankrörelsen översteg 1996 års, medan det i planen förutsågs en betydande minskning av detta.

Dessa slutsatser måste vägas mot flera faktorer. CL:s resultat måste granskas i relation till resultaten för de institut som är mest jämförbara med banken. Med hänsyn till CL:s olika affärsområden är en sådan jämförelse inte okomplicerad och den förutsätter att ett betydande antal institut och marknader granskas utifrån ett flertal kriterier som gäller storlek, struktur, organisation, lönsamhet, distributionsnät, närvaro på den nationella och den internationella marknaden osv. Undersökningen har utförts av kommissionens rådgivande bank och omfattar inte bara jämförelser med de franska banker som ligger närmast CL, t.ex. Société Générale och B.N.P., utan tar även hänsyn till den pågående utvecklingen på de andra bankmarknaderna i Europa och i resten av världen.

Det framgår av denna analys att de omstruktureringsinsatser som CL har inlett är betydande, men att de i detta skede fortfarande är oavslutade. CL har fortfarande stor personaltäthet och en stor mängd kontor, vilket yttrar sig i avsevärda allmänna kostnader. Att tillgångar motsvarande 190 miljarder franc har överförts till avvecklingsstrukturen har förbättrat bruttoavkastningen på portföljen (mätt som kvoterna mellan räntemarginalerna på genomsnittet av tillgångarna och rörelseresultatet brutto på genomsnittet av tillgångarna), medan nettolönsamhetskvoterna för CL (avkastning på tillgångar och egna medel) fortfarande är klart lägre än de jämförbara konkurrenternas. Nivån på rörelsekoeficienten (76 % under 1997) är fortfarande för hög jämfört med CL:s konkurrenters i Frankrike (med en kvot på cirka 70 %) och i utlandet (cirka 60 %).

Inför den sista etappen av ekonomiska och monetära unionen kommer ytterligare minskningar av denna kvot med största sannolikhet att bli nödvändiga för de flesta europeiska banker, vilket gäller CL i ännu högre grad. Vad gäller kvaliteten på tillgångarna har avvecklingen säkerligen medgivit en betydande förbättring, och täckningsgraden för de tvivelaktiga fordringarna har återställts till mer tillfredsställande nivåer. Med hänsyn till att riskkontrollen har varit den kritiska faktor som förklarar de flesta av CL:s problem måste man dock på medellång sikt kontrollera den kapacitet som banken kommer att tillföras genom sina nya system för riskförvaltning i fråga om att förutse, förebygga och förvalta större risker på medellång sikt och även i fråga om att med egna medel kunna stå emot oförutsedda händelser.

Man skall slutligen lägga märke till att CL:s storlek och särskilt dimensionen på dess vägda åtaganden i förhållande till den strategi som förs i fråga om geografisk omfattning och bredd på verksamheten leder till lägre kapitaliseringsgrad än konkurrenternas, vilket bl.a. får till följd högre finansieringskostnader på marknaderna på grund av bankens svaga kreditvärdighetsbetyg och begränsade tillväxtpotentialer. Utan tillgång till stödet skulle CL ha

tvungats till en kraftig minskning av sina marknadsandelar i Frankrike, som nu fortfarande ligger i närheten av dess viktigaste konkurrenters. CL kan inte på nytt ta upp en strategi för tillväxt (i absoluta tal och i marknadsandelar), förrän banken har byggt upp en nivå på det egna kapitalet som ligger betydligt över den nuvarande, vilket, om inga kapitaltillskott ges, förutsätter att den regelbundet noterar positiva resultat under en följd av år.

Slutsatsen blir därför att CL är bärkraftigt, om den anmälda planen genomförs, men att det fortfarande återstår betydande insatser för att befästa den pågående saneringens resultat. För sina slutsatser om CL:s ekonomiska bärkraft måste kommissionen även ta hänsyn till de mycket betydande modifieringar som måste göras av den anmälda planen på grund av kraven på minimering av stödet och på motprestationer för att kompensera snedvridningen av konkurrensen enligt gemenskapens konkurrensregler (se avsnitt 10.4 och 10.5 nedan).

10.4 Stödets proportionalitet i förhållande till kostnaderna och fördelarna med omstruktureringen. Ändring av prognoserna i den anmälda planen.

Det skall erinras om att de i riktlinjerna för stöd till undsättning och omstrukturering föreskrivs att man för att begränsa snedvridningen av konkurrensen måste undvika att stödet beviljas i en form som leder till att företaget förfogar över likviditetsöverskott som det kan använda till aggressiv verksamhet som kan framkalla snedvridningar på marknaden och som saknar samband med omstruktureringsprocessen. För bedömningen av om stödåtgärderna står i proportion till det eftersträvade målet och om CL bidrar i hela den utsträckning som dess resurser tillåter till den omstruktureringsplan som överlämnats till kommissionen, i enlighet med riktlinjerna för omstruktureringsstöd, har kommissionen upprättat en åtskillnad mellan det stöd som orsakats av CDR:s förluster och det som gäller de ändrade villkoren för EPFR:s lån hos CL.

Stödet till CL med anledning av CDR:s och EPFR:s förluster betingas i huvudsak av samma faktorer som de som ledde till avvecklingen under år 1995, och det är svårt för myndigheterna att modifiera stödbeloppet utan att rubba grundprinciperna för avvecklingen, särskilt att CDR:s förluster skall övertas av EPFR. Dessa förluster kan (såvida inte CDR begår misstag i sin förvaltning, vilket måste fastställas för varje enskilt fall) tillskrivas CL, eftersom CDR har övertagit bankens dåliga tillgångar och fordringar. Eftersom CDR är ett dotterbolag till CL som inte ingår i den sammanställda redovisningen för koncern (och i vilket CL inte längre har några beslutsbefogenheter i enlighet med beslut 95/547/EG), påverkar dessa förluster inte längre CL:s finansiella situation, eftersom de inte förs upp på bankens räkning utan övertas av staten i form av kapitaltillskott till EPFR.

Däremot påverkar villkoren för CL:s lån till EPFR direkt CL:s lönsamhet. Som framgår av tabell 13 ovan förändrar "neutraliseringen" av nettofinansieringskostnaderna för detta lån mycket påtagligt CL:s resultat. Detta ger en möjlig handlingsvariabel för staten, som redan har åstadkommit sådana förändringar genom de brådskande stöden 1995 och 1996 för att förbättra CL:s finansiella situation. Kommissionen har därför undersökt proportionaliteten i förhållande till de eftersträva- de målen hos de ytterligare stöd som bygger på neutralisering av lånet till EPFR och tillbakadragandet av nollkupongaren, vilket innebär en betydande ökning av EPFR:s kostnader för att finansiera operationen, en ökning som sker på statens bekostnad.

"Neutraliseringen" av lånet till EPFR skulle endast kunna betraktas som nödvändig, om CL inte är i stånd att självt finansiera sina avgifter för lånet till EPFR (utöver ersättningen på 85 % av korta marknadsräntan). Det skall erinras om att denna konstruktion är en form av bidrag från CL till saneringsplanen som gör det möjligt att begränsa stödet. Det skall också framhållas att "neutraliseringen" inte kan jämföras med en investeringstransaktion (kombinerad med stöd) som påverkar bankens balansräkning utan är en intäkt som ingår i dess resultaträkning. Av detta skäl måste nödvändigheten av neutraliseringen bedömas utifrån CL:s finansiella situation.

CL utförde i början av maj 1998 nya resultatprognoser som bygger på de motprestationer i form av överlåtelse av tillgångar som beaktas i detta beslut. Dessa uppdaterade uppgifter visar att grundhypoteserna för planen har förändrats kraftigt och att CL, under tiden 1997–1999, inte kan nå positivt resultat utan neutralisering av lånet med ett högre belopp för vart och ett av dessa år än det resultat (före tillämpningen av lönsamhetsklausulen) som CL noterar. Skillnaden är särskilt påtaglig under 1999, då CL förutser ett nettoresultat som är 2 miljarder franc lägre än prognosen från juli 1997. Kommissionen kan instämma i att det utan någon "neutralisering" av lånet till EPFR under tiden 1997-1999 skulle kunna uppstå allvarliga påfrestningar till följd av förluster med hänsyn till CL:s dåliga kreditvärdighetsbetyg och till att banken i början av 1998 sattes under observation av ratingbolaget Moody's, vilket skulle kunna äventyra den pågående omstruktureringen. Kommissionen medger att omstruktureringens kostnader i den plan för nedläggningar och överlåtelser som den franska regeringen har åtagit sig är betungande under åren 1998 och 1999, som är två strategiskt viktiga år för koncernen med tanke på privatiseringen som skall vara avslutad i oktober 1999.

Tabell 18

Reviderade hypoteser 1996–2000

(i miljarder FRF)

	1997	1998	1999	2000
Finansiell effekt av de "neutraliseringen"	3,3	3,0	2,7	2,4
Nettoresultat, koncernens andel (före lönsamhetsklausul)				
— Nya kalkyler	1,9	[...]	[...]	3,6
— Planen från juli 1997	2,3	2,7	4,5	6,6
Resultatavvikelse i förhållande till planen från juli 1997	-0,4	[...]	[...]	-3,0

OBS! De uppgifter denna tabell bygger på lämnades av CL till kommissionen i maj 1998. De är baserade på bankens resultat (1996–1997) och prognoser, som uppdaterats i maj för att ta hänsyn till effekten av överlåtelserna av tillgångar på bankens affärsvolym och resultat.

Som företrädare för CL framhöll vid ett sammanträde den 7 maj 1998, förutser CL att man, när väl omstruktureringarna i samband med de genomförda överlåtelserna har genomförts, från och med år 2000 skall vara i stånd att finansiera sin utveckling utan den totala "neutralisering" av lånet som de franska myndigheterna ursprungligen föreslog i juli 1997. Det skall framhållas att de många kostnadsinslag som är förenade med omstruktureringarna till följd av detta beslut inte återkommer efter år 2000, eftersom överlåtelserna av tillgångar enligt tidsplanen skall vara avslutade den 31 december 2000. Därigenom bör CL:s utsikter på medellång sikt vara betydligt gynnsammare vid dess privatisering under 1999, under förutsättning att banken fortsätter de interna omstruktureringens insatser som den inlett och som bl.a. syftar till att få ned rörelsekoefficienten till en nivå på cirka 70 %.

Kommissionen anser att villkoren för bankens verksamhet kommer att förändras i grunden genom privatiseringen av CL och genom att de osäkerheter som är förenade med stödplanen upphör. Bankens tillgång till marknaden för att öka sina egna medel kommer att underlättas. CL bör kunna uppnå en gradvis sänkning av kostnaden för sina låneresurser, som nu är mer betungande än konkurrenternas på grund av CL:s dåliga kreditvärdighetsbetyg. Bankens räntemarginaler bör därigenom åter hamna i nivå med de viktigaste konkurrenternas. De förbättrade räntemarginalerna skulle stödja den inledda saneringen av rörelsen och medföra en minskning av rörelsekoeficienten. Efter privatiseringen bör därför de samlade villkoren ha uppnåtts för att CL skall hamna i en bestående "god cirkel". Kommissionen noterar för övrigt att CL:s problem blev särskilt akuta under ogynnsam omsvängningsfas i konjunkturer under åren 1992 och 1993. En bank är särskilt känslig för konjunkturutvecklingen, inte bara för att den direkt påverkar dess tillväxt (i det aktuella fallet skulle CL:s tillväxt ha förblivit svag på medellång sikt på grund av att en återhållande mekanism, lönsamhetsklausulen, bibehålls), utan också för att kundriskerna och andelen oreglerade fordringar är betydligt lägre vid en god makroekonomisk konjunktur. Med hänsyn till de goda utsikterna på medellång sikt för den europeiska ekonomin tack vare den ram av tillväxt och stabilitet som skapas av den ekonomiska och monetära unionen finner kommissionen att den fortsatta saneringen av CL bör kunna ske i ett gynnsamt ekonomiskt sammanhang, som gör det möjligt för banken att slutföra de pågående omstruktureringar och den drastiska nedskärning av dess balansomslutning som följer av detta beslut, även med beaktande av de begränsningar som införs för dess tillväxt genom beslutet. Med stöd av detta finner kommissionen med beaktande av CL:s nya kalkyler att den lönsamhetsdiagnos som gjordes utifrån den ursprungliga planen från 1997 fortfarande är välgrundad.

Kommissionens slutsats är att CL kan beviljas en fullständig neutralisering av lånet för åren 1997, 1998 och 1999 och att banken därefter kan klara av refinansieringen av de långa lån som tagits mot garanti av lånet till EPFR utan att dess lönsamhet äventyras.

Denna begränsning påverkar inte stödbeloppet enligt den kalkyl (se tabell 1.5) som bygger på en fullständig neutralisering av lånet hos CL. Det staten förlorar i värdeförändring för banken motsvarar minskningen av stödet, varför effekten på nettobeloppet av stödet är försumbar om man ser till statens kapitalbalans⁽⁴²⁾.

Med denna utgångspunkt uppskattas de ytterligare stöd, vilkas förenlighet granskas i detta beslut, ligga inom ett

⁽⁴²⁾ Enligt konventionella hypoteser som utgår från att den skattemässiga effekten av en förändring av rörelseintäkterna kompenseras av en multiplikatorcoefficient som bygger på skillnaden mellan värderingen av banken och dess egna medel.

intervall från 53 till 98 miljarder franc utöver de stöd som kommissionen godkände under 1995 och 1996.

Kommissionen och den franska regeringen har vidare överenskommit att en finansiell mekanism kan inrättas, vars effekt motsvarar den återhållande effekten av CL:s förpliktelse att finansiera lånet till EPFR till 85 % av den korta marknadsräntan, dvs. under dess refinansieringsränta som är lika med den korta marknadsräntan. Ersättningsmekanismen bör i enlighet med principen om en privat investerare i en marknadsekonomi inte omfatta några nya stöd till CL (se avsnitt 10.6 nedan) och kommer att innebära en höjning till 100 % av den korta marknadsräntan av räntan på lånet till EPFR.

På grund av detta finner kommissionen att tillbakadragandet av CL:s lån på 10 miljarder franc till EPFR i syfte att finansiera EPFR:s tecknande av en nollkupongsobligation visserligen innebär en utebliven inkomst för staten (som kommissionen beaktat vid sin beräkning av stödbeloppet och de förpliktelser att göra motprestationer som följer av detta), eftersom EPFR saknar möjlighet att omvandla en resurs till kort räntesats så att den utnyttjas till lång räntesats, inte får några direkta effekter på Crédit Lyonnais, som helt enkelt befrias från en förpliktelse till in- och utlåning av 10 miljarder franc till kort marknadsränta utan att detta får någon effekt på dess resultaträkning och kapitaltäckningsgrad⁽⁴³⁾.

10.5 Motprestationer som står i proportion till snedvridningen av konkurrensen på grund av stöden till Crédit Lyonnais.

I den helhetsanalys som kommissionen gör beträffande omstruktureringsstöd till ett företag i svårigheter måste hänsyn å ena sidan tas till det gemensamma intresset att upprätthålla verksamheten i det berörda företaget med beaktande av konkurrenssituationen inom sektorn och å andra sidan till förändringen av konkurrensvillkoren på grund av detta stöd. Snedvridningen av konkurrensen kan minskas genom att stödet begränsas till vad som är absolut nödvändigt, men även genom att företaget åläggs att göra kompenserande motprestationer. Om kommissionen på det sättet är i stånd att uppnå en påtaglig minskning av snedvridningen av konkurrensen kan stödåtgärderna förklaras förenliga med det gemensamma intresset, om inte annat följer av övriga villkor som föreskrivs inom ramen för omstruktureringen.

⁽⁴³⁾ Risker på lån till staten är lika med noll och tas därför inte upp vid beräkningen av bankens kapitaltäckningsgrad (effekten på de vägda tillgångarna är lika med noll).

a) *Inslag i bedömningen av snedvridningen av konkurrensen*

Man bör först erinra om att utan det stöd som CL har erhållit skulle företaget ha försatts i konkurs. Enligt kommissionens riktlinjer om undsättningsstöd och omstruktureringsstöd⁽⁴⁴⁾ är syftet med motprestationerna till stödet att minska den snedvridning av konkurrensen som orsakats av stödåtgärderna på de viktigaste marknaderna där företaget som mottagit stödet konkurrerar med liknande företag. Genom den kapacitet eller de marknadsandelar som därmed frigörs erhåller konkurrenterna ett slags kompensation, och den snedvridning av konkurrensen som förorsakats av stödet kan minskas i största möjliga utsträckning.

Det bör tilläggas att de motprestationer i form av en avyttring av CL:s tillgångar, vilket innebär en minskning av balansomslutningen, som hade planerats av de franska myndigheterna mot bakgrund av det föregående beslutet 95/547/EG ger CL möjlighet att använda avkastningen från avyttringen till finansiering av omstruktureringsplanen och medför att företaget bidrar till denna i största möjliga omfattning. Omfattande motprestationer kan i detta fall även bidra till att stödet begränsas till vad som är absolut nödvändigt. Kommissionen är dock medveten om de marknadsbegränsningar som i vissa fall kan försvåra en full värdering av de tillgångar som avyttrats från CL.

Inom banksektorn medför soliditetskravet i de europeiska bankbestämmelserna (den bundna delen av det egna kapitalet är fastställt till lägst 4 % av de sammanvägda tillgångarna och det egna kapitalet i vid bemärkelse skall utgöra minst 8 % därav) en skyldighet som begränsar kreditinstitutens tillväxtkapacitet. Ett sådant kapitaliseringskrav finns i och för sig för alla typer av företag på medellång och lång sikt, men inom banksektorn är kravet permanent, och omedelbart, direkt kvantifierbart och det kan inte mjukas upp tillfälligt inom ramen för ett kreditinstituts tillväxtstrategi. Ett kreditinstitut som enbart strikt uppfyller soliditetskravet har ingen marginal för tillväxt så länge som det inte är i stånd att dra till sig nytt eget kapital eller att öka sitt eget kapital med hjälp av en hög vinstnivå. För ett ineffektivt kreditinstitut dämpas därför tillväxten omedelbart, medan en bank som går med betydande vinst har en tillväxtmarginal i förhållande till sin lönsamhet. Denna dämpning av de mindre effektiva institutens tillväxt på grund av soliditetskravet avspeglar mycket direkt hur den förebyggande tillsynspolitik och konkurrenspolitiken kompletterar varandra. Vid granskningen av de motprestationer som föreslagits av de franska myndigheterna tog kommissionen även hänsyn till de åtaganden från regeringen som ger möjlighet att vidmakthålla återhållande effekter på banken, vilket till

en del kompenserar den snedvridande effekten av stödet (jfr nedan avsnitt 10.6).

Av soliditetskravet följer att en teoretisk uppskattning som ger en indikation om snedvridningen av konkurrensen är möjlig när det gäller stöd till kreditinstitut. Om stödåtgärderna är jämförbara med kapitaltillskott kan snedvridningen av konkurrensen uppskattas i termer av sammanvägda tillgångar. Ett kapitaltillskott på 1 miljard franska franc, eller andra åtgärder med motsvarande effekt, gör det möjligt för en bank att öka de sammanvägda tillgångarna i balansräkningen (med hänsyn tagen till det lagstadgade kravet på en soliditet på 4–8 %) och därmed dess verksamhetsnivå. Denna transaktion medför en potentiell snedvridning av konkurrensen i storleksordningen 12,5 till 25 miljarder franska franc (utan det aktuella stödet skulle banken inte ha kunnat öka sina sammanvägda tillgångar med 12,5 till 25 miljarder franska franc). Om stödet till ett kreditinstitut överstiger det egna kapitalet innebär ett sådant förhållande också att snedvridningen av konkurrensen är större än kreditinstitutets totala sammanvägda tillgångar. I detta sammanhang är syftet med motprestationerna att begränsa den snedvridning av konkurrensen som på så sätt uppskattats mycket preliminärt.

I det aktuella fallet har CL kunnat dra fördel av stöd till ett sammanlagt belopp som är dubbelt, eller till och med tre gånger så stort, som det nuvarande egna kapitalet (44 miljarder franska franc år 1997), så att den teoretiska snedvridningen av konkurrensen som uppskattats med hjälp av ovannämnda indikativa metod och i termer av tillgångar i balansräkningen har motsvarat bankens totala sammanvägda tillgångar (den kan inte överstiga detta belopp). Stödåtgärderna, utan vilka det hade varit nödvändigt att avveckla CL, möjliggjorde således inte bara företagens överlevnad utan även upprätthållandet av en verksamhetsnivå som företaget skulle ha tvingats minska avsevärt även om stödet hade varit mindre frikostigt (långt utöver de minskningar som redan gjorts) för att uppfylla soliditetskravet, så att CL i alla händelser med säkerhet inte skulle ha kunnat behålla sina marknadsandelar i Frankrike såsom det lyckades göra under de senaste två åren (jfr tabell 5, avsnitt 3). Dämpningen av tillväxten genom soliditetskravet har således endast delvis haft den begränsande effekt som den borde ha haft utan alla eller en del av dessa stödåtgärder.

Följden av detta förhållande är att CL:s franska och europeiska konkurrenter på grund av stödåtgärdernas omfattning har drabbats av en ovanligt kraftig snedvridning av konkurrensen. För att stödåtgärderna skall kunna godkännas är det för det gemensamma intresset av vikt att de franska myndigheterna föreslår mycket omfattande motprestationer, som i tillräckligt hög grad kompenserar konkurrenterna för den snedvridning som förorsakats av de franska myndigheternas vägran att låta marknadsmekanismerna fungera.

⁽⁴⁴⁾ EGT C 368, 23.12.1994, s. 12.

b) Motprestationer i Europa och i resten av världen

Som motprestation för stödplanen från 1995 och för ett godkänt stödbelopp (netto) på 45 miljarder franska franc åtog sig de franska myndigheterna att göra betydande motprestationer. Som tidigare nämnts (jfr avsnitt 4) gjorde Alain Madelin, som då var ekonomi- och finansminister, i en skrivelse av den 18 juli 1995 till kommissionen ett åtagande som innebär att CL skulle minska sin kommersiella närvaro utanför Frankrike med 35 % av balansslutningen, vilket motsvarar omkring 50 % av bankens tillgångar i Europa utanför Frankrike. Denna minskning avser internationella tillgångar som värderades till totalt 959 miljarder franska franc den 31 december 1994, dvs. en minskning av tillgångarna i storleksordningen 335 miljarder franska franc över hela världen, varav 310 miljarder i Europa. CL har en tidsfrist fram till och med den 31 december 1998 för att genomföra en avyttring av tillgångarna som gör det möjligt att uppfylla detta åtagande. I slutet av oktober 1997 hade CL avyttrat internationella tillgångar till ett värde av ca 171 miljarder franska franc, varav 136 miljarder franska franc i Europa, dvs. omkring hälften av de åtaganden beträffande en minskning som företaget hade gjort, vilket motsvarar 17,9 % av koncernens internationella tillgångar per den 31 december 1994. För att följa beslut 95/547/EG måste CL avyttra ytterligare tillgångar på 174 miljarder franska franc i Europa före den 31 december 1998.

För det andra konstaterar kommissionen att i den plan som lades fram i juli 1997 var de franska myndigheternas åtaganden om motprestationer i fråga om det ytterligare stöd utöver stödbeloppet som godkändes av kommissionen år 1995 mycket otillräckliga. Dessa åtaganden hänför sig till avyttrandet av "bankens dotterbolag som huvudsakligen är verksamma på detaljbanksområdet utanför Frankrike". I planen från juli 1997 ville de franska myndigheterna ha en lättnad i det krav beträffande tidsplan som anges i beslut 95/547/EG, enligt vilket alla avyttringar av internationella tillgångar som motprestation för stödet skall ske före den 31 december 1998. De franska myndigheterna hade i juli 1997 föreslagit att denna tidsfrist skulle flyttas fram till år 2000 genom att strategiska minskningar av investeringarna görs under planen hela tidslängd. Som kommissionen meddelade de franska myndigheterna i en skrivelse från ledamoten av kommissionen Karel Van Miert till ekonomi-, finans- och industriminister Dominique Strauss-Kahn anser den att de villkor som föreskrivs i beslut 95/547/EG skall iakttas och att alla de motprestationer som fastställdes år 1995 skall ha genomförts inom den föreskrivna tidsfristen, på de villkor som anges i beslut 95/547/EG.

Av den totala balansslutningen per den 31 december 1994 (den bas som använts av kommissionen för beräkning av motprestationerna för planen från 1995) svarar dessutom enligt uppgifter från CL den lokala bankverksamheten i Europa utanför Frankrike för tillgångar på 438 miljarder franska franc, dvs. ca. 45 % av bankens internationella tillgångar och 70 % av CL:s verksamhet i Europa utanför Frankrike (på grundval av balansräkningen den 31

december 1994). De franska myndigheternas åtaganden från 1995 i fråga om avyttring av tillgångar avsåg emellertid redan 35 % av bankens internationella tillgångar, dvs. 335 miljarder franska franc, av vilket huvuddelen skulle genomföras i form av avyttring inom den lokala bankverksamheten i Europa. De nya motprestationer som föreslogs av myndigheterna i juli 1997 utgjorde således i bästa fall en ökning med endast 30 % jämfört med motprestationerna från 1995, dvs. en skillnad på ca 100 miljarder franska franc mellan den tidigare nivån för avyttring av tillgångar (335 miljarder franska franc) och den nya, såsom den kunde uppskattas på grundval av planen från juli 1997 (dvs. totala avyttringar på 438 miljarder franska franc), medan det sammanlagda stödet till CL enligt ovan beskrivna hypotes var mer än tre gånger så stort som det belopp som godkändes år 1995. Dessutom hade de franska myndigheterna skapat en osäkerhet på det område som täcks av "dotterbolag som huvudsakligen är verksamma inom lokal bankverksamhet utanför Frankrike". Det var framför allt oklart om CL Belgien, som i slutet av 1997 vid sidan om BfG var Credit Lyonnais största dotterbolag i Europa med sammanlagda tillgångar på nära 70 miljarder franska franc, ur de franska myndigheternas synvinkel omfattades av åtagandet. Om så inte var fallet var de nya motprestationerna för ökningen av stöden nästan obefintliga, reducerade till några tiotals miljarder i tillgångar inom den lokalt inriktade bankverksamheten i Europa.

De franska myndigheterna angav i planen från juli 1997 att man eventuellt kommer att flytta tidpunkten för genomförandet av den främsta motprestationen, nämligen försäljningen av BfG, som ensamt står för tillgångar på nära 220 miljarder⁽⁴³⁾ franska franc. Som tidigare nämnts innehar CL 50 % (+1 aktie) av aktiekapitalet i BfG. De andra aktieägarna i banken är Aachener & Münchener (den näst största försäkringskoncernen i Tyskland) med 25 % av aktiekapitalet (+ 1 aktie) och ett fackföreningsägt finansbolag med 25 % (- 2 aktier). Vid tidpunkten för förvärvet av aktiemajoriteten i BfG beviljade CL de andra aktieägarna en sälloption för deras innehav till ett i förväg fastlagt pris, vilket skulle gälla till och med 1999, liksom en garanterad utdelning. BfG har dålig lönsamhet och de omstruktureringsåtgärder som vidtogs i slutet av 1997, efter det att företagsledningen hade bytts ut, hade som främsta syfte att upprätthålla lönsamheten trots en förutsedd minskning av resultatet av bankrörelsen. Med tanke på dotterbolagets förbättrade vinst 1997 förefaller dessa åtgärder redan ha börjat ge resultat. BfG motsvarar ungefär 35 % av CL:s tillgångar i Europa utanför Frankrike (av 1994 års koncernomslutning) och utgör därmed en mycket betydande potentiell motprestation för att minska storleken på koncernen. På grund av denna osäkerhet kunde det dock inte med säkerhet fastställas att motprestationerna för stöden i planerna från 1995 och 1997 verkligen kommer att ha genomförts vid planperiodens slut i december år 2000.

⁽⁴³⁾ Liksom för övriga motprestationer baseras värdet på CL:s balansräkning av den 31 december 1994.

Med beaktande av den avsevärda ökningen av stödbeloppet och på grundval av en så föga tvingande tidsplan och en så liten ökning av motprestationerna kunde kommissionen alltså inte under några omständigheter godkänna den plan som lämnades i juli 1997.

Kommissionen har undersökt andra möjliga kriterier för att bedöma och definiera de motprestationer som skall åläggas CL genom detta beslut, men har kommit fram till att avyttrandet av sådana tillgångar som dotterbolag eller filialkontor eller sådana åtgärder som leder till nedläggningar, vilka leder till en minskning av bankens balansomslutning och som medför en minskning av dess faktiska kommersiella närvaro, var det mest tillförlitliga kriteriet för att bedöma karaktären och nivån på de viktigaste motprestationerna som hade krävts, i likhet med det kriterium som redan tillämpades 1995.

Kommissionen anser att det ligger i det gemensamma intresset att de viktigaste motprestationerna för stödplanen till förmån för CL berör EU, antingen det gäller den storskaliga eller den lokalt inriktade bankverksamheten, eftersom det är genom denna verksamhet som CL konkurrerar mest direkt med andra banker inom gemenskapen, inbegripet de andra franska banker som siktar på att utvidga sin verksamhet i Europa. Det är med sina dotterbolag och filialkontor runt om i Europa som banken genomför en stor del av sin handel med kapital inom gemenskapen. Det bör påpekas att under CL:s intensiva expansionskede i slutet av 1980-talet och ända fram till början av 1990-talet koncentrerades bankens tillväxtstrategi främst på dess internationella nät och huvudsakligen på det nät som den byggde upp i Europa. Därför har bankens europeiska nät en central roll när det gäller de snedvridningar av handeln som har uppstått genom stöden.

På grund av stödets unikt stora omfattning anser kommissionen att CL:s hela verksamhet i Europa (utanför Frankrike) skall avvecklas, vilket skulle motsvara 620 miljarder franska franc (enligt bankens balansräkning per

den 31 december 1994 (referensdatum)). Mot bakgrund av de motprestationer på 310 miljarder franska franc som fastställts för Europa enligt beslut 95/547/EG (vilket motsvarar 50 % av bankens tillgångar i Europa), innebär detta att CL avyttrar tillgångar motsvarande ett belopp på ytterligare 310 miljarder franska franc i Europa (definierat på samma sätt som i beslut 95/547/EG enligt värdet i bankens balansräkning från den 31 december 1994). Kommissionsledamoten Karel Van Miert meddelade i sin skrivelse till Frankrikes ekonomi- och finansminister Dominique Strauss-Kahn den 2 april att även om tillgångar i storleksordningen 80 miljarder av de 310 miljarderna franska franc skulle kunna tas från länder utanför Europa, särskilt Nordamerika och Asien, så är denna nivå på motprestationerna absolut nödvändig för att stödet till CL skall kunna förklaras som förenligt med fördraget.

Vid den aktuella beräkningen av de motprestationer som krävs i form av avyttring av internationella tillgångar har kommissionen hållit sig under vad som skulle krävas om den beaktade:

- en strikt proportionalitet i förhållande till de motprestationer som krävdes 1995, vilken mot bakgrund av det höga beräknade stödbeloppet skulle ha inneburit högre motprestationer, och
- resultatet av den vägledande beräkningen av den teoretiska snedvridningen av konkurrensen på grundval av bankens kapitaltäckningsgrad, som anger att om stödbeloppet överskrider CL:s eget kapital skulle snedvridningen av konkurrensen bli större än bankens hela balansomslutning.

Kommissionen anser att den nivå på motprestationer som anges ovan är ett absolut minimum för att den skall kunna förklara stödet förenligt med den gemensamma marknaden. Kommissionen framhåller att den nivå på motprestationer som den har fastlagt dock är avsevärd och kommer att möjliggöra att snedvridningen av konkurrensen minskar i betydande omfattning.

Tabell 19

Motprestationer i form av överlåtelse eller nedläggning av bankens internationella tillgångar

Motprestationer	Belopp i balansräkningen 31.12.1994 (miljarder FRF)
1. Motprestationer Europa 1995	310
Redan genomförda (slutet av 1997):	136,1
Woodchester	15,9
Credito Bergamasco (+ CLIAM Italie)	41,0
Crédit Lyonnais Grèce	i.u.
CL Bank Sverige	0,5
BPI	0,6
Iberagentes	0,1
CL Bank Netherlands	76,6
Bankhaus Wölbern	1,5
Återstår att genomföra i Europa i enlighet med beslutet 1995	173,9
2. Nya krav på motprestationer (1)	310

(1) Varav 12,4 miljarder FRF från Latinamerika. Återstående avyttringar i denna region följer av beslutet 1995.

Kommissionen noterar även att den inte kan stödja Société Générale (Jfr avsnitt 5.1 ovan) som har föreslagit att de franska myndigheterna skall tvingas avsluta hela CL:s utländska verksamhet, samt en del av verksamheten inom det franska nätet. En sådan lösning är inte förenlig med företagets bärkraft i slutet av perioden för omstruktureringsplanen. Kommissionen anser att de snedvridningar av konkurrensen som fastställts kan minskas i mycket betydande omfattning genom de motprestationer som den har föreskrivit, utan att den behöver ta till en så extrem lösning.

Efter de möten som ägde rum mellan kommissionen och de franska myndigheterna riktade minister Dominique Strauss-Kahn två skrivelser till kommissionsledamoten Karel Van Miert, den 3 och den 13 maj 1998, i vilka han sammanfattar de nya erbjudanden om motprestationer som de franska myndigheterna skulle vara beredda att åta sig inför det förhandenvarande beslutet. Dessa motprestationer inbegriper Europa och övriga världen, i form av avyttring eller nedläggning av dotterbolag eller filialkontor motsvarande följande belopp:

- I Europa skulle dessa nedläggningar och avyttringar omfatta 556 miljarder franska franc, varav 529 miljarder utanför Frankrike och 27 miljarder i form av avyttringar i Frankrike (utanför kontorsnätet).
- I övriga världen skulle dessa nedläggningar eller avyttringar omfatta tillgångar som är värderade till 64 miljarder franska franc.

Den konfidentiella förteckningen över dessa åtaganden överlämnades av de franska myndigheterna i en skrivelse ställd till kommissionsledamoten Karel Van Miert den 13 maj 1998.

Den största delen av de avyttringar som sammanhänger med det nya stödet skall genomföras före privatiseringen av banken, dvs. före den 1 oktober 1999. Om det finns marknadsmässiga skäl som vederbörligen påvisas och godkänns av kommissionen, kan de avyttringar som inte har kunnat ske före privatiseringen genomföras senast i oktober 2000.

Kommissionen anser att nedläggningar av bankkontor eller dotterbolag, liksom avyttringar av tillgångar, leder till att den kommersiella närvaron minskar och därför kan räknas som motprestationer. Därmed uppfyller banken fullständigt kommissionens krav på 620 miljarder franska franc i avyttringar eller nedläggningar (eller 645 miljarder franska franc inbegripet ytterligare 25 miljarder i motprestationer i övriga världen som föreskrevs 1995). Dessa motprestationer, tillsammans med dem från beslut 95/547/EG, leder till en minskning av CL:s balansomsättning med mer än en tredjedel av värdet den 31 december 1994. De nedläggningar och avyttringar som planeras kommer att frigöra marknadsandelar för CL:s konkurrenter. Kommissionen påpekar att för samtliga motprestationer som avtalats i denna form 1995 och 1998 omfattar i

enlighet med det gemensamma intresset 86 % av regeringens åtaganden Europa, varav 82 % Europa utanför Frankrike.

Mot denna bakgrund, och oavsett andra faktorer som skall beaktas inom ramen för detta beslut, anser kommissionen att de motprestationer som framlagts av de franska myndigheterna möjliggör en mycket betydande minskning av de snedvridningar av konkurrensen som uppstår till följd av stödet.

c) Ytterligare motprestationer inom det franska bankkontorsnätet

Mot bakgrund av att det är fråga om ett förnyat stöd och med hänsyn till storleken på de nya stödbeloppen, som potentiellt är mycket högre än de belopp som beviljades 1995, är det nödvändigt att banken gör en ytterligare ansträngning inom sitt franska nät för att frigöra marknadsandelar för CL:s inhemska konkurrenter, som är särskilt drabbade av de snedvridningar av konkurrensen som har uppstått till följd av stödet. I den plan som lämnades i juli 1997 framgick av de upplysningar som lämnades av CL till kommissionens rådgivande bank att antalet försäljningsställen i Frankrike (inbegripet alla typer av bankkontor som tillhandahåller tjänster till privatpersoner, yrkesverksamma eller företag) skulle minskas till 2 146 år 2000, vilket innebär en minskning med 6,6 % jämfört med antalet försäljningsställen 1996. Kommissionsledamoten Karel Van Miert begärde i en skrivelse till Dominique Strauss-Kahn den 2 april att CL skulle göra en ytterligare ansträngning för att minska antalet försäljningsställen i Frankrike till 1 850 år 2000, vilket kommissionens rådgivande bank ansåg vara förenligt med bankens lönsamhetskrav. Denna ytterligare minskning med ungefär 300 försäljningsställen utgör en betydande motprestation för CL:s konkurrenter och innebär en sammanlagd nedskärning av CL:s franska nät i storleksordningen 20 % jämfört med 1996 års nivå.

Kommissionen noterar de synpunkter, som Société Générale har lämnat inom ramen för detta förfarande (avsnitt 5.1), att vissa åtgärder i syfte att öka CL:s lönsamhet och förbättra dess konkurrenskraft inte kan betraktas som motprestationer för stödets snedvridande effekt på konkurrensen. Kommissionen vill framhålla att de ytterligare motprestationer som har krävts av CL, särskilt inom dess franska nät men även inom dess internationella verksamhet, är mycket mer omfattande än de omstruktureringsåtgärder som anges av CL i planen från juli 1997.

I sin skrivelse av den 3 maj 1998 till Karel Van Miert åtar sig Dominique Strauss-Kahn att minska antalet bankkontor i Frankrike till 1 850 i enlighet med kommissionens krav.

Kommissionen anser mot denna bakgrund att de motprestationer som skall genomföras i Frankrike (utöver 27 miljarder i form av avyttringar) skall gälla alla typer av kontor som koncernen driver i Frankrike (med inriktning

på privatpersoner, yrkesverksamma eller företag). De skulle innebära en mycket betydande kompensation i form av en minskning av CL:s kommersiella närvaro, som dess franska och europeiska konkurrenter kan utnyttja för att utvidga sin verksamhet på den franska marknaden. Dessa nedläggningar skall genomföras senast före den 31 december 2000.

10.6 Mekanism för begränsning av bankens tillväxt

Kommissionen vill framhålla att den lönsamhetsklausul som de franska myndigheterna införde 1995 utgör en form av begränsning av CL:s tillväxt på grund av att den belastar resultatet och följaktligen det egna kapitalet och på grund av det soliditetskrav som redovisas ovan. I den plan som lades fram i juli 1997 påpekade de franska myndigheterna att de planerade en omprövning av lönsamhetsklausulen i en form som de då inte preciserade. I sin skrivelse av den 31 mars 1998 föreslog de franska myndigheterna att CL skulle återköpa klausulen i utbyte mot en emission av aktier som förbehålls staten.

Kommissionen medger att upprätthållandet till och med 2014 av en lönsamhetsklausul som tilldelar staten upp till 60 % av CL:s vinst är svår att förena med de nya aktieägarnas anspråk med tanke på privatiseringen av banken. För att minimera kostnaderna för de statliga åtgärderna och för stödet understryker kommissionen att klausulen bör säljas till marknadspris på grundval av ett utlåtande från en oberoende expert så att staten fram till och med 2014 får det gällande värdet på de intäkter som avses i klausulen och så att transaktionen inte innebär ytterligare stöd till CL. Expertutlåtandet skall godkännas av kommissionen.

De franska myndigheterna underrättade vidare i maj 1998 kommissionen om sin önskan att ändra mekanismen för CL:s lån till EPFR så att den återhållande effekt som 85 % av den korta marknadsräntan innebär vidmakthålls av en annan mekanism. De franska myndigheterna föreslog att det gällande värdet på den förlust som CL belastas av till följd av den låga ränta banken får på lånet till EPFR (av kommissionen värderad till 7,2 miljarder franc för perioden 1997–2000, med avdrag för stöden, jfr tabell 1.5) skall omvandlas av CL för perioden 2000–2014. Omvandlingen skall ske i form av en ändring av definitionen av lönsamhetsklausulen, i vilken innehållandet av vinster skall ökas så att effekten för statskassan, med beaktande av ökningen av klausulens värde⁽⁴⁶⁾ och det överskjutande värdet på statens andel i bankens kapital motsvarar det

⁽⁴⁶⁾ Klausulen skulle öka i värde genom den dubbla effekten av ökningen av bankens resultat (med 15 % av den korta marknadsräntan på det utestående lånet) och en ändring av nivån på kvarhållningen av resultatet genom klausulen.

gällande värdet (ca 5,5 miljarder franc för perioden 2000–2014, enligt kommissionens uppskattningar) på EPFR:s avstående från 15 % av den korta marknadsräntan för CL:s utestående lånefordringar.

Lönsamhetsklausulen, som därmed skulle få ett högre värde, skulle återköpas av CL genom en emission av aktier som förbehålls staten (med EPFR:s samtycke). EPFR skall sälja sina aktier inom ramen för privatiseringen, så att de två transaktionerna, dvs. ändringen av värdet på klausulen och överlåtelsen av denna, får en åtminstone neutral effekt på statskassan, med beaktande av att staten avstår från gottgörelsen av lånet till EPFR på 15 % av den korta marknadsräntan och från intäkterna av klausulen. Med detta som utgångspunkt skall det statliga stödet till CL, med avdrag för intäkterna av privatiseringen, inte ändras genom dessa ändringar av avvecklingsmekanismen.

Utöver denna transaktion, och för att vidmakthålla en återhållande effekt på CL, har de franska myndigheterna gjort följande åtaganden:

- i) 58 % av bolagets nettoresultat till och med räkenskapsåret 2003 skall fördelas i form av utdelning på aktierna.
- ii) Dess uppskov med betalning av upplupna skatter skall upphävas så snart lönsamhetsklausulen har återköpts.
- iii) Tillväxten av CL:s sammanställda balansomslutning omfattande samma ingående bolag och vid oförändrad växelkurs skall få uppgå till högst 3,2 % per år mellan utgången av år 1998 och utgången av år 2001, och bankens kapitaltäckningsgrad⁽⁴⁷⁾ skall fram till och med år 2014 under varje år vara minst lika med den nivå som uppnåddes i slutet av år 2001, såvida inte exceptionella omständigheter inträffar som vederbörligen skall redovisas för kommissionen och godkännas av denna.

Kommissionen kan tillstyrka mekanismen, som omfattar en höjning av låneräntan från 85 % till 100 % av den korta marknadsräntan från 2000 till 2014, en ändring av definitionen på klausulen, en försäljning av klausulen och det alternativa återhållandet av CL:s tillväxt, förutsatt att följande villkor uppfylls:

— Utvärderingen av det diskonterade värdet av CL:s kostnader för refinansiering av sitt lån till EPFR till 15 % under den korta marknadsräntan under perioden 2000–2014, uppdateringen av lönsamhetsklausulen och värderingen av den skall genomföras på grundval av ett utlåtande från en oberoende expert.

⁽⁴⁷⁾ Kommissionens tolkning är att detta åtagande gäller andelen bundet eget kapital ("tier one") och kapitaltäckningsgraden (Cooke-kvoten).

- Expertens rapport skall överlämnas till kommissionen, som skall godkänna slutsatserna i rapporten innan någon ändring av värderingen av klausulen kan ske och före den planerade transaktionen i form av en emission av aktier i CL som förbehålls staten.
- Kommissionen skall, om det behövs, kunna motsätta sig denna transaktion om den anser att den fulla uppräkningskostnaden av den kostnad som gäller refinansieringen av CL för dess lån till EPFR till kort marknadsränta nedsatt med 15 % under perioden 2000–2014 och lönsamhetsklausulen inte är garanterade, med följden att nya inslag av stöd sannolikt kommer att uppstå.

Förutsatt att den granskning som kommissionen skall utföra leder till ett fullt tillfredsställande resultat, kan kommissionen dra slutsatsen att den återhållande mekanismen i fråga inte innebär något ytterligare inslag av stöd och att den vidmakthåller en betydande återhållande effekt på CL, som går utöver omstrukturingsplanens räckvidd.

10.7 De franska myndigheternas privatiseringsåtaganden

Som ett komplement till granskningen av villkoren för de ifrågasvarande stödets förenlighet med den gemensamma marknaden noterar kommissionen regeringens åtaganden för att privatisera banken i linje med de mål som fastställdes när beslut 95/547/EG antogs. I en skrivelse av den 13 maj 1998 åtog sig ekonomi-, finans- och industriministerna att privatisera CL under tiden fram till och med oktober 1999 enligt ett öppet, överblickbart och icke diskriminerande förfarande. Staten kommer att förlora sin roll som tongivande aktieägare, och statens ägarandel skall nedbringas till högst 10 % av bankens kapital. En privatiseringsförordning skall antas före slutet av 1998, och försäljningsförfarandet skall inledas före den 1 mars 1999.

Kommissionen noterar dessa åtaganden och påminner om att den i den tjugotredje rapporten om konkurrenspolitiken för 1993⁽⁴⁸⁾ fastställde allmänna principer, som den tillämpar på privatiseringsärenden för att fastställa om transaktionerna innehåller inslag av stöd. Kommissionen anser att privatiseringen bör leda till en slutlig lösning på det ovan konstaterade problemet med företagsledningen och till att CL i framtiden vänder sig till sina privata aktieägare och till marknaden för att skaffa de tilläggsresurser som behövs.

10.8 Andra villkor som skall iaktas med tanke på de ifrågasvarande stödets förenlighet

⁽⁴⁸⁾ Jfr XXIII:e rapporten om konkurrenspolitiken, avsnitt 403, s. 276. Generaldirektören för konkurrensfrågor underrättade i förväg genom en skrivelse av den 14 juli 1993 de franska myndigheterna om de principer som kommissionen tillämpar för att undersöka om en privatisering i tillämpliga fall innebär statligt stöd.

- i) Kommissionen understryker att överlåtelserna av dotterbolag och bankkontor skall leda till en nettominskning av bankens koncernomslutning och vara oåterkalleliga. Överlåtelserna skall genomföras enligt överblickbara förfaranden och stå öppna för varje potentiell, fransk eller utländsk, köpare. Kravspecifikationerna får inte innehålla klausuler som på ett oskäligt sätt kan begränsa antalet potentiella kandidater och vara särskilt anpassade till någon eller några av de potentiella kandidaterna. Valet av potentiella köpare skall ske med sikte på att optimera intäkterna av överlåtelserna. Dessa intäkter skall i sin helhet anslås för att finansiera omstrukturingsplanen för CL.

ii) Iakttagande av detta beslut

- a) De franska myndigheterna skall lägga fram en delrapport varje kvartal till och med den 31 december 2000. Dessa delrapporter skall innefatta en detaljerad redovisning av de överlåtelser och nedläggningar av verksamheter som överenskommit inom ramen för detta beslut, med uppgift om dag för överlåtelse, det bokförda värdet på tillgångarna per den 31 december 1994, värde vid överlåtelserna samt realisationsvinsterna respektive -förlusterna vid överlåtelserna. Den första kvartalsrapporten skall lämnas den 1 oktober 1998. De följande datumen för rapporterna har fastställts till den 1 januari 1999, den 1 april 1999 och den 1 juli 1999 osv. I delrapporterna för 1999 skall noggrant anges hur privatiseringen fortskrider.
- b) CL:s halvårs- och årsrapporter skall översändas till kommissionen så snart de har godkänts av bankens styrelse tillsammans med en redogörelse för hur genomförandet av affärsplanen för företaget framskrider.
- c) Kommissionen skall ha obegränsad tillgång till information. Den skall, med de franska myndigheternas samtycke, kunna vända sig direkt till CL för att få de förklaringar och närmare upplysningar som krävs. De franska myndigheterna och CL skall samarbeta fullt ut vid alla kontroller som kommissionen, eller i förekommande fall en konsult med dennas uppdrag, kan komma att begära.
- d) Kommissionen skall hållas nära underrättad om formerna för privatiseringen av banken. Myndigheterna skall i förväg förse kommissionen med all information som krävs för att fastställa att privatiseringen sker under öppna, överblickbara och icke diskriminerande former. Kommissionen kommer att granska dessa former med beaktande av de ovan nämnda principer som den tillämpar på privatiseringsärenden.

iii) Beslut 95/547/EG

De franska myndigheterna skall fullgöra de åtaganden som anges i artikel 4 i beslut 95/547/EG fram till dess att avvecklingen är avslutad.

11. SLUTSATSER

11.1 De ytterligare stödåtgärdernas förenlighet med hänsyn till de belopp som tidigare har godkänts av kommissionen

Kommissionens slutsats är att de åtgärder som granskats under detta förfarande och som gäller ökningen av förlusterna för CDR och finansieringskostnaderna för EPFR samt upphävandet av kravet på att CL skall finansiera EPFR:s tecknande en emitterad nollkupongobligation omfattar ytterligare stöd i förhållande till det stöd som godkändes i kommissionens beslut 95/547/EG (på 45 miljarder franc) och i dess beslut av den 25 september 1996 (cirka 4 miljarder franc). Detta ytterligare stöd uppskattas till cirka 53–98 miljarder franc⁽⁴⁹⁾ i diskonterat värde.

Kommissionens slutsats är, på grundval av vad som tidigare redovisats, följande:

- i) Den omstruktureringsplan som de franska myndigheterna har lagt fram har visat på CL:s ekonomiska bärkraft. Denna bärkraft har bekräftats av slutsatserna från kommissionens rådgivande bank och av den nya affärsplan som de franska myndigheterna överlämnade i maj 1998.
- ii) Stödet är, med förbehåll för att "neutraliseringen" av lånet till EPFR begränsas till tiden 1997–1999, trots sin unika omfattning begränsat till vad som är strikt nödvändigt för att skapa lönsamhet för banken.
- iii) Det mycket omfattande program för överlåtelser och nedläggningar som de franska myndigheterna har åtagit sig att genomföra samt det förhållandet att stödet begränsas strikt till ett nödvändigt minimum kommer att leda till att CL i all den utsträckning som dess disponibla medel medger finansierar en betydande del av omstruktureringsplanen.
- iv) De franska myndigheterna har lagt fram motprestationer som gör det möjligt att dra slutsatsen att CL i linje med det gemensamma intresset kommer att minska sin kommersiella närvaro i mycket betydande utsträckning, så att dess balansomslutning då omstruktureringsplanen avslutats kommer att ha minskat med en tredjedel i förhållande till läget den 31 december 1994 samt särskilt att motprestationer som är kopplade till de ytterligare stöden, omfattande nedläggningar och överlåtelser till ett värde av 310 miljarder och en minskning av kontorsnätet i Frankrike till 1 850 kontor år 2000 kommer att göra det möjligt att förhindra alltför stora snedvridningar av konkurrensen.

- v) En återhållande mekanism, som motsvarar kostnaden på 15 % av den korta marknadsräntan för lånet till EPFR och uttaget från CL:s resultat och egna medel till följd av lönsamhetsklausulen, kan införas i stället för dessa båda åtgärder under förutsättning att den inte innehåller inslag av ytterligare stöd till CL.

Regeringens samtliga åtaganden har bekräftats genom tre skrivelser av den 13 maj 1998.

I enlighet med kommissionens riktlinjer för omstruktureringsstöd kan kommissionen dra slutsatsen, under förutsättning att de franska myndigheterna fullföljer de åtaganden som anges i artikel 1.2 nedan och iakttar de villkor som kommissionen föreskriver i artikel 1.3, att de ytterligare stödåtgärderna i fråga kan omfattas av undantaget i artikel 92.3 c i fördraget (första delen av första meningen) och att de är förenliga med den gemensamma marknaden.

11.2 Stöd som godkänts av kommissionen i dess beslut 95/547/EG

De stöd som kommissionen godkände i sitt beslut 95/547/EG är fortfarande förenliga med fördraget under förutsättning att de franska myndigheterna och CL fullt ut uppfyller de förpliktelser som följer av beslut 95/547/EG med undantag av de ändringar som godkänns i detta beslut.

Kommissionen erinrar om att, när de franska myndigheterna och CL tillämpar beslut 95/547/EG, skall de särskilt se till att fullt ut utföra de motprestationer som föreskrivs i beslut 95/547/EG, nämligen en minskning av Crédit Lyonnais kommersiella närvaro utanför Frankrike med 35 % av balansomslutningen, vilket motsvarar 50 % av dess tillgångar i Europa utanför Frankrike. Denna minskning skall bedömas i förhållande till bankens samlade tillgångar per den 31 december 1994 och skall ha slutförts före den 31 december 1998.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. De åtgärder som anmäldes till kommissionen i september 1996 och åtgärderna i den omstruktureringsplan för Crédit Lyonnais som överlämnades till kommissionen i juli 1997, bestående av en neutralisering av lånet till EPFR, upphävandet av en nollkupongsobligation samt statens övertagande av de ytterligare förlusterna i CDR och EPFR utgör efter ändring av de franska myndigheterna på det sätt som redovisas i detta beslut statligt stöd enligt artikel 92.1 i EG-fördraget och artikel 61.1 i EES-avta-

⁽⁴⁹⁾ Se tabell 15.

let. Detta ytterligare stöd i förhållande till de stödåtgärder som kommissionen godkände i sitt beslut 95/547/EG och i sitt beslut av den 25 september 1996 beräknas ligga inom intervallet 53 till 98 miljarder franska franc. Det ytterligare stödet i fråga kan förklaras förenligt med den gemensamma marknaden och EES-avtalet enligt artikel 92.3 c i fördraget och artikel 61.3 c i EES-avtalet under förutsättning att Frankrike iakttar de åtaganden som avses i punkt 2 och de villkor som avses i punkt 3.

2. Frankrike skall åta sig följande:

- a) Frankrike skall åta sig att överföra Crédit Lyonnais till den privata sektorn senast i oktober 1999 under öppna, genomblickbara och icke-diskriminerande former. Förfarandet kan inledas redan år 1998 genom antagande av en privatiseringsförordning före årets slut och omfatta flera etapper. Under alla förhållanden skall förfarandet inledas före den 1 mars 1999. Vid detta tillfälle skall staten ägarandel i banken nedbringas till högst 10 % och staten skall förbinda sig att inte längre vara den tongivande aktieägaren i Crédit Lyonnais.
- b) Som motprestation för det statliga stödet skall Crédit Lyonnais överlåta eller likvidera 620 miljarder franc av tillgångarna i sin balansräkning per den 31 december 1994. Denna minskning skall gälla samtliga tillgångar i Europa utanför Frankrike med särskilt undantag för verksamheterna i London, Luxemburg, Frankfurt och Schweiz. Banken skall ha möjlighet att förvalta konton för in- och utbetalningstransaktioner inom euroområdet. Bevarandet av dessa strategiska etableringar skall kompenseras i full utsträckning med andra tillgångar i Frankrike och i resten av världen. Detta åtagande kompletterar det som gjordes den 18 juli 1995 omfattande en minskning med 35 % i världen som helhet, vilket motsvarar 50 % i Europa, och som har bekräftats. Samtliga återstående sådana överlåtelser skall ha slutförts senast den 31 december 1998. Den totala minskningen på 620 miljarder franc skall ha genomförts före dagen för privatiseringen. Dessa båda datum kan senareläggas med högst ett år av marknadshänsyn som vederbörligen redovisas för kommissionen.
- c) Crédit Lyonnais skall minska sitt kontorsnät i Frankrike, så att det inte överstiger 1 850 kommersiella etableringar år 2000 för moderbolaget och dess dotterbolag för privatkundsverksamhet. Detta antal enheter skall gälla inrättningar för privatkunder, yrkesmässig verksamhet och företag.
- d) För att privatiseringen skall kunna genomföras inom de föreskrivna tidsfristerna skall en oberoende expert utvärdera lönsamhetsklausulen och effekterna av den partiella neutraliseringen av lånet efter år 1999 och dessa båda inslag skall indirekt återköpas av marknaden genom en emission av aktier i Crédit Lyonnais till förmån för EPFR, som sedan skall överlåta dessa inom ramen för privatiseringsförfarandet. Före

denna emission skall utvärderingen överlämnas till kommissionen.

- e) För att vidmakthålla de återhållande effekterna på Crédit Lyonnais tillväxtpotential av lönsamhetsklausulen och av räntedifferensen på lånet till EPFR samt för att kontrollera bankens utveckling i förhållande till sina konkurrenter skall i) 58 % av bolagets nettoresultat till och med räkenskapsåret 2003 fördelas som utdelning på aktierna, ii) dess uppskov med betalning av upplupna skatter upphävas så snart lönsamhetsklausulen har återköpts, och iii) tillväxten av koncernens sammanställda balansomslutning omfattande samma ingående bolag och vid oförändrad växelkurs högst få uppgå till 3,2 % per år mellan utgången av år 1998 och utgången av år 2001, och bankens kapitaltäckningsgrad skall fram till och med år 2014 under varje år vara minst lika med den nivå som uppnåddes vid utgången av år 2001, såvida inte exceptionella omständigheter inträffar som vederbörligen redovisas för kommissionen och godkänns av denna.
- f) Genomförandet av samtliga de åtaganden som anges i punkterna a till e skall varje år fram till och med slutförandet av överlåtelserna av tillgångar kunna kontrolleras av en oberoende expert. Dessutom skall de franska myndigheterna till Europeiska kommissionen överlämna delrapporter kvartalsvis och detaljerade halvårsrapporter om genomförandet av planen.

Frankrike har genom en skrivelse av den 13 maj 1998 till kommissionen överlämnat en konfidentiell förteckning där de överlåtelser och nedläggningar som avses i punkt b ovan redovisas.

3. För att säkerställa stödets förenlighet med den gemensamma marknaden skall den franska regeringen se till att följande villkor iakttas:

a) Genomförande:

Det skall säkerställas att samtliga åtaganden och åtgärder som avses i detta beslut samt de åtgärder som avses i beslut 95/547/EG och som inte ändrats genom detta beslut genomförs. Dessa åtgärder får inte ändras utan förhandsgodkännande från kommissionen.

b) Former för överlåtelserna av tillgångar:

Överlåtelserna av bankens dotterbolag och kontor skall innebära en nettominskning av bankens koncernomslutning och vara oåterkalleliga. De skall genomföras inom ramen för överblickbara förfaranden och stå öppna för varje potentiell, fransk eller utländsk, köpare. Kravspecifikationerna får inte innehålla klausuler som på ett oskäligt sätt kan begränsa antalet potentiella kandidater och vara särskilt anpassade till någon eller några av de potentiella kandidaterna. Valet av köpare skall ske med sikte på att optimera intäkterna av överlåtelserna. Dessa intäkter skall i sin helhet användas för att finansiera omstruktureringsplanen för Crédit Lyonnais.

- c) Uppdatering och genomförande av mekanismen för återhållande av bankens tillväxt

Utvärderingen av det diskonterade värdet av CL:s kostnader för refinansiering av sitt lån till EPFR till 15 % under den korta marknadsräntan under tiden 2000 till 2014, uppdateringen av lönsamhetsklausulen och värderingen av den skall genomföras av en oberoende expert. Expertens rapport skall överlämnas till kommissionen, som skall godkänna slutsatserna i denna rapport, innan någon ändring av värderingen av klausulen kan ske och före den planerade transaktionen i form av en emission av aktier i Crédit Lyonnais som förbehålls staten.

- d) Uppföljning av detta beslut:

- i) De franska myndigheterna skall lägga fram en delrapport varje kvartal fram till och med den 31 december 2000. Dessa delrapporter skall innehålla en detaljerad redovisning av de överlåtelser och nedläggningar av verksamheter som överenskommit inom ramen för detta beslut, med uppgift om dag för överlåtelse, bokfört värde på tillgångarna per den 31 december 1994, värde vid överlåtelserna samt realisationsvinster respektive förluster vid överlåtelserna. Den första kvartalsrapporten skall lämnas den 1 oktober 1998. De följande datumen för rapporterna fastställs till den 1 januari 1999, den 1 april 1999 och den 1 juli 1999.
- ii) Crédit Lyonnais halvårs- och årsrapporter skall överlämnas till kommissionen så snart de har godkänts av bankens styrelse tillsammans med en redogörelse för hur genomförandet av företagens affärsplan fortskridit.
- iii) Kommissionen skall under hela tiden för genomförandet av planen ha ständig och obegränsad tillgång till information. Efter godkännande från de franska myndigheterna skall kommissionen kunna vända sig direkt till Crédit Lyonnais för att få de förklaringar och närmare upplysningar som krävs. De franska myndigheterna och Crédit Lyonnais

skall samarbeta fullt ut vid alla kontroller som kommissionen, eller i tillämpliga fall en konsult med dennas uppdrag, kan komma att kräva.

- iv) Kommissionen skall hållas nära underrättad om formerna för privatiseringen av banken. Myndigheterna skall i förväg till kommissionen överlämna alla uppgifter som krävs för att fastställa att denna privatisering sker under öppna, överblickbara och icke-diskriminerande former.
- v) Varje senareläggande av datum för överlåtelse eller nedläggning av tillgångar på det sätt som anges ovan bland myndigheternas åtaganden i punkt 2 b i denna artikel måste i förväg ha godkänts av kommissionen. Dessa åtaganden avser uteslutande datum för överlåtelse och nedläggning av tillgångar och påverkar inte i något avseende åtagandet att privatisera banken, vilket under alla förhållanden skall ha genomförts under tiden fram till senast oktober 1999.
- e) Beslut 95/547/EG:

De franska myndigheterna skall fullgöra de åtaganden som anges i artikel 4 i beslut 95/547/EG fram till dess att avvecklingen är avslutad.

Artikel 2

Frankrike skall inom två månader från delgivningen av detta beslut underrätta kommissionen om de åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet.

Artikel 3

Detta beslut riktar sig till republiken Frankrike.

Utfärdat i Bryssel den 20 maj 1998.

På kommissionens vägnar

Karel VAN MIERT

Ledamot av kommissionen